

БРАНКО ПЕРИЋ

ЧЕЧАВА

СЕЛО У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	4
----------------	---

ИСТОРИОГРАФИЈА

ДАР КОТРОМАНИЋА.....	5
ЉЕТОПИС ПАРОХИЈЕ ЧЕЧАВСКЕ	7
ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ГРАНИЦА	8
МОРФОЛОГИЈА НАСЕЉА.....	10
ТАЈНЕ ПЕЋИНСКИХ ХОДНИКА.....	11
ЗАСЕОЦИ.....	12
СТАНОВНИШТВО.....	14
ШКОЛА ПОД ХРАСТОМ	34
ЦРКВА.....	39
СВЕШТЕНИЦИ.....	41
ДУХОВНА ВЕРТИКАЛА.....	44
ТАЈНЕ САЧУВАНОГ СПОМЕНАРА	49
ДОБРОВОЉЦИ ПРВОГ СВЈЕТСКОГ РАТА	52
„ПРИВРЕДНИКОВИ“ ПИТОМЦИ	55
ДО СОЛУНА И МАРСЕЈА	58
ЧЕТНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА.....	59
ЧЕЧАВСКА ЧЕТА.....	60
БРАТСКА ПРЕПИСКА	62
ПОРАТНИ РАЗВОЈ.....	63
РАСКРСНИЦА ДРАГАЛОВЦИ	67
СПОМЕНИЧКА ОБИЉЕЖЈА.....	68
ЂУРЂЕВ ПОТОК – ПРВА КОВАЧНИЦА.....	71
КЛЕСАР И ПЕЧАТОРЕЗАЦ	72
МАКСИМ ЂЕКИЋ – ЈЕДНА ЉУДСКА СУДБИНА.....	73
ЈОВАНОВ ГРОБ	74
СЕОБЕ ГАЧИЋА.....	75
КАДИЈИН ХРАСТ.....	76
КАПЕТАНОВА ГЛАВИЦА.....	77
ЂЕКИНА ХАЈДУЧКА КРВ.....	78
БЈЕКСТВО ИЗ ЗАТВОРА	79
ИСТОРИЈАТ ЈЕДНЕ ПАРНИЦЕ	79
ОДОБРЕЊЕ ЗА ИЗГРАДЊУ МЛИНА.....	82
ШУМАРСКА ЗАКЛЕТВА.....	83
КРАЊСКО ГРОБЉЕ	85
ШУМСКА ПРУГА.....	86
ХРАСТ ДОСТОЈАН ИСТОРИЈЕ	87

НОВИНСКИ ЗАПИС.....	89
ЗАБОРАВЉЕНИ ЉУДИ.....	89
ЧЕЧАВА У ПЈЕСМИ	91
ЗАПИС О ГУСЛАРИМА.....	92

ЕТНОГРАФСКИ ЗАПИСИ

КУЋЕ И ЗГРАДЕ	94
КУЋАНСКИ ПРЕДМЕТИ	96
КОВАНИ ПРЕДМЕТИ.....	96
ДРВЕНИ ПРЕДМЕТИ	97
МЛИНОВИ	100
ОБИЧАЈИ	102
БОЖИЋНИ ОБИЧАЈИ	102
КРСНА СЛАВА	104
СВАДБА (СВАТОВИ, ПИР).....	106
РАСПИРИШТЕ	108
ПОВОЂАНИ	108
ПРИЈАТЕЉИ	108
БАБИНЕ.....	109
КРШТЕЊЕ.....	109
ОДЛАЗАК У ВОЈСКУ.....	109
СПАСОВСКЕ ДАЂЕ.....	110
САХРАНЕ	110
КЛЕПАЛО	111
НОШЊЕ	112
НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО.....	115
НАРОДНЕ ИГРЕ.....	115
БЕЂАРСКЕ ПЈЕСМЕ	116
ЕРОТСКИ ФОЛКЛОР.....	120
НАРОДНЕ МУДРОСТИ	121
КЛЕТВЕ.....	138
ЗАКЛЕТВЕ	139
ТОПОНИМИ	139
РИЈЕЧНИК ЛОКАЛИЗАМА.....	142
ВЈЕРОВАЊА	147
МИРИСИ СТАРЕ КУХИЊЕ	148

ПОРТРЕТИ

ВЕСЕЛИН СТАНКОВИЋ.....	150
ЕПИСКОП ВРАЊСКИ ПАХОМИЈЕ (ГАЧИЋ).....	151
МИЛОВАН ПЕРИЋ	153
ДОБРОТВОРИ.....	155

ПРЕДГОВОР

Познавао сам људе који су одлазили у завичај пред смрт. Тако су гасили неподношљиву жеђ за исходиштем. Познавао сам и оне које је смрт изненада сустижала у завичају. Њима се, вјерујем, испуњавала последња жеља

Не умијем да објасним ту чудесну везу човјека и завичаја. Знам да му због тога дугујем, а идеја да отнем од заборавља оно што чини његову историју, јесте моје искупљење. Трагао сам неуморно за документима, сакупљао фотографије, разговарао са људима... Све што сам нашао и сазнао, налази се у овој књизи.

Не могу а да читаоцу не саопштим немар његових људи, њихово кратко и несигурно памћење, зачуђујуће напуштање традиције и једно неспретно „осавремењивање“ иза кога остаје пустош. Са сваком новом кућом затирао се сваки траг старог и настављало живјети негдје на пола пута: са старим навикама у новим условима. Приче најстаријих досезале су до половине њиховог животног вијека. Даље од тога остаје несигурно и магловито присјећање. О причама предака ријетко ко је могао нешто рећи. Писани трагови били су права ријеткост.

Ни превише срећан, ни незадовољан, предајем књигу читаоцу у увјерењу да ће сваки од њих моћи дописати бар једну реченицу и да ће се наћи неко да на овим малим темељима једног дана сазида грађевину достојну дивљења.

Ма колико да сам се трудио да не биљежим сумњиве и непровјерене чињенице, вјерујем да су ми промакле грешке и нетачности. Оне ће, надам се, подстаћи критичко преиспитивање прошлости па ћемо једног дана бити спокојни пред истином.

Без помоћи многих Чечаваца ове књиге не би било. Свјестан да ће многа имена незаслужено изостати, захвалност дугујем Дејану Пејчићу, Радовану Мајсторовићу, Мики Јотановићу, Новаку Тешићу, Нади и Вељки Лаушевић, Свети Крунићу, Момчилу Станковићу и мојој сарадници Нади Савић. која није жалила труда да ми помогне у сређивању текста.

Више од пuke захвалности заслужује труд првог читаоца рукописа ове књиге, познаваоца и пријатеља Чечаве, књижевника Ранка Павловића из Бања Луке. Његове ријечи хвале охрабриле су ме у скромним намјерама.

У Чечави, 19. септембра 1995.

Аутор

ИСТОРИОГРАФИЈА

ДАР КОТРОМАНИЋА

Чечава се први пут у писаним изворима спомиње 1323. године у Повељи бана Стјепана и брата му Владислава (Котроманићи), којом они награђују кнеза Гргура Стипановића, дајући му у баштину пет села у тадашњој области Усора: „прво, Чеч'ву, друга Хр'стуш, Третије Уненовшићи Ускрш', Д. Воловић', е, Модрич' за његову вирну службу“.¹ Наводно, кнез Гргур је био отпремљен испред босанске властеле да од „бурског“ (биће: угарског) краља доведе заручницу бану Стефану.

Једна легенда из чечавског краја може се довести у везу са овим историјским извором. У засеоку Плане, источно од брда Груаљ (543 м), налази се нешто нижи вис који народ зове Краљичино брдо (на неким војним картама стоји: Краљичино гувно). Вис Краљичино брдо данас су њиве и кућиште Никифора Јотановића. Сјевероисточном страном опасује га шума па је очигледно врх брда некада искрчен. На њему је раскрсница старих караванских путева који се рачвају на четири стране: Ступљански пут за Ступу и Осредак, пут преко Миладића брда за Чечаву, Поповски пут за Кулаше и пут преко Груаља за Г. Вијачане и Шњеготину. Са брда пуца видик на све стране. Кажу да се за добре видљивости видео пламен рафинеријске бакље у Броду.

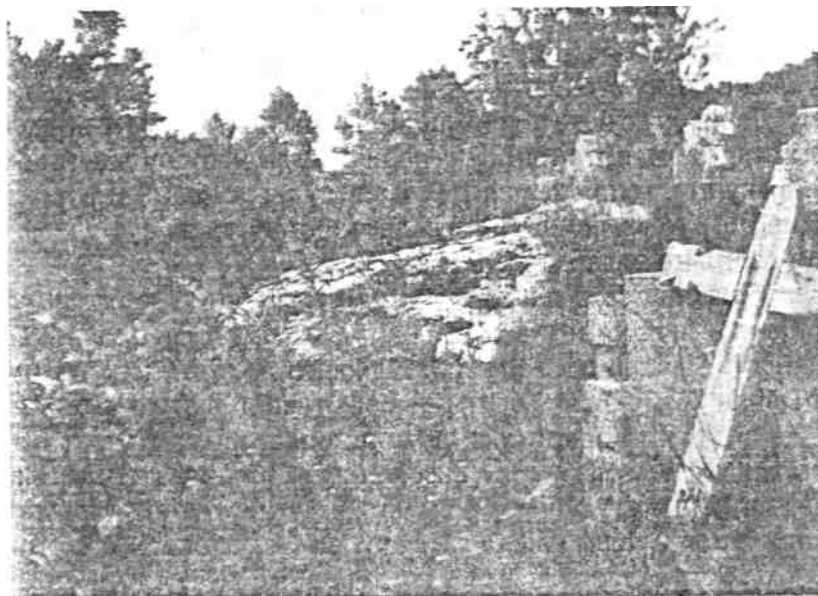
Према предању на том вису је у давна времена дочекана босанска краљица са сватовима. Свештеник Стојан Станковић овако је забиљежио причу о Краљичином гувну у Летопису парохије чечавске: „Читао сам у неком часопису (сад се не сјећам којем) следеће: кад се женио Бан, послао је свог војводу (ваљда Гргура) да му доведе „невјесту“ а као протууслугу за то дао му је „на уживање“ село Чечаву у области Усорској. Уживалац Чечаве (ваљда Гргур) позвао је Баницу (по народном: Краљицу) у госте те је наредио да се на највишем вису у Чечави исијече шума у облику гувна (армана) да са тог мјеста Баница види своју бановину. По имену „Краљица“ то мјесто се назва „Краљичино гувно“ – а са њега се види све до Саве. Лијево и десно отвара се један диван хоризонт докле год очи виде.“

Свештеник Станковић не помиње краљичино име. У причама мјештана спомиње се „краљица Јерина“. Зна се да је бан Стјепан 1323. године склопио брак са Јелисаветом, кћерком Кујавског војводе Казимира, која је била рођака угарске краљице Стефаније и живјела на

¹ Петар Богуновић: Из усорског краја и околине; Сарајево, 1937. г., стр. 60.

њеном двору. Приликом проласка њених сватова из Угарске за Босну сасвим је могуће да је краљица, идући најкраћим путем, стигла и на поменуто брдо.

Када је и како Чечава добила име почетком 14. вијека, није поуздано објашњено. Историјски период од почетка 14. до почетка 19. вијека остаје нерасвијетљен. На подручју Чечаве нема писаних трагова цивилизације у том периоду. Вјерује се да је крајем 17. вијека (тачније 1690. године) у периоду велике сеобе Срба пред најездом Турака и становништво Чечаве кренуло на сјевер. Постоје провјерени историјски подаци да је народ усорског краја те године преселио на подручје данашње Славоније.² Тако су калуђери манастира Ступље и Липље доспјели 1691. године у манастир Ораховицу код Славонске Пожеге. Постоји мишљење³ да су калуђери из манастира Ступље, идући преко Комушанских брда, дошли у Чечаву (Јаворову), гдје су се састали са калуђерима из Липља, који су у Чечаву дошли преко Шњеготине, одакле су заједно преко Крњина и даље низ ток Укрине, крај Детлака, гдје је такође био манастир, избили на Саву и прешли у Славонију. Са њима је по свој прилици отишло и становништво Чечаве. То потврђује чињеница да се код Славонске Пожеге, на обронцима Псуња, и данас налазе српска села Чечавац и Чечавски Вучјак. Дио становништва из Чечаве остао је приликом сеобе на десној обали Саве код Брода, гдје и данас постоје породице са презименом „Чечавац“. Археолог Ђуро Баслер тврди да су ове породице поријеклом из села Чечаве код Теслића.⁴ Др Миленко С. Филиповић у свом путописном биљежењу из 1938. године спомиње село Чечавци у насељу Грк код Босанског Брода, што потврђује тезу о расељавању Чечаве услед ратних страдања.⁵

Средњи вијек: Надгробне камене плоче у Станојевића гробљу

² Добрила Бјелић: Миграциона кретања и насељавање подручја Борја – Очауш; Зборник 27. конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије, Сарајево, 1982., стр. 20–21.

³ Петар Богуновић: оп. цит., стр. 61.

⁴ Др Ђуро Баслер: Град поред ријеке; „Алкион“, Бос. Брод, 1990., стр. 44.

⁵ Др Миленко С. Филиповић: Чечава. „Развитак“, бр. 4/39, стр. 124.

Да ли су се неке породице Чечаваца вратиле у 18. вијеку на стара огњишта или су село населили нови прогнаници и бјегунци, тешко је рећи. Имајући у виду начин и услове живота у то вријеме тешко је претпоставити да су постојали озбиљни разлози за враћање.

У називу села постоји коријен илирско-арбанашке ријечи „Чеч“, који значи тјеснац – кланац, узак пролаз.⁶ И данас у Чечави постоји више локалитета који носе назив „кланац“ па је највјероватније село тако и добило име.

Поуздани подаци о животу на просторима Чечаве датирају од доласка у село свештеника Стојана Станковића званог „Шпица“ почетком 19. вијека. Није тачно утврђено када је поп Стојан дошао у Чечаву али је на једном надгробном крсту остао траг да је „посвећен за јереја године 1828. јуна 29.“ Једини писани документ који садржи податке о Чечави у 19. вијеку и почетком 20. вијека јесте „Љетопис парохије Чечавске“, чије је писање започео потомак из његове лозе свештеник Стојан Ђ. Станковић 1933. године. Његово свједочење даје драгоцене податке о духовном развоју села кроз читав један вијек.

ЉЕТОПИС ПАРОХИЈЕ ЧЕЧАВСКЕ

„Љетопис парохије Чечавске“ писан је по сјећању. Писање је поп Стојан Станковић започео у 34. години живота, у вријеме пуне зрелости и очуваног сјећања. Када му је умро стриц Јеврем, од кога је много тога чуо и научио, Стојан је имао 17 година и сасвим је сигурно да је могао запамтити многе чињенице из историје села и својих предака. Начин на који је „Љетопис“ писан показује одлично познавање људи и догађаја. Отуда се може узети као аутентичан историјски извор.

„Љетопис“ је вођен до 1940. године. Ратни догађаји и несрећна судбина љетописца учинили су прекид од 12 година. О времену ратном и поратном у „Љетопису“ нема трага. Рад на „Љетопису“ поп Стојан наставља 1952. године, биљежећи: „Настављам рад на овом „Љетопису“ после дужег временског прекида, који је настао услед Другог свјетског рата а и других касније незгодних прилика.“ „Љетопис“ су повремено прегледали виши црквени достојанственици. Први пут је прегледан 4. јуна 1937. године од архијерејског намјесника Љубомира Дучића. Дана 24. јуна 1939. године у „Љетопис“ се уписао епископ православне парохије Зворничко-Тузланске Нектарије.

⁶ Адван Хозић: Теслић у НОБ; Теслић, 1985, стр. 22.

Архијерејски намјесник прота Љубомир Дучић прегледао је „Љетопис“ и 24. јуна 1940. године.

Од 1950. године поп Стојан „Љетопис“ наставља на 13. а завршава на 17. страници, без датума завршетка. Шта се у међувремену догађало љетописцу, записано је у његовој биографији. „Љетопис“ је остао у Чечави, а поп Стојан је одселио у Теслић. Оригиналан примјерак „Љетописа“ налази се код Дејана Пејичића.

На посљедњој страни „Љетописа“ стоји забиљешка јереја Саве Кнежевића: „Од 4. децембра 1970. године до 19. августа 1974. године, држао је Парохију чечавску свештеник Саво Кнежевић. О времену његова службовања имају прибиљешке о животу Парохије чечавске код њега лично у дневнику. Кога овај период интересује нека се обрати у Архиву парохије Теслић.“ Ово је записано 1975. године и потписано руком јереја Саве Кнежевића.

Тако је затворио корице „Љетописа“ свештеник који ће се касније представљати као борац за српска национална права и постати народни посланик.

Послије „печата“ јереја Саве Кнежевића „Љетопис“ је прегледао архијерејски намјесник добојски прота Драган Терзић 23. септембра 1991. године.

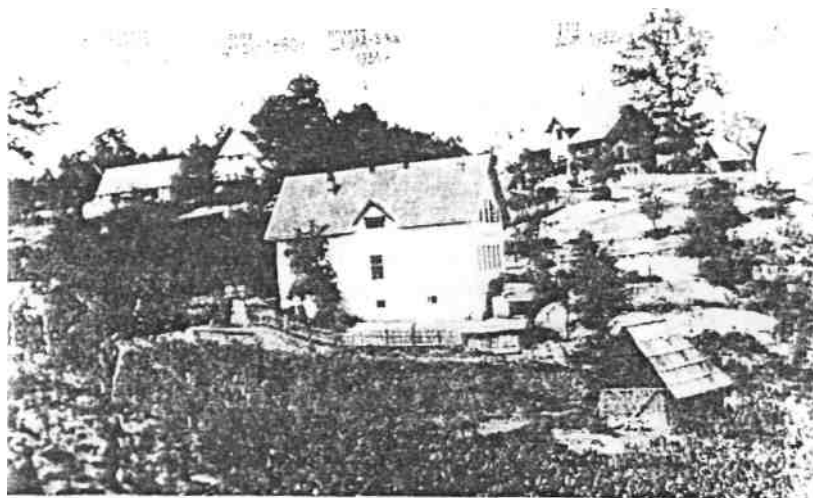
ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ГРАНИЦА

Чечава заузима сјевероисточни дио теслићке општине. Простире се на обронцима планине Јаворова и лежи у сливу ријеке Мале Укрине. Др Миленко С. Филиповић записује: „Високо по косама и странама у лакту који чини ријека Мала Укрина раштркане су „паланке“ села Чечаве, једног од ретких босанских села чије је постојање документарно осведочено за средњи век.“⁷

Површина села износи 78.070.597 m² (7.807 хектара). Граничи се са селима прњаворске општине: Горњим Вијачанима и Кулашима, на сјеверозападу, са селима добојске општине Осрецима, Љебом и Станарима на сјевероистоку, селима теслићке општине Растушом, Укриницом и Осивицом на истоку, Ранковићем и Прибинићем на југу и Шњеготином Горњом на западу.

⁷ Др Миленко С. Филиповић: Оп, цит., стр. 123.

Граница села иде од дванаестог километра (ушће ријеке Осивице у Малу Укрину) у правцу југозапада брдом Недића вис до Тисовца, преко Алијине и Брезине косе до Миљковца. Од виса Миљковац граница скреће према сјеверозападу преко виса Ровови и Мала Храстовача и избија на Липову Главу. Са Липове Главе граница скреће према сјеверу на брдо Богданицу, па преко Крешталовца избија на Шабанову главицу. Са Шабанове главице граница иде према сјевероистоку на Вучиће баре и преко брда Пушкарница избија на брдо Груаљ. Са Груаља граница се спушта Краљичиним брдом на Ступљански пут и избија на велике Виноградине и Прокоп, а затим брдима Великом и Малом Болобановицом избија на источну коту 249. Даље граница скреће у правцу југоистока до ријеке Мале Укрине и иде њеним током до дванаестог километра.

Центар села 1932. Црква, школа, соколана, дом и дућан

Административни центар села је у сливу потока Чечавице у Малу Укрину. У центру се налази осмогодишња школа са стамбеном зградом за наставнике, амбуланта, пошта, експозитура Бањалучке банке, ветеринарска станица, продавница предузећа „Промтес“, три кафане, три приватне продавнице, пекарска радња и вулканизерска радња.

Село је смјештено на једином транзитном путу који повезује Теслић са Добојом и Прњавором. У вријеме рата 1992/93. преко Чечаве је ишла једина путна веза Теслића са Добојом и коридором за Србију. Пут је од Теслића асфалтиран до шеснаестог километра (до засеока Савковићи).

Локални путеви повезују засеоке Плане, Горњу Чечаву, Петковиће и Продановиће.

МОРФОЛОГИЈА НАСЕЉА

У морфолошком смислу подручје Чечаве је изграђено од средње високих брда и обронака граничних планина. На југозападу протежу се сјевероисточни обронци планине Борја–Јаворова са врховима Липова глава 520m и Брестовац 605m.

Облици рељефа чечавског подручја су набрана брда са заобљеним, рјеђе оштријим купама, испресијецана ријечним и поточним долинама. Терен је дјелимично покривен шумом, углавном листопадном, а мање црногорицом. Хумусни слој је танак, а мјестимично и изостаје. Дуж ријечних и поточних долина налазе се мање равнице и благо заталасани дијелови, изграђени од млађих седимената неогена и алувијалних наноса. Најзначајнији је неогени базен уз Малу Укрину.

Клима је умјерено континентална са климатским условима карактеристичним за Крајину, која се одликује не одвише великим температурним скоковима.

Средња годишња температура креће се око 10 С°, максимална 39,5 С° а минимална -32,8 С°. У току године падне 1057mm падавина. Према ружи вјетрова карактеристичне су тзв. тишине на које отпада 58% свих дана у години. Погодни климатски услови налазе се уз потоке и рјечице. Подручје села одводњава Мала Укринна, која настаје од Црне и Бијеле ријеке. Црна долази са југозапада, а Бијела са сјеверозапада (испод Груаља). Састају се на Саставцима и чине Малу Укрину, која тече на исток 6,5km, а затим скреће на сјевер, пролазећи кроз главно насеље. У дужини тока око 24km улива се у Велику Укрину код насеља Кулаши. Хидрографска мрежа подручја најчешће има бујичан карактер. Брзо се напуни водом, због јаке ерозије се замути и брзо отиче. Корито Мале Укрине је нерегулисано и због тога вода плави околину. Протицање количине воде није посматрано, па нема података о минимуму и максимуму протока.

Цјелокупна територија села налази се у Крајишкој серпентинској зони која је носилац магнезитске и хромитске минерализације у Крајини. Зона се протеже око 300km, генералног правца пружања линијом Нови Град–Костајница на сјеверозападу, до линије Рудо–Зворник на истоку.

Унутар босанске серпентинске зоне налази се магнезитоносни рејон Теслића, који се дијели у четири сектора: јужни у сливу ријеке Блатнице, југоисточни у сливовима Црне и Бијеле ријеке – десних притока Велике Усоре, сјеверни у простору ријека Осивице и Мале Укрине и сјеверозападни у сливовима Мале и Велике Укрине (Црна и Бијела ријека и Јаворова, те рјечице Лукавац и Богданица).

ТАЈНЕ ПЕЋИНСКИХ ХОДНИКА

Прва спелеолошка и палеонтолошка истраживања на овом подручју вршена су у пећини Соколина у сусједном селу Растуша 1970, 1971. и 1972. године. Истраживања је изводио Завод за палеонтологију квартера из Загреба под руководством академика ЈАЗУ Др Мирка Мелеза са сарадницима. Пећина се налази у брду Соколина на око два километра од Чечаве и до тада је била потпуно неистражена.

Као спелеолошки објект ситиурана је у тријаским, банковитим и услојеним кречњацима. У услојеним, плочастим, сивим и црвенкастосмеђим, понегдје лапорастим кречњацима, што чине доњи дио откривених тријаских наслага Растуше и дијелова Чечаве, нађени су микрофосилни остаци заступљени разним гломоспирама и *meandrospira dinarica Kochanski-Devide* и *Панџић*. Ова врста меандроспира до сада је нађена у многим локалитетима спољних и унутрашњих Динарида у анизијским слојевима средњег тријаса кречњачког и кречњачко-доломитског развоја. Према томе, старији дио тријаских слојева у Растуши припада том истом стратиграфском нивоу (слојеви око понирућег потока). Навише кречњаци постају свјетлији и бјељи, затим кристаласти и мање услојени. У њима нису нађени трагови фауне. Према слиједу слојева закључује се старост средњег и горњег тријаса.

Сљедећи стратиграфски члан овог подручја су слатководни неогени седимент, представљен пјесковитим и глиновитим лапорима, лапорастим кречњацима, глинама и пјешчарима. Налазе се на простору Чечаве, западно и сјеверно од Растуше. То су седименти копненог (језерског) неогена који у многим локалитетима садрже слојеве угља.

Занимљиве резултате пружио су палеонтолошка истраживања. У пећинском систему ходника и канала који се од улазног дијела пружају према сјеверу и сјеверозападу, откривена су многа мјеста лијепих медвјеђих брушења. У средишњем дијелу пећинског ходника при ископавању на дубини око 1 метар, у тамносмеђој иловачи с коридираним камењем и бројним костима, нађени су и трагови са зубима пећинског медвједа (*ursus speleus*). То је горњоплеистоцеутски сисар геолошке старости 9808 ± 124 године п.н.е.

Приликом истраживања 1972. године у Растушкој пећини су откривени трагови према којима су у пећини у горњем плеистоценију боравили палеолитски ловци (уз остатке костију медвједа откривено је више кремених артефаката). Према томе, пећина Растуша је уз Горњу Биамбарску пећину друго налазиште палеолитика на подручју сјеверне Босне.

(За књију написала Даница Шошћарић, геолог)

ЗАСЕОЦИ

Чечава је брдско-планинско село разбијеног типа. Велико пространство села оивичено је са три стране шумским комплексом Јаворове и Чавке. Разбацане куће смјештене су уз потоке и у близини неискрчених шума (гајева). Њиховим груписањем по одвојеним локалитетима наста-ли су засеоци. Некада су се засеоци звали „паланка“, што је забиљежено као карактеристика само крајева око Укрине. У средњој Босни и у правим динарским крајевима насељена мјеста су звали махала или село.⁸

Панорама села 1936. г.

Поглед са брда „Главица“. Кућа Славка Мајсторовића, а у позадини Маркића Главица

Засеоци су настајали разбијањем и дијељењем једне или више породица. Тако поједини засеоци носе имена већинских породица које их насељавају.

Етимологија назива заселака који нису везани за породице изводи се од неког карактеристичног обиљежја или самог положаја локалитета.

ПЛАНЕ су заселак у највишим предјелима Чечаве. Смјештен је на обронцима планине Јаворове, сјеверозападним ободом и непосредно уз руб шуме. Релативна удаљеност од других дијелова села чини овај заселак планинским, па се претпоставља да отуда потиче назив Плане.

У околини Тешња, такође у брдском предјелу, постоји село Плање, које се уз Чечаву помиње половином 16. вијека у пописима тешањске нахије. Није искључено да су становници Плана са доласком Турака на подручје Тешња побјегли на сјевер и зауставили се на самом извору потока који чине Малу Укрину, донијевши са собом назив првобитног села.

Заселак СТУПЕ добио је име по ступама ваљарицама које су некада постојале на Малој Укрини. Заселак гравитира ријеци, али остаци ваљарица нису сачувани.

⁸ Др Миленко С. Филиповић: Оп. цит., стр. 123.

Заселак ЛОКВЕ смјештен је у неколико мањих увала око потока Косинац, Чешљуг и Танки Поток. Предио подсјећа на излокану површину па отуда назив Локва.

РЕЧАНИ су заселак поред ријеке Мале Укрине (горњи ток). Становништво од памтивјека насељава обје стране ријеке. У Летопису парохије Чечавске назив засеока је Ријечани. Данас се одомаћио скраћеним називом Речани.

ШУШЊАРИ су предио око ушћа потока Осивица у Малу Укрину са његове лијеве стране. Предио је обрастао у претежном дијелу ситном листопадном шумом која се у селу и данас назива шушњари.

ГАЈ је заселак на осунчаном и плодном узвишењу изнад ријеке Мале Укрине. Име је добио по добро очуваним и одњегованим приватним шумама – гајевима. Таквих шума и данас има у овом дијелу Чечаве.

БРЂАНИ су заселак на стрмој источној страни брда Стражбеница и коси која се спушта према потоку Чечавица и према Малој Укрини.

ПОТОЧАНИ су заселак око потока Крушевица који се улива у Малу Укрину.

Засеоци ПРОДАНОВИЋИ, СТАНОЈЕВИЋИ, САВКОВИЋИ и ПЕТКОВИЋИ добили су имена по презименима најбројнијих породица које их насељавају. Породице по којима се засеоци зову и данас живе у њима.

Са нарастањем појединих породица и њиховом диобом појављују се паралелна презимена по којима се и данас зна које породице припадају заједничком претку. Тако у Станојевићима постоје Шујићи, Јованићи, Мемичи и Јеврићи, названи по именима или надимцима предака. У Јотановићима постоје Марићи и Остојићи (по Мари и Остоји), а у Речанима Гачиће и Малиће зову Павловићима. У Локви једну лозу Томића зову Јевтулићи, а у Савковићима једна лоза се зове Крџалићи.

У Планама, потомке Лексе Јотановића зову Осојци јер су населили локалитет Осоје. Потомке Тече Томића у Локви зову Вребци. У Савковићима породицу Бјегојевићи зову Пенде. У Петковићима једну лозу Савића зову Бибци. Једну лозу Петковића зову Тедини. У Продановићима једну лозу зову Шабије. У Савковићима лозу Ђукића зову Кусци. У Петковићима једну лозу Петковића зову Пласкије, а једну породицу су звали Жишци (потомци неког Ђуричића који је дошао на имање жене у Петковићима). Назвали су га Жижак по истоименом паразиту који напада житарице („увукао се као жижак...“).

СТАНОВНИШТВО

Најстарији запис о броју становника Чечава датира из времена подизања прве цркве (1865). У то вријеме Чечава има 144 куће и 1200 душа. Према Првом шематизму православне српске митрополије Бањалучко-Бихаћке за 1901. годину Чечава има: домова 191, душа 1479, мушких 782, женских 697, брачних парова: а) сложних 262, б) дивљих 2; рођених 47, умрлих 34, вјенчаних 12. Године 1933. у Чечави је 311 кућа и 2129 душа. Према попису из 1992. године у Чечави је било 691 домаћинство са 2494 становника. Од тога православних 2457, католика 27, муслиман 1 и 59 изјашњених као „остали“. Три породице католика (Карауле, Ћосићи и Калеми) живе у Ступама.

Већина мјештана прича како су им преци поријеклом Херцеговци али су махом сви дошли из околних крајева. Мало ко нешто више зна о својој лози.

Доктор Миленко С. Филиповић у наведеном запису пише: „Међу данашњим становницима Чечава сусреле су се две насељеничке струје: Херцеговци и досељеници из сусједних планинских крајева на југу и западу“.

Према турском попису тешањске нахије из 1528—30. године у више од пола села нахије живјело је филурцијско влашко становништво. Чечава се наводи као чисто влашко село које је плаћало само филурију. Власи из овог времена су посебна скупина коју чине маглајски Власи и влашка села Трепча, Чечава, Бијело Бучје и Брич. Зна се да је влашки кнез био Антол син Радивојев и да му је сједиште било у селу Трепча. Примућур подређен трепчанском кнезу у Чечави звао се Оливир.⁹

Научници сматрају да су маглајско и усорско подручје населили Власи из Црне Горе и Херцеговине, углавном Бањани. Насељавање је било толико велико да је на маглајском подручју 1489. године био донесен посебан Закон о маглајским власима. Са маглајског подручја Власи се почетком 16. вијека (1516. године) насељавају на подручје Усоре, Мале Усоре и Врбање. У том периоду највјероватније је насељена и Чечава.¹⁰

Турци су утврђене градове Маглај, Тешањ и Добој освојили 1476. године и отада почињу да колонизују бројне скупине Влаха сточара како би чували ову стратешки важну област.

Велики аустроугарски рат проузроковао је велико помјерање становништва на цијелом усорском подручју. Приликом продора Еугена Савојског долином Босне 1697. године дошло је до масовног кретања Срба и Хрвата из Босне у подручје између Саве и Дунава. Постоје подаци да су три године раније порушени манастири Ступље и Липље, а монаси се преселили у манастир Ораховица код Славонске Пожеге, 1691. г. Тамо

⁹ Добрила Бјелић: Оп. цит., стр. 21.

¹⁰ Исто, стр. 21.

су пронађене три манастирске књиге из манастира Ступље и једна из манастира Липље. Да ли се тада одбјегло становништво касније враћало, тешко је рећи.

Године 1782–84. у цијелој Босни харала је црна куга. Велики помор становништва забиљежен је на подручју Усоре, гдје и данас постоје мјеста која се зову „кужна гробља“. У Чечави нема таквих локалитета, па је могуће да у то вријеме у Чечави није било становништва и да је оно почело пристизати из околних мјеста почетком 19. вијека.

Међутим, о насељености Чечаве у средњем вијеку поуздано говоре три средњовјековна гробља која су пронађена на њеном подручју. На локалитету званом Мраморје, поред пута за заселак Брђани, приликом изградње пута прије десетак година, откривен је ћирилични натпис у седам редова на заравњеној доњој страни већег аморфног камена. Археолог Бране Белић је обишао овај локалитет и утврдио да се на њему налази акропола од седам сандука, положених камених плоча и аморфног камења. Дешифрован натпис на пронађеном камену гласи:

АСЕ ЛЕЖИ

ОБРАД Р.

АДОЈЕВИЋ

УКОПА

ГА ЊЕГОВ

СИН МИТО

СТ

Натпис је у вријеме ископавања био изванредно очуван, али је данас већ знатно оштећен.

На локалитету званом Камење у Станојевићима, на заравњеном платоу откривена је хумка и на њој гробље са стећцима. Набројано је 27 споменика које чине плоче, сандуци, можда 1–2 сљеменика и аморфно камење. Изван хумке око платоа је савремено гробље.

Археолог Бране Белић у Регистру локалитета Завичајног музеја у Добоју биљежи и локалитет „Благојевића куће“ уз лијеву обалу Укрине на коме се налазе остаци средњовјековне некрополе: „Положај је зараван коју је у наше вријеме послјије крчења шума захватила сјелина. На некрополи су остали само три сљеменика облика сандука док је десетак нестало у клизању тла. Сјелина је открила и више гробова па су нађени и неки други драгоцјени предмети који нису сачувани.“

Сигуран доказ да је Чечава била насељена почетком 19. вијека је сачуван надгробни споменик у виду каменог крста на гробљу у Планама, који потиче из 1832. године и подигнут је Вукелић Луки сину Вукашина. Вукелићи су по предању преци данашњих Перића. Занимљиво је да се и Перићи сахрањују у истом дијелу гробља. Овај надгробни крст пренио сам са гробља у Јеловцу у Завичајни музеј у Добоју. На гробљу се налази још један крст са натписом који још није дешифрован.

Овдје наводим гдје све живе становници са неким презименима која постоје у Чечави како би знатижељни потомци могли даље истраживати

своје породично стабло. Један од сигурних знакова припадности истој лози јесте иста крсна слава.

Станковићи: Осредци код Колашина, Иванац код Лудбрега, Јања код Бијељине, Липик, Ђунић (Лика), Зворник, Доња Рача код Сребренице, Крупа на Уни, Вукосавље, Брод на Сави, Нови Град, Приједор, Томиновци код Кутјева, Вргинмост, Острвица код Личког Осика, Бос. Отока (Крупа), Тузла, Бољанић код Грачанице. (Станковићи из Чечаве зову се Шпице, а ово братство постоји код Пазара).

Станојевићи: Бовић (Вргинмост), Бањица (Зворник), Милошевац (Модрича), Бискупље (Велико Градиште), Буровац (Петровац), Грахово, Костајница (Добој), Отишић (Лика), Цремушница (Вргинмост), Мокра Њива (Никшић).

Мајсторовићи: Вукашевац (Блињски кут), Мелина (Бања Лука), Гробник (Слуњ), Човац (Окучани), Еминовци (Сански Мост), Шеовица (Липик), Бојинци, Дворови (Бијељина), Удбине.

Крунићи: Клепци (Чапљина), Старо Село (Блиње), Сански Мост, Влаховићи (Љубиње), Хацићи (Горажде), Радовци (Пожега), Врбашка (Градишка).

Томићи: Вршани (Брчко), Приједор, Дрвар, Главичица (Бијељина), Витковци (Тешањ), Провалија (Шавник), Сребреница, Врбљани (Кључ), Пешурићи (Хан-Пијесак), Каменица, Превиш (Шавник), Дубровска (Шавник), Бјелајац (Мркоњић-Град), Баре (Мркоњић-Град), Пакленица (Новска), Приједор.

Продановићи: Кукуљевац (Липик), Зрмања, Грубишно Поље, Скендерово (Липик), Врело (Зрмања), Гомљани (Требиње), Посковци (Пожега), Вуковићи (Власеница), Надинић (Гацко), Шеовица (Липик), Штрпци (Прњавор).

Лазичи: Могрић (Госпић), Нова Градишка, Слобиња (Костајница), Слобоштина (Вилић Село), Окучани, Лудберг, Копривна (Сански Мост), Грахово, Могрић (Медак), Градачац.

Савићи: Пожега, Јечмиште (Челебић), Бјелопоље (Кореница), Раштан (Мостар), Даздарево (Рача), Чајниче, Кућанци (Доњи Михољац), Баре (Зденци), Бихаћ, Воћин, Лежмир (Чалма), Кључ, Војнић, Доњи Мољани (Слатина), Полежа (Жабљак), Жабари, Крекова (Невесине), Цигленик (Кутјево).

Перићи: Доњи Бродац (Бијељина), Тобут (Зворник), Прибој (Зворник), Купиново, Толићи (Удбина), Хрељин (Огулин), Брезово Поље, Кланац (Генералски Стол), Дрвар, Мелињар (Удбина), Орахово (Подгорица), Цоге (Окучани), Горње Дубраве (Слово), Подлапац, Меличинци (Каменица), Доњи Раковац (Маглај), Миљевац (Слуњ), Брезик (Градишка).

Тешичи: Тешањ, Кукуљевац, Јасеница (Тузла), Обудовац (Брчко).

Васиљевићи: Педаљ (Двор на Уни), Бјеловар, Мостар, Бијела (Брчко).

Лукићи: Бања Лука, Рача на Сави, Ламинци (Градишка), Пакрац, Зворник, Срб, Србобран, Рујница (Цазин), Трновац (Кореница), Раковац (Нови Град), Скугрић (Модрича).

Васићи: Рогатица, Чечавац (Пожега), Петровац.

Малићи: Бариловићи, Ср. Трново (Јања), Турић (Книн), Свињар (Костајница)

Ђукићи: Врлике (Книн), Чукури (Гламоч), Грмуша (Бихаћ), Дољани (Д. Лапац), Ритешић (Добој), Горњи Рибник (Кључ).

Ђукановићи: Бјелошевац (Бијељина), Ср. Трново (Зворник), Прибој (Лопаре), Никшић.

Ђекићи: Штикада (Грачац), Кобаш, Јошавка (Бања Лука), Вараждин, Дубрава (Гламоч), Витковци (Тешањ), Главица (Гламоч).

Вучићи: Лудбрег, Жваринци (Жабари), Мостар, Јагоре (Бања Лука).

Гаџићи: Млака (Јасеновац), Бочац (Дервента), Свињар (Костајница), Међеђа (Козарска Дубица).

Дујићи: Копривна (Модрича), Крајина (Ораховица).

Гајићи: Јапоге (Липик), Бољанић (Добој), Љубовија.

Савковићи: Бијељина, Росна (Сл. Пожега), Драксенић (Козарска Дубица).

Ковачевићи: М. Дапчевица (Груб. Поље), Кричке (Липик), Јапоге (Липик), Мала Ператовица (Груб. Поље), Брчко, Доња Слатина (Градачац), Модрино Село (Кистање), Шеовица (Липик), Радучић (Книн), Колешка (Невесиње), Ђуковац (Лудбрег), Штрпци (Увац), Рогаљи (Липик), Јаворник, Маријевићи (Двор), Ковачевац (Н. Градишка), Висућ (Удбина), Дољани (Дарувар), Демировац (Козарска Дубица), Новиград (Оџак), Маркушица (Вуковар), Жа-бљак, Дувно, Травник, Винковци, Буна (Мостар), Гацко, Причевићи (Каменица).¹¹

Достојне помена по својој бројности и људима по којима ће се памтити и спомињати свакако су породице Станковић, Јотановић, Мајсторовић, Ђукановић, Станојевић, Продић и Савковић.

СТАНКОВИЋИ

Станковићи су једина породица о чијем поријеклу постоји писани траг од доласка у Чечаву. Свештеник Стојан (Ђорђе) Станковић сачинио је Љетопис парохије Чечавске, чији оригинални примјерак чува Дејан Пејичић. Љетопис је по свој прилици заснован на сличним писаним изворима претходника свештеничке лозе Станковића. Зналачки писан, Љетопис садржи мноштво драгоцјених података о развоју села и животу њихових житеља.

Најстарији предак Станковића у Чечави је свештеник Стојан Станковић (у једном запису из 1856. године стоји Стојковић). Није познато одакле је дошао ни када је рођен. Потомци памте да никада ником није причао о свом поријеклу. По једнима, дошао је из Појезине, а

¹¹ Подаци су узети из регистра „Привредникових“ питомца, који је издало њихово Удружење у Београду. Регистар садржи око 40.000 личних имена и ова су из РСК и Републике Српске

по другима из околине Требиња у Херцеговини.¹² Др Миленко С. Филиповић пише да су Станковићи дошли у Чечаву из Осиње а старином су из Херцеговине. По предању најстаријих Станковића, њихово поријекло је највјероватније из Херцеговине или сјеверне Црне Горе.

Поп Стојан је имао два сина: Мићу и Стевана и три кћерке: Марицу, Стану и Савку. Стеван је имао четворо дјеце: Ђорђу, Јеврема, Константина и Јевросима. Мићо је имао само сина Мирка.

Ђорђо је имао сина Стојана и Душана.

Јевремова дјеца су: Зорка и Савка. Зорка се удала за Милинка Јотановића, а Савка у Радњу.

Богдан Станковић као војник првог коњичког пука 1921. у Вршцу

Константин је имао два сина: Вељка и Богдана. Вељко се замонашио и добио монашко име Василије. Богдан је имао синове Коју, Ненада и Немању.

Јевросим није имао потомака.

Мићин син Мирко имао је синове: Стојана, Јефту, Нову, Светислава, Неђу, Милана и Дојчина.

Данас у Чечави живе Којо и Неђо Станковић.

¹² Др Миленко С Филиповић: Оп. цит., стр. 124.

ЈЕВРЕМ СТАНКОВИЋ: Рођен је 7. марта 1855. године. Свршио је први разред Бањалучке богословије. Рукоположен је за свештеника децембра 1890. године од стране митрополита Ђорђа Николајевића у Сарајеву. Настављач је духовног прегалаштва свог дједа и отац српске школе у Чечави. Одан свештеничкој служби, Јеврем Станковић ниједног тренутка није заборављао рад на просвјеђивању и школовању својих парохијана. Јеврем је оснивач школе у Чечави и први њен учитељ. Записано је да је школа отворена 1882. године и да је Јеврем у њој учио ђаке читању, писању, црквеном појању и историји. Касније, уз помоћ учитеља, оснива Дилетантску дружину, која приређује приредбе и забаве у разне хумане сврхе. Основао је црквену и школску библиотеку и читаоницу. Био је члан Матице српске и редовно је примао нова издања ове издавачке куће. Имао је личну библиотеку са уредном евиденцијом књига. Нада Лаушевић и данас има књиге Матице српске на којима пише: „Књижница Јеврема Станковића“. Учио је своје парохијане изградњи кућа и зграда, сађењу и калемљењу воћа и штедњи. Први је саградио амбар у којем се чувало жито и храна, а из кога је у прољеће дијелио помоћ сиромашнима. На петнаестом километру пруге саградио је јавни бунар који се звао „Попова вода“. Први је у Чечави имао грамофон и радио. Кћерки Зорици купио је 1909. године виолину и усну хармонику. Био је пријатељ са Васом Пелагићем и Петром Кочићем. Саво Шкарић га у свом листу „Зембиљ“ спомиње ријечима: „Српско шљеме, Станковић Јевреме, духовнике из села Чечаве“.

За свој културно-просвјетни рад добио је више вриједних признања: диплому Матице српске у Новом Саду бр. 2848. од 29. 12. 1906. године, диплому Српског просвјетно-културног друштва „Просвјета“ од јула мјесеца 1906. године, диплому Учитељског удружења бр. 6. од 4. 8. 1906. године, Орден књаза Данила, којим га је 1910. године одликовао I краљ Црне Горе и диплому Српске књижевне задруге, која му је додијељена 30. 4. 1911. године као члану добротвору.

Јеврем Станковић је био веома запажен у покрету Срба за црквено-школску самоуправу. Калајев режим у БиХ ради остваривања хегемонистичке политике двора, успио је да уведе доминацију свјетовне власти у Дабробосанској епископији. Свештеници који су израсли из народа и добро знали његове патње и његов положај, настоје да очувају црквено-школску самоуправу и стално пружају отпор Калајевом режиму. У Архиву БиХ у Сарајеву сачувана су три писма – жалбе о стварном положају цркве и школе (Архив БиХ: Збирка „Аутономна борба Срба“, фасц. XI, омот 12). Сачувана је и оригинална жалба Црквено-школске општине Чечава, упућена директно Цару, којом се тражи да се на мјесто Бањалучко-бихаћког митрополита изабере Константин Човић, катихета на Гимназији у Бањој Луци.¹³

Рад свештеника прво је регулисан одлуком Синода, од 24. јула 1890. године, о оснивању Бањалучко-бихаћке епархије коју је цар одобрио 14. јануара 1900. године. Бењамин Калај није услишио захтјев свештеника за избор Константина Човића већ је предложио цару избор на ово мјесто

¹³ Божо Маџар: Покрет Срба Босне и Херцеговине за вјерско-просвјетну самоуправу, ИРО „Веселин Маслеша“, Сарајево, 1982, стр. 268–270.

Евгенија Летицу, тадашњег секретара Конзиторија у Темишвару. Послије Калајеве смрти (1903) његов наследник Стеван Бурјан 1905. године је одобрио Православну-црквену просвјетну управу.

Знајући за овакав рад Јеврема Станковића, аустријске власти га почетком рата 1914. године хапсе и интернирају у затвор у Арад. У заточеништву Јеврем Станковић остаје све до 1916. године, када је пуштен као тешко болестан и стар. Умире убрзо по доласку кући 11. маја 1916. године. Његово име данас носи основна школа у Чечави, а испред цркве му је подигнута скромна биста.

Јеврем Станковић је лично познавао црногорског кнеза Николу. Лично га је посјетио и на дар добио шест пехара за црно вино од венецијанског стакла. Данас је сачуван само један пехар и налази се код Наде Јотановић-Лаушевић.

Јеврем није био заробљеник вјере. Разумио је тежину људског живота и изнад свега цијенио рад и честитост. Свето Продић ми је причао да је његовог дједа Симу натјерао да на други дан Божића сије пшеницу. Десило се да је послје орања пао велики снијег који је трајао све до Божића, због чега се орање није могло засијати. Уочи Божића је дунула југовина и снијег ископнио па кад се Симо на Божић пожалио попу Јеврему да му је њива остала незасијана, овај му је наредио да сутра мора сијати.

ЗОРКА СТАНКОВИЋ: Кћерка попа Јеврема. Рођена 1893. године. Мајка јој Петра умире на порођају. Њу и сестру чувала је и подизала Јевремова снаха Ђурђија (жена Константинова). Основну школу завршава у Чечави и отац је уписује у Вишу дјевојачку школу у Сарајеву. Смјештена је у Конвикт Кола српских сестара у Радићевој улици (касније Интернат средње техничке школе). Године 1908. отац је уписује у Препарандију у Сомбору, најстарију учитељску школу на Балкану. Након три године и све јаче мађаризације у Војводини отац је пребацује на Препарандију у Сремске Карловце, гдје завршава учитељску школу у петогодишњем трајању. У школи је добро савладала француски и њемачки језик и научила да свира на више инструмената.

Као учитељица прво ради у Прибинићу, од 1914, а затим 1918. године долази у Чечаву гдје ради непрекидно до трагичне смрти.

У Чечави се удаје за Милинка Јотановића и с њим стиче шесторо дјеце: Вукашина, Миру, Владу, Бранислава, Вукицу и Наду. Вукашин умире млад без потомства. Кћерка Мира умире од тифуса 1943. године у Корићанима, а Вукица је убијена са мајком као 14-годишња дјевојчица 1944. године. Тијела су им пронађена у близини потока Лужница, између Црквина и Орашја. Поуздано се зна да су убиства извршили домаћи четници. Убијене су на свиреп начин, али никад није поуздано утврђено ко је од четника извршио ово свирепе убиство. Неколико људи ми је повјерило да је убиство извршио Стојан Стокић.

Ђачка успомена из Сремских Карловаца: Зорка Јотановић (сједи на земљи друга с лијева)

СТОЈАН СТАНКОВИЋ: Син Ђорђе. Рођен у Чечави 16. априла 1899. године. Богословију завршио у Призрену. Рукоположен за свештеника 2. августа 1924. године у Бањој Луци од митрополита бањалучког Василија. За свештеника упућен у школе у Сремским Карловцима због доброг гласа и слуха за појање.

Из богословије је истјеран као члан Младе Босне. Мобилисан је у аустријску војску као седамнаестогодишњак.

Двије године провео је на италијанском фронту у Пијави. По завршетку рата враћа се у Призрен и завршава богословију.

Године 1924. жени се Радојком Косорић (тетка Пере Косорића), родом са Сокоца. С њом стиче петоро дјеце: Добрилу (1925—1955), Косару (1927), Момчила (1930), Веселина (1932), и Здравку (1934).

Из породичног албума: Свештеник Стојан Станковић са супругом Радојком и дјецом: Добрилом, Косаром, Здравком, Момчилом (лево) и Веселином (десно)

Наставио је свијетлу традицију Станковића. Уредно је водио Љетопис парохије Чечавске. Набавља и подиже звоник на цркви у Чечави.

Организује изградњу моста на Укрини између Растуше и Чечаве и пута од Доње до Горње Чечаве. Ради у Соколском друштву.

Године 1938. позван да служи литургију у Саборној цркви светог Марка у Београду.

Са избијањем II свјетског рата усташе га са породицом 1941. године одводе у логор Цапраг код Сиска. На интервенцију Међународног црвеног крста и Владе Милана Недића из логора бива интерниран у Србију. У логору је био два мјесеца међу 6.500 заточених Срба. Његово хапшење су извршиле усташе из Теслића. Дјеца су му одведена са њиве Дејана Пејичића, гдје су копала кукуруз. Свима им је речено да се спреме и крену за пет минута. Одведени су на воз на петнаести километар, и у Теслићу били затворени пет дана у згради некадашње Гимназије. У Цапрагу су смјештени у бараке бивше аустроугарске војске. Стојан је одређен да организује рад водара – заточеника који су логораше снабдијевали водом са Купе. Из логора су жељезничким транспортом отпремљени у Београд, а из Београда у Аранђеловац, затим Чачак, да би презимили у Коштунићима и Брајићима, под Суворобором. У селу су смјештени у кућу сељака Радована Дамјановића који је у то вријеме имао три сина у заробљеништву. У селу Коштунићи борави до 1942. године, када прелази са породицом у село Брезну код Такова. Ту му је додијељена једна стара кућа у којој је живио двије године са својом породицом и породицом Словенца Ивана Кирбиша из Старше код Птуја.

Послије ослобођења Београда и Новог Сада сели се у мјесто Футог у Војводини. Ту добија кућу одбјеглог Нијемца са имањем. У Футогу борави двије године, а потом доноси одлуку да се врати у Чечаву, говорећи да не жели „градити срећу на туђој муци“. У Чечави обнавља спаљену кућу и имање.

Године 1951. оптужен је за неуспјех колективизације у Чечави. Никоме није желио испричати ко га је оптужио и пријавио властима и шта је била стварна оптужба. Неколико људи ми је рекло да су то учинили Чечавци и њему блиски људи. Схватио сам да се зна ко је то учинио и претпостављам да су ти људи још у животу и да због тога нико не жели да каже њихова имена.

Поп Стојан је одведен у Тузлу гдје је у затвору провео двије године. По тврдњама његових најближих, јавног суђења није било и не постоји пресуда о изрицању казне затвора. Стојанова супруга Радојка писала је многим људима молбе за ослобађање супруга. Перо Косорић јој је рекао да он лично ништа не може помоћи (и сам је био у некој врсти немилости), али јој је препоручио да се напише молба коју ће потписати сви мјештани Чечаве и да се та молба директно пошаље Титу. Радојка је то испричала Свети Продићу и он јој је дао неколико примјерака трговачког папира који је „ишпартао“ Душан Крунић, те препоручио да прво оде члановима Црквеног одбора а затим вјерницима и осталим мјештанима да се потпишу. Према његовој причи нико од попу блиских људи није се хтио потписати, па се након тога први потписао он, а тек после њега око триста мјештана. Тврди да је након ове молбе поп Стојан пуштен.

О попу Стојану су ми редом причали са много хвале и поштовања. Човјек који је разумио људе и њихов живот незаслужено је издржавао овоземаљску казну кривицом људи којима је чинио добро. И његова ћерка Косара, студент технологије, истовремено је била заточена две године на Голом Отоку.

ЈОТАНОВИЋИ

Јотановићи спадају међу најмногобројније породице у Чечави. Према предању, воде поријекло из Црне Горе, одакле су прво дошли у Херцеговину (околина Требиња, Билеће и Невесиња), а послје, пред најездом Турака, кренули на сјевер. До доласка на ове просторе презивали су се Јокановићи и слово у презимену промијенили су да би пред Турцима сакрили своје право поријекло. Сасвим је сигурно да је презиме Јотановићи веома ријетко, па је овакво предање логично.

Бјежећи од Турака Јотановићи су дошли на планину Борје и населили се у шумовитом дијелу изнад Липља (данас заселак Јотановићи). То је било сигурно станиште, јер до њега није било никаквих путева.

Из Липља Јотановићи касније одлазе у два правца: у Чечаву и Масловаре, гдје и данас постоје њихови потомци.

У Чечаву су дошла два брата Јотановића: Милинко и Јован. Прича се да су прво били у најму (не зна се код кога), а затим се оба оженили и изродили породице. Милинко је стекао четири сина: Михајла, Гавру, Спасоја и Митра, а Јован синове Остоју и Станоја. Михајло је имао троје дјеце: сина Глигора и кћери Петру и Пају. Глигор је из Чечаве одселио у село Мравицу, Петра се удала за Тодора Ковачевића, а Паја за Ђорђу Станковића (Шпицу). Паја је мајка попа Стојана Станковића.

Милинков син Гавро имао је четири сина: Васу, Ђорђу, Тодора и Лексу. Васо је имао петоро дјеце: Душана, Богољуба, Крistu (удата за Јову Продића), Милку и Ружу. Ђорђо је имао осморо дјеце: Тиму, Дуку, Мику, Зорицу, Јелу, Крунку, Марту и Даринку. Тодор је, такође, имао осморо дјеце: Смиљку, Владана, Витомира, Бошка, Драгослава, Јованку, Саву и Данила. Лексо је имао шесторо дјеце: Милу, (удата за Душана Перића), Михајла, Босиљку, Недјељка, Стојана и Бору.

Спасоје је имао само сина Јована званог Крезо, а Митар четири сина: Стојку, Луку, Боку и Петра. Лукина дјеца су Ранко (данас живи у Врању) и Милинко (муж Зорице Станковић).

Од лозе Јотановића данас у Планама живе Мирко Јотановић (Живојина) са синовима Живојином и Недељком, те Ненад, Владо и Никифор (звани Марићи).

ТИМО ЈОТАНОВИЋ: Био шумски радник, шкрибан и манипулант. Касније постао предузетник (тзв. акордант). Године 1933. отворио трговину у објекту који је сам саградио на земљи коју је од Црквене општине узео у закуп на 20 година (касније Дом у Горњој Чечави). Трговина је у току рата запаљена. Послије рата у згради су били смјештени задруга и мјесни органи власти.

Тренуци дружења: (с лијева на десно) Свето Козомарић, Јека Јотановић, попадија Радојка Станковић, Јовица Ковачевић, Савка Козомарић, Тимо Јотановић, Зорка Јотановић и Мика Јотановић

МИКА ЈОТАНОВИЋ: Послије основне школе отишао у Теслић и у тадашњој пилани изучио браварски занат. Године 1931. одлази у Бања Луку и ради у Механичарској радњи „Челик“ коју држе браћа Стричевићи. Године 1932. у Бањој Луци је положио шоферски испит. По доласку из војске 1938. године запослио се као шумар у Дестилацији, а затим прелази у шумарску управу у Прњавор. Рат га затиче у Сарајеву као резервисту Краљевске војске. Године 1941. долази у Теслић и прикључује се Народноослободилачком покрету. Данас живи у Теслићу.

МИЛИНКО ЈОТАНОВИЋ: Праунук Милинка, најстаријег претка Јотановића за којег се зна. Рођен 1896. године од оца Луке и мајке Јоје Томић. Трговачки занат учио у Прњавору код трговца Јове Станковића. Бавио се столаријом. Трговину има у парохијској кући све до 1932. године.

До тада непознату робу набављао у Цељу, Осијеку и Марибору. Памти се да је продавао „Бизјаков“ кекс, смокве, свилене мараме, јаглуке и кауке.

Регрутован за вријеме Аустрије и служио војску у Чешкој и Галицији. За вријеме I свјетског рата јавио се разгледником из Тиране. Знао чешки језик и нешто њемачки. Послије рата оженио се са учитељицом Зорком Јотановић, кћером попа Јеврема. У основној школи учио дјецу практичној настави из предмета пољопривреде и обављао послове послужитеља. Активно учествовао у раду Соколског друштва и Дилетантске дружине. Убијен од стране домаћих четника као сарадник НОП-а и предсједник Народног одбора на Васкрс 1943. године. Гроб му је пронађен 1947. године на мјесту Преседо између Парадињка и Ђекића косе. Био је први предсједник НОО Чечава.

Жртва освете: Милинко Јотановић

Сусрет у Београду: Бране, Нада и Владо Јотановић са супругом и дјететом

ВЛАДО ЈОТАНОВИЋ: Син Милинка и Зорице Станковић. Основну школу учи у Чечави, а након тога уписује грађевинску школу у Тузли. Из Тузле прелази у Техничку школу у Бањој Луци, гдје га рат затиче у другом разреду. Учесник је II свјетског рата. Прошао пут од командира чете до команданта батаљона. Из рата изашао као начелник штаба 18. средњобосанске бригаде у чину мајора. Био је предавач на Војној школи

у Сарајеву. Радио у дирекцији Војног грађевинарства у Београду. Из Београда по задатку долази у Теслић за предсједника среза 1951. Године 1956. прелази у „Руди Чајавец“ у Бања Луку. Обавља низ одговорних државних и политичких функција. Ванредно је завршио Правни факултет у Загребу. Умро је 4. маја 1990. године у Бањој Луци.

БРАНЕ ЈОТАНОВИЋ: Син Милинка и Зорице Станковић. Рођен 1927. године. Основну школу завршио у Чечави. У Теслићу учи електричарски занат а затим одлази у Сарајево одакле у међународној размјени бива упућен у Праг. У Прагу на политехничкој школи завршава електричарски занат. Године 1948. враћа се у Сарајево, гдје завршава електротехничку школу. Ради у „Електро-Босни“ у Сарајеву, а затим прелази у Дестилацију у Теслић. Из Теслића одлази у Бању Луку и ради у „Чајавецу“. У Загребу је завршио Високу војну техничку школу, електроничарског смјера. Након тога активира се и постаје војни контролор при ССНО. Пензионисан у чину потпуковника ваздухопловства. Умро је у Новом Саду 1994. године.

НАДА ЈОТАНОВИЋ: Кћи Милинка и Зорице Станковић. Рођена 1932. године у Чечави. Основну школу завршила у Чечави, а након тога Учитељску школу у Сарајеву (I генерација, II одјељење) 1950. године. Први посао учитеља добија на Мемид Брду. Учитељ је на Бањи Врућици, Ступама и Планама у Чечави, гдје се удаје за учитеља Вељка Лаушевића. Након тога прелази у Теслић гдје раде у Основној школи „Младост“. Радећи завршила вишу педагошку школу – ликовни смјер. Пензионисана као наставник. Живи у Теслићу.

МАЈСТОРОВИЋИ

Први познати предак био је Ристо Мајсторовић. У Чечаву је дошао као шумар, вјероватно 1880. године. Живио је у шумарској кући која се налазила на каснијем посједу Васе Петковића, а данас кућиште Бошка и Миле Томића. Оженио се сестром попа Јеврема – Милком Станковић. У тој кући родио им се син Мика.

M. Majstorović

*The Gramophone Co.
(Czechosl.) Ltd., G. m. b. H.
Telephon-Nr. R. 21-1-47*

*Wien 1,
Fährschiffgasse 2*

Визит карта бечког трговца (око 1920)

Прича се да је једном приликом, идући кроз Тешањ, Ристо запјевао неку српску пјесму, због чега је по казни премјештен у Угодновић. Одбио је тај премјештај, напустио шумарску службу у дошао у Чечаву гдје је од Јеврема Станојевића купио 16 дулума земље (данашњи посјед

Мајсторовића) за 300 форинти. На том имању саградио је кућу и изродио још троје дјеце: Бошка, Славка и Љубицу.

МИКА МАЈСТОРОВИЋ: Рођен 1891. године. Основну и трговачку школу завршио је у Добоју код породице Ивановић (рођак мајке Милке). По завршетку школе ради у Дестилацији дрва до 1911. године, када одлази у редовну војску. Први свјетски рат га затиче на одслужењу војног рока у Будимпешти. У току рата ради у творници оружја и има чин поднаредника. Уз рад завршава Трговачку академију у Будимпешти. У току рата успијева да из аустријске војске повуче у Будимпешту на рад браћу Славка и Бошка. И данас постоји фотографија тројице браће 1917. године у Будимпешти.

По завршетку рата враћа се у Теслић и запошљава у Дестилацији. У Теслићу и Чечави оснива Соколско друштво. Године 1920. води Соколско друштво из Теслића на слет у Праг.

Године 1926. одлази у Славонски Брод и запошљава се у трговачкој гвожђарској радњи Драгутина Шиниковића. Одлази у Беч 1928. године и постаје заступник фирме „**01угар1а**“, великог произвођача писаћих и рачунарских машина. Живи у Бечу до 1935. године, када се враћа у Загреб и отвара представништво „**01утрје**“. II свјетски рат га затиче у Загребу из кога је избјегао 1942. године у село Стјепник, 9km од Загреба. Ту је дочекао ослобођење.

Трговац и свјетски путник: Мика Мајсторовић (у Карловим Варима 1927)

Послије рата ради као шеф рачуноводства у Војном трговачком предузећу у Загребу. Пензионисан је 1958. године. Живи у Загребу до

1968. године са супругом Маријом, Аустријанком којом се оженио у Бечу. Године 1968. долази са супругом у Теслић и живи на Бањи Врућици у кући Радована Мајсторовића све до смрти 1985. године. Није имао потомства.

Као младић био је члан „Младе Босне“. Говорио је неколико свјетских језика. У Чечаву је донио први фото-апарат, радио-грамофон (попу Стојану и учитељици Зорки). Постоје сачуване признанице о добровољном новчаном прилогу за изградњу цркве и школе у Чечави.

Чланство у чехословачком соколском савезу (1928) Чланска карта Мике Мајсторовића

БОШКО МАЈСТОРОВИЋ: Рођен 1893. године. Основну школу завршио је у Чечави. Столарски занат учио негдје у Банату. Радио у Блатници од 1918. до 1920. године. Учествује на првим послеријатним изборима као представник листе Комунистичке партије. Године 1926. добио је поруку од представника котара Тешањ да напусти Теслић, јер ће бити ухапшен као комунистички агент. Брат Мика му савјетује да бјежи у иностранство. Са три партијска друга побјегао је на Јадранску обалу а

одатле бродом за Аргентину. Живио је у Буенос Аиресу. Бавио се продајом и изградњом кућа. У Аргентини се оженио нашом исељеницом из Баната (звала се Босиљка).

Никада није долазио у Југославију. Посљедњи пут је писао 1982. године. Постоји податак да је живио на адреси: CALLE URUGVAJ 276 1627MATHEU, REP ARGENTINA. Умро је 1983. године, није имао потомства.

Политички емигрант: Бошко Мајсторовић испред југословенског путничког брода „Партизанка“ у Буенос Аиресу 6. априла 1948.

СЛАВКО МАЈСТОРОВИЋ: Основну школу завршио у Чечави. Остао да живи са родитељима. Мобилисан у аустроугарску војску са 17 година. По завршетку рата служио редовно југословенску војску.

Биран за одборника 1928. године. По истеку мандата биран за сеоског кнеза два пута (све до рата).

За вријеме рата носио партизанску пошту Вукици Ђекић у Теслић. Оптужен да је пошту предао четницима и због тога осуђен на смрт 1943. године. Погубљења га спасио Владимир Поповић, члан Централног комитета. Био у затвору у Кулашима. Имао шесторо дјеце: синове Радована, Милована, Рељу и Вељка и кћери Љубицу и Милку. Умро 1980. године.

ЂУКАНОВИЋИ

Према предању Ђукановићи су у Чечаву дошли са Клуба. Најстарији познати предак је Благоје Ђукановић, који је одабрао данашњи посјед, видјевши да је терен погодан и да има доста извора. Након тога доводи жену Аницу и браћу Дамјана, Гавру и Анту.

Дамјан је имао три сина: Гавру Јевту и Витомира. Брат му Гавро имао је само сина Лексу, а брат Анто синове Теодора и Станка.

Дамјанов син Гавро имао је синове Јевту и Витомира, а син му Јевто сина Владу и кћери Росу, Стану, Софију и Ковиљку. Дамјанов син Витомир имао је сина Милорада, кћери Босиљку, Зорицу, Ковиљку, Јању и Загорку.

Отац и син (1963) Панто Ђукановић и његов син Богдан

Гаврин син Лексо имао је сина Гостимира, а Антин син Станко сина Васу. Теодорови синови су Јеврем и Јован.

Благоје и жена му Аница имају синове Мијајила и Ђуку и кћер Цвијету. Мијајло није имао потомака. Ђука има сина Гавру и кћи Анику. Цвјета се удала за Симу Продића (оца Јове Продића).

Бакиних седамдесеторо унучади: Јања Ђукановић са унуком Велимиром (1963)

Благојев унук Гавро имао је синове Панту и Васу и кћери Љиљу и Тривуну. Пантина дјеца су Богдан и Зорица. Богдан има деветоро дјеце: Добривоја, Синишу, Гавру, Видосаву, Живану, Добрилу, Косару, Гроздану и Ковиљку.

Супруга Богдана Ђукановића жива је и данас. Баба Јања (кћерка Луке Петровића из Осивице) умрла је 1995. године у 96 години живота. Имала је 70 праунучади и 7 чукунунучади.

ПРОДИЋИ

Продићи су једна од бројнијих чечавских породица. По предању поријеклом су из Црне Горе. Свето Продић, најстарији потомак Продића данас, памти причу предака према којој су Продићи живјели негдје на подручју Шњеготине, па су дошли у сукоб са Турцима који су им у знак одмазде припремали покољ за Божић. Сазнавши за Турске намјере тројица браће Продића организовано крену у сеобу и дођу у Чечаву на мјесто Пољци (Раскршће у Станојевићима). Један од браће се ту задржи са породицом, други оде у Витковце, а трећи у Појезину код Дервенте.

По породичном предању први предак Продића за кога се зна звао се Прода и живио је у Шипрагама. Имао је сина чије име се не памти, (претпоставља се да се звао Стојан), али се зна да је он имао сина Благоја. Благоја је имао сина Станоја, а Станоје сина Симу. Са сигурношћу се зна да је Симо Продић живио у Чечави са браћом Кузманом, Дамјаном и Лазом. Имао је три сина: Тому, Акима и Јову. Томо је имао синове Раду и Стојана, а Аким Милована и Рајка. Јовина дјеца су Свето, Новак, Милан, Владо, Душан, Бранко и Радован.

Са Пољца Продићи долазе на локалитет Стражбенице вјероватно почетком 19. вијека. Стражбеница је у то вријеме била под густом старом храстовом шумом. По свом положају брдо је доминирало околином и готово да представља центар околине која је била насељена. У то вријеме на Стражбеници се налазила Турска постаја. Отуда и потиче назив Стражбеница.

Најпознатији потомак Продића је Јово Продић. Био је трговац и први предсједник чечавске општине од 1929—1932. године. Сједиште општине за подручје Чечаве, Укринице, Растуше и Радње било је у Јовиној кући. Јово је у својој кући имао и трговину од 1919—1931. године. Његов син Свето такође је био трговац. Радио је у задружној продавници у Чечави. Свето је капитулацију Краљевине Југославије дочекао као војник на граници с Албанијом. Заробљен је и са војницима Србима депортован у Њемачку. Депортација је трајала више мјесеци. У Чапљини је побјегао из строја за стријељање и успио да се спаси. У Сарајеву је одређен контингент за депортацију која је ишла преко Славонског Брода и Мађарске за Њемачку. У заробљеништву Свето Продић борави од 18. априла 1941. године до септембра 1945. године. Борави у више мјеста. Ради углавном као пољопривредник на имањима Нијемаца. Најдуже вријеме боравио је у Луизбургу и Филингену. И данас се сјећа својих газда Ота Шупа и Филипа Гестлера. Радећи у шуми сломио је ногу и био у болници три мјесеца. Инвалидска комисија савезничке војске признала му је 40% инвалидности. У Југославији му је тај проценат смањен и по овом основу није остварио никаква права.

Из Чечаве су у заробљеништву за вријеме Другог свјетског рата били и Раде Томић, Милош Лазић, Душан Пејичић, Душан Бјегојевић и Душан Томић. Душан Томић се оженио Њемицом и по ослобађању из Њемачке отишао у Америку. Никада није долазио у Чечаву. Умро је у Америци 1993. године.

СТАНОЈЕВИЋИ

Потомци Станојевића памте предање по коме су Станојевићи у Чечаву дошли из околине Дервенте. Презиме носе по досељенику Станоју. У околини Дервенте нема Станојевића, па су вјероватно раније носили друго презиме.

Станоје је у Чечави стекао четири сина: Алексу, Симу, Митра и Теодора. Алекса је имао Мићу, Ристу, Гавру, Ђорђу, Симеуна, Јеврема и Илију. Симо је имао Јакова и Ђорђу. Митрова дјеца су Јован, Јаков, Анто, Тривун и Лука. Теодор је имао само сина Петра.

Алексин син Мићо имао је Петра, Драгутина, Михајла и Јову. Ристо и Ђорђо нису имали мушких потомака. Гавро је имао синове Милана и Мирка и оба су погинули у аустроугарској војсци. Јеврем је имао Лексу, Мирка и Душана. Симеун је имао Тому, Максима и Петка. Илија није имао дјеце.

Симин син Јаков имао је Марка, Душана и Анту, а Ђорђо синове Стојана и Симу.

Митров син Јован имао је Уроша, Стеву и Максима. Јаков је имао Сретена, Светозара (Свету) и кћи Смиљу. Анто је имао двије кћери (Савету и Јулку). Лука није имао дјеце, а Тривун се није женио.

Прво кућиште Станојевића било је недалеко од куће Јована Гачића (у близини посједа Тоше Пејичића).

Свака лоза Станојевића има свој надимак. Јаковљеви потомци се зову Шујићи. Неко од његових предака или потомака имао је лијепу кћерку која је стасала за удају. Пошто је обичај био да се дјевојка прије удаје води бегу који је са њом спавао ако му се свидјела, родитељи дођу на идеју да дјевојку ошишају и тако је наруже. Дјевојку је послѣ тога мајка звала „моја шуша“, по чему њене прозваше Шујићи. Јованићи, Јеврићи, Мемјићи и Алексићи назваше се по прецима Јовану, Јеврему, Симеуну и Алекси (Симеуна су од миља звали „Мемо“).

Петар Станојевић звани Маричић био је први трговац у Чечави. Кажу да је имао дућане и у Прибинићу и Теслићу. У свом дућану продавао је пиво које је доношено у дрвеним сандуцима, коњским караваном из Бање Луке, путем који је ишао преко Карача.

Станојевићи се генерацијама доказују као успјешни трговци. Шесдесетих година свој трговачки радни вијек започиње у Чечави Војислав Станојевић. Дуго година ради у државној продавници у Горњој Чечави. Данас је чувен и успјешан трговац Зоран Станојевић син Бранислава и Савке (Јеврићи). Живи у Новом Саду и власник је трговачке фирме „Ел-зони“.

САВКОВИЋИ

У Савковићима данас има око четрдесет домаћинстава. Прича се да су у Чечаву дошли из Липља и да су поријеклом из Херцеговине. Павле Савковић тврди да постоје двије лозе Савковића и да једна води поријекло из Даниловграда. Пошто сви славе Ђурђевдан морало би се радити о истој лози.

У Чечаву су дошла браћа Милован, Остоја, Јевто и Милан. Њихов родослов нисам могао поуздано утврдити. Прича се да је њихов најстарији предак Коста Савковић.

И међу Савковићима потомци различитих лоза разликују се по надимцима. Тако постоје Лопате, Крцалићи, Репашнице, Ђондре и Чаруге. Један од Савковића одселио је у Штрпце, а један у Поточане код Прњавора.

Прво дијете упућено на школовање из Савковића био је Раде Савковић. Завршио је пољопривредну школу у Београду 1920. године. Кажу да је он донио у Чечаву први плуг и сијачицу.

Душан Савковић био је познати предратни трговац. Имао је радње колонијалне робе у Београду, Новом Саду и Суботици. Послије рата је побјегао у Канаду и тамо убијен од стране усташке емиграције. У Аустралији је живио Јевто Савковић. Био је у заробљеништву у Њемачкој (у Хамбургу). Одатле је отишао у Аустралију. Причају да је тамо имао свој рудник и да је настрадао у саобраћајној несрећи.

Чечавцима је свакако најпознатији Коста Савковић (Стојанов). Коста је био начелник обезбеђења ВМА у Београду и радо је помагао свима који су требали лекарску помоћ у овој установи. Пензионисан је у чину пуковника. Живи у Београду.

Чечавцима је мање познат Живко Савковић, пјесник и новинар, који живи и ради у Броду. Живко је рођен у Чечави од оца Обрада и мајке Десе. Отац му је после рата продао имање у Чечави и са породицом одселио у Теслић.

По завршетку хемијске школе Живко се запослио као хемичар у Дестилацији. Са пријатељима је основао градску инструменталну групу у којој је био бубњар. Седамдесетих година сели се са породицом у Брод гдје прво ради у Рафинерији нафте а затим у локалном листу као новинар. Широј јавности познат је као ратни извјештач Радио-Београда са ратишта у Посавини 1992/93 године. Објавио је неколико пјесничких збирки. О његовој необјављеној књизи добрих приповијетки причао ми је Ранко Павловић, уредник издавачке дјелатности у бањалучком „Гласу Српском“ 1995. године.

Живко сам упознао у Босанском Броду 1979. године. У новинарском послу био је слободоуман и оштар на перу. У критици и гласном размишљању често није имао мјеру па су тамошњи комунисти држали да је националиста и притајени четник. Када су идеолози четништва јавно проговорили, Живко није прихватио неодмјерено србовање па су га одмах прогласили комунистом. Као неподобан бива смијењен са дужности директора Радија Брод 1995. године.

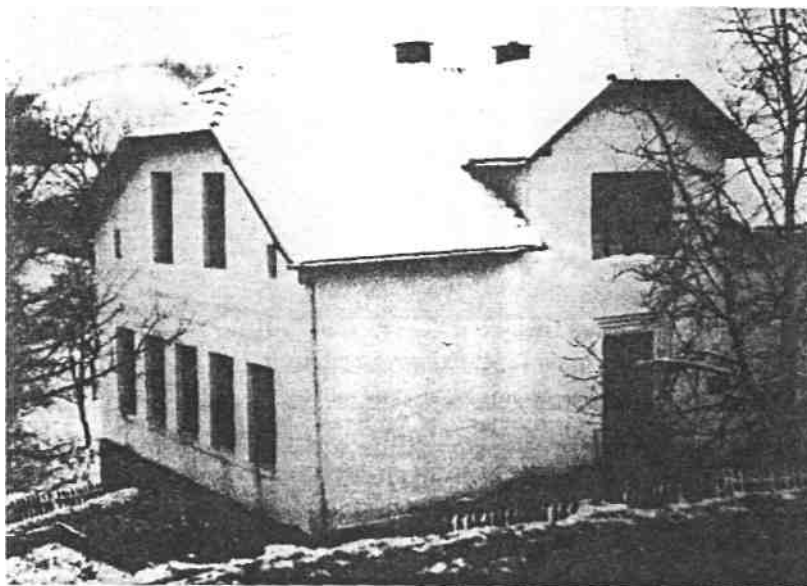
Ријетко ко је толико везан за завичај као Живко Савковић. Сваке године је у љето са шатором одлазио у Савковиће и камповао у врбацама Украине неколико дана. Није могао да опрости оцу што је продао тамошње имање и тако га лишио завичаја. У Чечави није имао ближе родбине и није имао коме да оде.

ШКОЛА ПОД ХРАСТОМ

Према причању најстаријих Чечаваца, школски рад у Чечави почео је 1870. године. Те године, у организацији и уз помоћ свештеника Стевана Станковића, Чечавце писмености почиње да учи најписменији мјештанин Јован С. Јотановић звани Крезо. Јован је био тежак, али се први у селу образовао, научивши уз свештенике писање и црквено појање. Свештеници позивају своје парохијане да се описмене и школску наставу организују под храстом у непо средној близини цркве, гдје Јован полазнике учи писању, црквеном појању и историји српског народа.

Др Миленко С. Филиповић је записао да је још педесетих и шездесетих година прошлог вијека једини писмен човјек у овом крају

био Васкрсија Кршија Тејић из Укринице. Каже да је умио да повезује књиге и да се на многима потписао.

Основна школа у Чечави: Саграђена 1931, а срушена 1992. године

Храст под којим су први пут срицана слова постоји и данас. Сматра се да је старији од 300 година. Ширина крошње му је већа од висине а пречник дебла износи око 1,5 метар.

Мајстори са угледним мјештанима (1931)

Први ред: (с лијева на десно), први лик непознат, Милинко Јотановић, Јовица Ковачевић, Филип Лукић, Лексо Ђекић и Марко Пејичић. Други ред: Радован Продановић, Марко Миљић, Марко Симеунчевић, Триво Ђуричић, Славко Мајсторовић, Јово Продић и Тривун Продановић. Трећи ред: четири непозната мајстора који су градили школу, Радосав Продановић, Гавро Симеунчевић и Максим Ђекић. Четврти ред: Бранко Томић, Ђорђо Томић, Вид Ђекић, Јован Антић, Владимир Продановић, Влајко Томић, Данило Продановић и Панто Ђукановић.

Учитељи и наставници на окупу (1965)

Стоје: (с лијева на десно) Марко Продановић (послужитељ), Будимир Шошкић, Круна Трајковић, Инга Савковић, Тошо Пејичић, Гордана Шошкић, Милосава Рајлић, Алма Стојановић, Стојанка Јотановић, Новица Стојановић и Звонко Катић.

Чуче: Мехмед Карић, Павле Савковић, Емилијана Гогич, Милорад Булатовић, Зорка Симовић и Милован Симовић.

Прву конфесионалну школу у Чечави оснива свештеник Јеврем Станковић, син попа Стевана, 1882. године. Школска настава се изводи у црквеној згради све до изградње школе 1903. године. Јеврем Станковић обавља учитељску дужност све до рукоположења 1890. године. Након тога у Чечаву, опет заслугом попа Јеврема, стиже први школовани учитељ. Био је то Светислав Стојисављевић. Не зна се одакле је дошао. Свештеник и учитељ убрзано раде код власти на изградњи школске зграде и успијевају да 1903. године саграде прву школску зграду. Градитељи су били из Маглаја, а међу њима спомиње се извјесни мајстор Максим.

Другарска успомена (с лијева на десно) Ратко Петковић, Душко Лош, Павле Савковић и Ранко Павловић (1964. г. испред Осмогодишње школе у Доњој Чечави)

Послије Светислава Стојисављевића у Чечави су учитељску службу обављали: Ђорђе Бугарски из села Лазе (Срем), Душан Кострешевећ из Шњеготине, Анка Милошевић из Бања Луке, Михаило Поповић из Градишке, Стево Стојановић из Липовљана код Липика, Душан Малетић из Сремских Карловаца и Зорка Јотановић (кћерка попа Јеврема), први свршени учитељ из Чечаве. Зорка Јотановић је учитељица непрекидно до Другог свјетског рата.

Послије рушења школе 1992. године школска архива и школска библиотека нису сачуване, тако да је вандализам рушитеља избрисао сваки траг ове најстарије српске школе у тешањској нахији и једне од најстаријих у Босни и Херцеговини. Настава се после тога изводи у адаптираној просторији бившег задружног дома (раније била продавница). Школске 1994/95 године основну школу у Г. Чечави похађају свега 22 ученика. О изградњи нове школе престало се говорити. У међувремену изграђена је црквена стамбена зграда на мјесту гдје се некада налазила школа а касније соколана. Градњу овог објекта организовао је свештеник Милорад Симић добровољним прилозима предузећа, општине и грађана. Зграда је грађена у лето 1994. године. Градњу је изводило ДП „Градитељ“ из Теслића.

Учитељ и његови пријатељи: Учитељ Перо Недељков (други с лијева) у друштву са Дејаном Пејичићем, Бошком Тешићем и Ненадом Пејићем

Послије Другог светског рата у Чечави учитељују: Велинка Одић, Анто Зелић, Лепа Продановић, Ранко и Ивана Петровић, Живојин (Жика) и Стана Тешић, Иван Рушец, Перо и Сузана Недељков, Бранко и Смиља

Симић, Драго Лесар, Здравко Магазин, Драгаш Фурунџић, Павле Савковић, Вељко и Нада Лаушевић, Душан Лојовић, Ранко и Славица Павловић, Раде Пејичић, Лепомир Милошевић, Никола Шољан, Стојанка Јотановић, Будимир Јојић, Бра-нислава Булатовић, Мирослав Стефановић, Родољуб Мијаиловић, Драгана Денчић, Ружа Илић, Саво Јовић, Анка Делић, Бошко Јотановић, Тошо Пејичић и Круна Трајковић.

Учитељице Зорка Јотановић и Лепа Симић са својим ученицима (око 1937)

Због повећаног броја полазника 1954. године отварају се двије подручне школе: у Планама и у Ступама. Школа у Планама затворена је 1982. године, а у Ступама 1985. Број ученика се смањио толико да рад школе није био оправдан.

Осим Зорке Јотановић и њене кћерке Мире, Чечава је послије рата дала доста учитеља: Нада Јотановић-Лаушевић, Павле Савковић, Раде Пејичић, Бошко Јотановић, Стојанка Јотановић, Милева Јотановић, Видојка Крунић, Загорка Ђекић, Благоје Станојевић, Тривуна Вучић, Зора Продић и Љубица Продић.

Прва школска зграда налазила се испод саме цркве. Била је изграђена од дрвета, а саградила је Црквена општина. Друга школска зграда саграђена је нешто ниже (изнад мјеста гдје је играло коло). Грађена је од непечене цигле и имала је једну учионицу и собу за учитеља. Била је покривена цријепом „бибером“. Ова зграда је брзо дотрајала и постала неусловна, па се 1929. године приступило изградњи нове школске зграде. За вријеме градње (око двије године) настава се изводила у згради Соколског друштва. Школа је саграђена 1931. Била је дуга 16 и широка 12 метара. Имала је двије учионице, подрум, два стана за учитеље на спрату, библиотеку и поткровље. Срушена је из необјашњивих разлога 1992. године у акцији коју је организовао Мјесни одбор Српске демократске странке, на чијем челу је био Милорад Марковић, који је истовремено био и директор Основне школе у Чечави. Акцију рушења подржао је свештеник Милорад Симић, а у њој су учествовали Бранко Станковић (касније предсједник СДС у Чечави) и Славко Томић (Вребац). На дан када је заказано рушење појавило се неколико људи који су покушали да то спријече (Недељко Томић и Радован Вучић), али им то

није пошло за руком. Директор Милорад Марковић убрзо је побјегао у Црну Гору.

Спомен-плоча погинулим пролетерима, која се налазила на улазу у школу, однесена је и не зна се гдје се налази. У једном друштву сам чуо да је разбијена тако што ју је „човјек изнио из куће и разбио на цести“.

Кум школе у Чечави био је Љубомир Симић, трговац из Теслића. Био је ожењен Софијом Станковић (Ђорђе). Једно вријеме имао је трговину у Чечави, а затим је одселио у Теслић. Софија је сахрањена на гробљу крај цркве. Многи се данас питају ко је Софија Симић кад се на гробљу зауставе пред њеним спомеником (у Чечави нема Симића).

ЦРКВА

Градња Цркве у Чечави започела је 1861. године. Посвећена је Рождеству пресвете Богородице и у Летопису парохије Чечавске помиње се као „Храм Рождества Пресвете Богородице“. Градња је завршена 1865. године, а цркву је освештао 8. септембра епископ Висарион. Земљу за цркву је купио и ферман платио поп Стојан Станковић.

Када је поп Стојан дошао у Чечаву, село није имало цркву. Прве свештеничке службе држао је на пропланку званом Збориште (мјесто између Стражбенице и Главице), испод дрвеног крста високог 6 метара.

Градњу цркве водили су поп Стојан и син му Стеван, који је већ био „изучио књигу“ и рукоположен 1. октобра 1853. године од митрополита Прокопија у старој Арханђеловској цркви сарајевској.

Саграђена црква „донеклен је зидана, а од пола је од тврдых храстових греда направљена. Велика је у дужину 28 аршина и у ширину 14 аршина, покривена је храстовим даскама.“ Црква није имала торањ, па је његова изградња извршена након 14 година (1879).

Црква је од непокретног имања имала једну кућу и једну башчу. Црквеним рачунима руководи Црквени одбор који се бира од парохијана на период од три године. Црквена служба врши се сваке недјеље и празником.

Црквену парохију чине два села: Чечава и Осредак.

У вријеме изградње цркве Чечава припада бањалучком кадилуку. Турске власти нису дозвољавале Србима проповиједање вјере и изградњу богомоља без одобрења самог султана. Због тога је поп Стојан након доласка у Чечаву више година службу божију обављао без богомоље. Да би исходило одобрење за градњу морао је са делегацијом од 12 људи лично отићи у Стамбол (данашњи Истамбул) и молити Султана Абдул-

Меџида за дозволу за изградњу цркве. Султан је уважио молбу свештеника Стојана Станковића и његових парохијана, па је дозволио изградњу храма. На улазу у цркву стајала је плоча са урезаним натписом: „СА ДОЗВОЛОМ ЦАРА АБДУЛ-МЕЏИДА И СА ЗНАЊЕМ ВЛАДИКЕ ДИОНИСИЈА“.

Звоник цркве после рушења у бомбардовању 1943.

Прича се да је делегација Чечаваца до Стамбола ишла караванским путем мјесец дана и да је била срдечно примљена. Није записано који људи су се налазили у делегацији. Нада Лаушевић и данас има комплет за црну кафу од бакра у ручној изради, који је султан Абдул-Меџид поклатио попу Стојану. Комплет је за шест особа и састоји се од ибрика, шећернице, пепелнице и шест шољица са тацнама.

Са почетком I свјетског рата аустроугарске власти у свом осветничком походу на Србе врше преметачину у цркви и уништавају архиву црквене општине и школе. Врхунац увреде српског народа представља скидање и одношење црквеног звона које је кориштено за одливање топовске ђулади. Од цркве га је одвезао на саоницама Свето Томић. Године 1936. уз цркву је саграђен нови звоник и набављено ново звоно. Набавио га је трговац Љубо Ђекић из Енглеске. Приликом њемачког бомбардовања цркве 1943. године црква је срушена али је звоник остао усправан. Са црквом су поново уништене драгоцености и црквена архива. Масивну дрвену грађу војске су користиле за огрев. После Другог свјетског рата црква је поново саграђена а после тога адаптирана неколико пута. На изградњи је радио мајстор Саво Брестовац, а касније адаптације изводио је Славко Томић звани Вребац.

О постојању цркве у Чечави прије 1861. године нема трагова. Постоји предање да је дрвена постојала на локалитету званом Црквине (граница заселака Локве, Речани и Гај), између пута Горња Чечава–Речани и караванског пута за Јаворову „и да је једне ноћи омркнула а не осванула“. Према казивању Свете Продића, приликом изградње обора за Земљорадничку задругу на Црквинама (око 1950. године), Милинко Томић је на дубини око једног метра ископао бакарни крст. Тај крст није сачуван. Чуо сам причу да је Гојо Вучић на својој њиви на Црквинама послјије рата такође изорао метални крст који је чувао Дејан Стокић и предао га Богдану Видовићу (тадашњи шеф ОЗНЕ). Не зна се да ли је крст сачуван. На Црквинама су донедавно постојала три огромна камена, необрађена и са великом површином изнад земље. Сличним каменом громадама Срби су обиљежавали мјеста сахрањивања мртвих, па се вјероватно и на овом мјесту налазило гробље. Данас на том мјесту постоји само један камен док су остали разбијени послјије рата и коришћени за насипање пута. На око двјеста метара од мјеста гдје се налазила црква постоји камени масив пречника око 40 метара и висине око 30 метара. Камењар је кречњачки и зове се Грумина. Могуће је да се на том локалитету налазило гробље, које су Срби звали „Громиле“, а чији трагови су пронађени на Озрену и у Херцеговини.

До прије неколико година на Црквинама су се мјештани састајали за Божић и играли коло.

Дана 22. 9. 1994. године обишао сам локалитет Црквине са археологом Ђорђем Јанковићем, професором Филозофског факултета у Београду, по коме је предање о постојању цркве у овом мјесту вјероватно тачно.

СВЕШТЕНИЦИ

Постоје подаци да је православних попова у Чечави било и у 18. вијеку. У једном Великом требнику Чечавске цркве (штампаном у Москви 1796. г.) помињу се свештеници: Стојан, Лука, Стефан (1851. г.), Гавро, Илија (1799. г.), Васо и Стојан.¹⁴

СТОЈАН СТАНКОВИЋ: Први свештеник у Чечави за кога се зна. Датум и мјесто рођења нису познати. По једнима, дошао је из Појезине, а по другима из околине Требиња у Херцеговини. Према запису са једног надгробног крста, посвећен је за јереја 1828. године 29. јуна. По доласку службу је држао испод дрвеног крста на мјесту званом Збориште. Основатељ је црквеног храма Рождество пресвете Богородице у Чечави.

¹⁴ Др Миленко С. Филиповић: Оп. цит., стр. 125.

Умро је 28. јула 1884. године. Сахрањен је уз темеље цркве на Петровдан 29. јуна (по старом календару) 1884. године. Сахрани присуствују свештеник Коста Душанић из Прибинића, свештеник Јово Квржић из Доње Радње и син му Стеван.

СТЕВАН СТАНКОВИЋ: Син Стојана Станковића. Рођен 11. новембра 1830. године. Рукоположен за свештеника 1. октобра 1853. године од митрополита Прокопија у старој Светоарханђеловској цркви у Сарајеву. Умро 25. јануара 1890. године. Сахранили су га: прото тешањски Хаци Теодор Илић, парох церовачки Коста Анђелић, парох прибињски Коста Душанић и парох радњански Јово Квржић. Сахрањен је до свог оца, попа Стојана, 27. јануара 1890. године.

ЈЕВРЕМ СТАНКОВИЋ: Син Стевана. Рођен 7. марта 1855. године. Рукоположен децембра 1890. године од митрополита Ђорђа Николајевића у Сарајеву. Интерниран 1914. године и рат провео као заточеник затвора у Араду. Духовни прегалац и оснивач школства у Чечави. Умро 11. маја 1916. године. Сахранили су га свештеници Алекса Ђуровић из Добруна и Коста Анђелић, свештеник из Церовице.

Из монашке школе: Вељко Станковић (означен стрелицом) као ученик III разреда Монашке школе

АЛЕКСА ЈОКАНОВИЋ: Упућен у Чечаву из Бање Луке 1915. године од стране епархијског црквеног суда на молбу народа да у парохији чечавској „обнови заостала потребна чинодејства“. Био у Чечави од Васкрса до Спасовдана 1915. године.

АЛЕКСА ЂУРОВИЋ: Свештеник из Добруна код Вишеграда. У Чечаву дошао из Арада, гдје је био у заточеништву. Црквена кућа у Добруну била му је порушена, па се привремено смјестио код попа Јеврема Станковића. Служио кратко вријеме уз дозволу власти, а затим поново одведен у интернацију.

СТЕВАН ДУШАНИЋ: Свештеник из Прибинића. Службовао кратко вријеме по доласку свештеника Алекса Ђуровића.

РАДИВОЈ ЈЕЉТИЋ: У Чечаву дошао из Осиње почетком 1918. године. Остао до краја рата (новембар 1918).

СТЕВАН ДУШАНИЋ: Свештеник из Прибинића. Службује до 1920. године.

ЈЕРОМОНАХ ВАСИЛИЈЕ СТАНКОВИЋ (Вељко): Син Константина Станковића из Чечаве. Рођен 21. јуна 1894. године. Крштен као Велимир. У монашку школу у Раковици отишао из трећег разреда тузланске Гимназије 1910. године. У јеромонаха је рукоположен 1913. године од митрополита београдског Димитрија (каснијег патријарха). Учествовао у српским ослободилачким ратовима. Одступао са српском војском преко Албаније на Крф. Са Крфа отишао у Русију и учествовао у организовању Добровољачке дивизије. Разболио се и лежао у болници у Москви, гдје га је затекло ослобођење. У парохији чечавској службује од августа 1920. године до марта 1922. године, када је упућен у манастир Моштаницу. Из Моштанице је додијељен парохији имљанској и скендервакуфској гдје службује до 1929. године, када је додијељен на упражњену Парохију церовичку (по смрти проте Косте Анђелића). Године 1932. премјештен је у манастир Озрен, а одатле у парохију Милошевац (срез модрички). Оболио од туберкулозе и умро 1. октобра 1933. године у Чечави. Сахрани су присуствовали игуман Гаврил, старјешина манастира Озрен, свештеник Ристо Вуковић из Липља, свештеник Стеван Душанић из Прибинића, свештеник Саво Илић из Теслића, свештеник Цвијетин Стевић из Церовице, свештеник Љубомир Дучић из Добоја, свештеник Радивој Јелић из Осиње, свештеник Миливој Јелић из Појезине, свештеник Вукашин Сировина из Буковице, свештеник Вид Радоњић из Блатнице и свештеник Стојан Станковић из Чечаве.

Московска успомена: Вељко Станковић (монах Василије) у Москви 1915.

СТЕВАН ДУШАНИЋ: Свештеник из Прибинића. Службује од 1922. до 1924. године.

СТОЈАН СТАНКОВИЋ: Син Ђорђе из Чечаве. Парохијску дужност преузима 1924. године. Рођен је у Чечави 16. априла 1892. године. Богословију завршио у Призрену. Рукоположен 2. августа 1924. године у Бањој Луци од митрополита бањалучког Василија. У Чечави службује и послје II свјетског рата до 1951. године.

Послије Стојана Станковића у Чечави службују свештеници: РАНКО ЈОТИЋ, родом из Дервенте, ТЕШО СПАСОЈЕВИЋ, родом из Угљевика, САВО КНЕЖЕВИЋ, родом из Толисе, МИХАЈЛО МИЛОВАНОВИЋ, родом из Жабара и МИЛОРАД СИМИЋ, из Блатнице.

ДУХОВНА ВЕРТИКАЛА

Црква и школа у Чечави духовно је исходиште културног живота и рада. Свештеници и учитељи окупљају напредне и талентоване људе, учећи их стваралаштву и културним достигнућима развијенијих српских средина. Свештеничка породица Станковић имала је развијене везе са културним институцијама Срба у Војводини, па су отуда у Чечаву стизале књиге, часописи и новине. Нове идеје нису стизале само са књигама – доносили су их и учитељи „пречани“ и Чечавци који су се тамо школовали. Никада односи Срба из Босне са Србима у Војводини у културном погледу нису били тако развијени и плодоносни као послје Првог свјетског рата. Они су најснажније утицали на развој српског националног бића у Босни и развој културе српског народа.

Са отварањем школе у Чечави и њеним континуираним радом свештеници и учитељи пожртвовано раде на просвједивању и културном препороду народа. У Чечави се оснивају Пјевачко друштво, Дилетантска дружина, подбор „Просвјете“ и Тамбурашки оркестар. Село почетком двадесетих добија Соколски дом (градњу организује јеромонах Василије) и Соколско друштво (оснива га Мика Мајсторовић). Уз соколски дом изграђена је куглана са стазом од набијене земље, ограђеном и покривеном даском. Куглана је била велика забава за старе и младе мјештане, који су се око Соколског дома редовно окупљали недјељом и о празницима. Познати и страсни куглаши били су Бошко Мајсторовић и Јован Ристић.

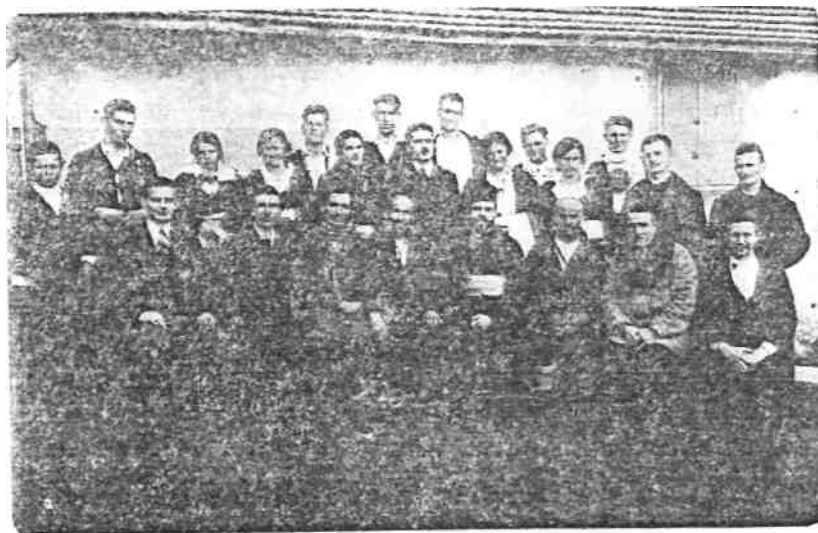
Оснивачка скупштина КУД „Душан Станковић“ 1964.

Први ред: (с лијева на десно) Младен Гачић, Ново Ђекић, Вида Станковић, Новак Тешић и Славојка Станковић. Други ред: Борисав Томић, Стојан Пепић, Богдан Перић, Душан Тешић, Славко Томић (Вребац), Ново Станојевић-Мемич, Богдан Станковић. Душан Крунић, Бошко Тешић и Славко Мајсторовић. Трећи ред: поп Ранко Јотић. Милорад Јотановић, Мирко Ђекић, Јевросим Томић, Милош Илић, Свето Станојевић, Велемир Продић, Ново Јотановић, Марко Станојевић, непознат лик у позадини, Славко Станојевић-Мемич, Свето Лукић и Милан Кузмановић

У Чечави од оснивања цркве и школе постоје црквена и школска библиотека са великим бројем књига и публикација. И поред тога, село двадесетих година добија Народну читаоницу која има своје чланове и убире тромјесечну чланарину. У читаоницу редовно стижу дневни листови и часописи.

Најинтензивнији културни рад одвија се између два рата. Најактивнији су Дилетантска дружина, Пјевачко друштво и Тамбурашки оркестар. О значајнијим празницима (Свети Сава) припремају се велике приредбе и забаве и гостује у сусједним мјестима (Тузла, Прњавор, Теслић).

Дају се позоришни комади из ближе и даље националне историје, играју игре и кола српског народа и пјевају старе српске и староградске пјесме. Памте се позоришни комади „Крст и круна“, „Јазавац пред судом“, „Шаран“, коло „Ђидо“... Глумом се успјешно баве Јевто Тешић, Јован Јотановић, Анто Ђекић, Бошко Тешић, Славко Мајсторовић, Богдан Станковић, Борисав Томић, Синиша, Влајко и Дејан Пејчић, Софија Томић, Јелка Тешић и Радојка Тешић. Дејан Пејичић и Новак Тешић остаће запамћени по улози Давида Штрпца у Кочићевом „Јазавцу пред судом“.

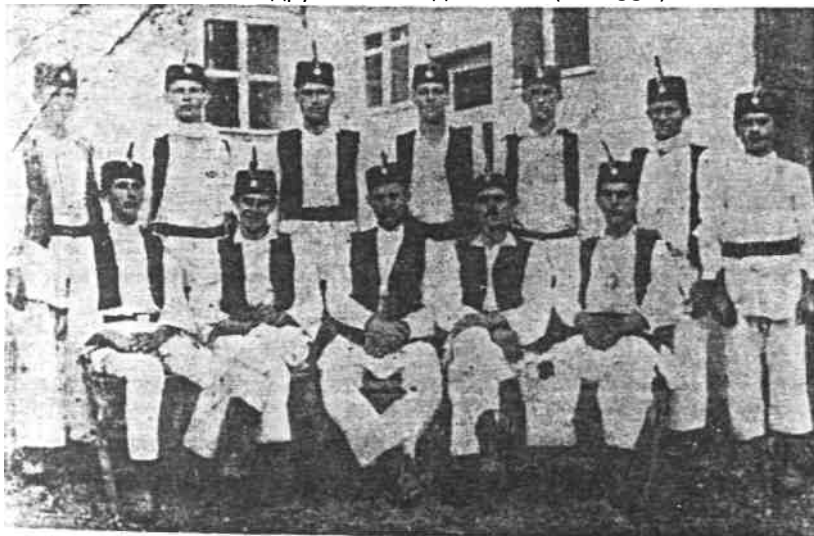

Чланови Дилетантске дружине, Пјевачког друштва и Тамбурашког оркестра (око 1920. године)

Сједе: (с лијева на десно) Сретен Станојевић, Синиша Пејичић, Славко Мајсторовић, Јован Јотановић-Крезо, поп Стојан Станковић, Јевто Тешић, Тимо Јотановић и Мирко Станковић. Стоје: Стојан Станковић, Душан Крунић, Ружа Горичанац, Даница Томић, Милан Малић, Зорка Јотановић, Душан Станковић, Симо Игњић, Борисав Томић, Софија Томић, Душан Тешић, Смиљка Станојевић, Лексо Станојевић, Максим Ђекић и Богдан Станковић.

Соколско друштво са подмлатком (око 1930)

Најстарији чланови Соколског друштва

Сједе: Први лик непознат, Душан Крунић, Гавро Симеунчевић, Душан Станковић и Дејан Пејичић. Стоје: Прва два лика непозната, Бошко Гачић, Милан Малић и Мирко

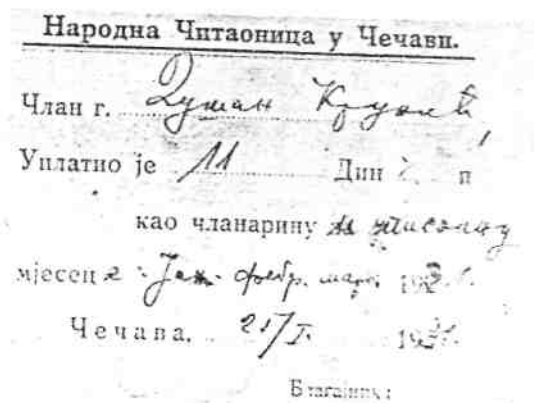
Сусрет старих пријатеља: Славко Мајсторовић, Симо Станојевић – Чича, Дејан Пејичић, Јевросим Томић и Душан Крунић

Чланови Соколског друштва из Чечаве учествују са Соколским друштвом из Теслића на интернационалном слету у Прагу 1922. године.

У Тамбурашком оркестру свирају гитару, прим, бугарију, бас и хармонику Милинко Јотановић, Душан Станковић, Максим Ђекић, Синиша Пејичић и Душан Крунић.

Упоредо са културним радом одвија се и рад на просвједивању народа. Дневни лист „Политика“ у броју од 6. јула 1939. године биљежи да су у Чечави многе старије и млађе жене и дјевојке завршиле домаћичке и стручне течајеве за шивење и да је у Чечави у то вријеме било 13 шиваћих машина и три радио-апарата.

Традицију Соколског друштва послје рата наставља Културно-умјетничко друштво „Душан Станковић“. Друштво је 1951. године основао учитељ Живојин Тешић, давши му име најактивнијег члана Соколског друштва који је убијен почетком рата. Друштво има фолклорну и драмску секцију. У такмичењу фолклорних група Друштво осваја прво мјесто на регионалном такмичењу у Добоју, а треће мјесто на Фестивалу фолклорног стваралаштва у Сарајеву 1955. године. На ова такмичења Друштво су водили Владимир Поповић из Растуше (у име Мјесног одбора) и учитељ Перо Недељков. Чланови фолклорне групе били су: Крунић Душана Јово, свирач на шаргији, Крунић Душана Милица, Крунић Душана Свето, Станковић Мирка Јевто, Станковић Мирка Милан, Станојевић Лексе Стојан, Станојевић Лексе Милица, Станојевић Лексе Божица, Томић Михајла Вукица, Томић Михајла Криста, Мајсторовић Славка Вељко, Продић Јове Радован, Продић Свете Цвијета и Станковић Богдана Вида. Пјевачи су били Јевто Станковић и Свето Крунић. Играла су народна кола: „ђачко“, „кукуњешце“, „валцер“ и „бекрија“.

Чланска карта за читаоце

Културно-умјетничко друштво „Душан Станковић“ ради са краћим прекидима до половине осамдесетих година. Његујући фолклорну традицију српског народа Друштво учествује на смотрама фолклора на Бањи Врућици. Рад се одвијао углавном захваљујући ентузијазму појединаца.

Највећи лични допринос у послеријатном раду дао је Новак Тешић, активирајући шездесетих година рад драмске секције. Он је око себе окупио највећи број младих и тако омасовио драмску и фолклорну секцију, повративши Чечави некадашњи сјај културног стваралаштва. У то вријеме Друштво гостује у Булетићу, Прибинићу, Шњеготини и другим мјестима, одлазећи често пјешке и враћајући се исте ноћи. Са повлачењем из Друштва Новака Тешића, 1976. године, његов рад замире и убрзо престаје. Зграда се послје тога реновира. Удограђеном дијелу отвара се кафана, а на изграђеној позорници више није било представа.

ТАЈНЕ САЧУВАНОГ СПОМЕНАРА

Столен.
буџав се не купује
и не продаје!
буџав се само
за буџав даје!
Прийми мене
Зушан Малешић
приј. проф. уметности
Чачава 3. III. 1913.

Завиривање у туђе споменаре представља знатижељу посебне врсте. Ту неопростиву непристојност приписујем себи у нади да ћу бити поштеђен осуде.

Donnez moi avec qui vous
fait rendez-vous je vous
donnerai quelle que vous est
Pour reconnaissance
Léon H. Lecomte
Le 14/12-1919

Љубазношћу Наде Лаушевић, уз разумјевање и сусретљивост каква се ријетко среће, добио сам на увид споменар Надине мајке Зорке Јотановић. Украшена и добро очувана свеска, настала у вријеме доласка младе учитељице у Чечаву (1918. године), са биљешкама неких значајних

Вирај досеке вуде скојим
 поала илаи
 Вирај досеке поите које ћем да
 хитам

Прибленимо ради сјѣтениа
 Микхајло Митиојевић
 Јегава
 11/11/1916

Због тога што не познаје
мо бота не треба закључити,
да са нама никако.

Чечавца
22. V - 1914

Придобљено
ради сјетана.

Јеромонах Василије Стан-
ковић. свјештеник
Гимназиј Мох. Миссе.

ДОБРОВОЉЦИ ПРВОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

Са почетком Првог свјетског рата Аустро-Угарска у анектираној Босни и Херцеговини спроводи масовну мобилизацију. Српски живаљ углавном се упућује на источни фронт (Галиција) и одмах укључује у прве линије фронта. Прије доласка на ратиште Срби се раздвајају да не би било заједно више њих у истој јединици. Тако су и Чечавци у туђој војсци и туђој земљи доспјели сами у прве редове са командом да пуцају у словенску браћу Русе.

Дубоко мрзећи окупатора који је објавио рат његовом народу и знајући шта је праведан рат, Чечавци се предају Русима у првим борбама и доспијевају у руско заробљеништво гдје се јављају као добровољци српске војске и траже да буду упућени на Солунски фронт. Тако су из Русије на Солунски фронт упућиване дивизије добровољаца Срба.

Први добровољац из Чечаве био је јеромонах Василије Станковић (Константинов). Послије завршене монашке школе отишао је као добровољац у српску војску. Са војском је прешао у Албанију и дошао на Крф. Након тога одлази у Русију. Говорило се да је учествовао у организовању Српске добровољачке дивизије. Прича се да је био и учесник и Октобарске револуције. Трагова о његовом боравку и

активностима у Русији нема. Свето Продић ми је испричао да је видио његову слику из Русије на којој је био у униформи и са реденицима муниције преко прса, те читао писмо у коме је писао како се бори против цезаризма. Слика коју посједује Којо Станковић указује на тачност ове приче.

Испраћај добровољаца: (с лијева на десно) Владимир Продановић, Зорка Јотановић, поп Стојан Станковић, Анђа Станојевић, Панто Ђукановић, попадија Радојка Станковић и Петар Станојевић (звани Ковач) на Жељезничкој станици 18. km.

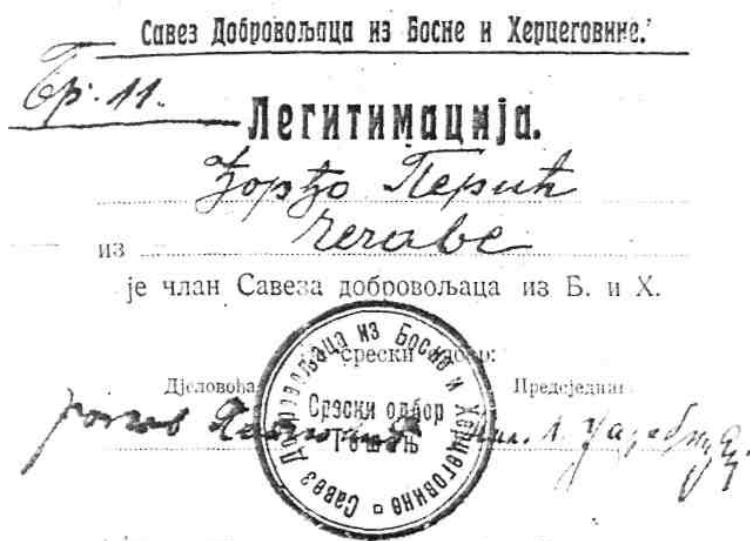

Љубо Ђекић

Солунац у породичној луци: Филип Лукић са супругом Кристом, кћерком Милевом и синовима Светом и Владом (1931)

Из Чечаве су као добровољци учествовали у Српској војсци: Јаков Петковић, Глигор Продановић, Велимир Савић, Филип Лукић, Јован Ђукић, Ђорђо Перић, Љубомир Ђекић, Јован Петковић звани Ристић, Јовица Гачић, Игњатија Савковић, Васо Бјегојевић, Милан Васић, Симо Пепић, Јаков Јотановић, Гавро Васић и Симеун Лазић.

Добровољачка легитимација

У књизи Томислава Влаховића „Витезови Карађорђеве звезде са мачевима“ (Београд, 1989), постоје само биографски подаци о Јакову Петковићу. У Чечави тврде да је и Јаков Јотановић носилац Албанске споменице. Свето Продић прича да су Јаков Продановић и Љубо Ђекић кроз Албанију носили болесног од маларије краља Александра и да је краљ после рата на дочеку у Добоју препознао Јакова и са њим се изљубио.

Јаков Петковић и Глигор Продановић побјегли су у Србију 1912. године када је Србија објавила рат Турској. Сазнавши да ће бити

регрутовани у аустроугарску војску, доносе одлуку да са свирачима из Србије (који су свирали у Прњавору) бјеже у Србију. Тамо су се укључили у комите.¹⁵ Учествовали су у оба балканска рата и пријавили се као добровољци у Први свјетски рат. Глигор Продановић је погинуо у Церској бици. Јаков Петковић је преживио рат. У Другом свјетском рату је заробљен и четири године је провео у ропству.

„ПРИВРЕДНИКОВИ“ ПИТОМЦИ

Српско привредно друштво „Привредник“ основао је 1897. године угледни трговачки заступник Владимир Матијевић. У сложеним економским и политичким условима друге половине 19. вијека, када је Војна граница 1881. године утопљена у цивилни дио Хрватске, Матијевић одлучује да реализује идеју стварања самосталног и независног кадра српских трговаца, занатлија и привредника уопште. Идеја му је била да се ојача економска снага српског националног корпуса који је до тада био економски и политички разједињен из политичких разлога. Прије „Привредника“ Матијевић оснива Српску банку ДД (1895) са сједиштем у Загребу, а затим Савез српских земљорадничких задруга. Сврха ових националних институција била је привредни развој српског народа.

„Привредник“ је имао задатак да проналази способну и даровиту сиромашну дјецу у српским селима и да их преко својих повјереника – народних учитеља и свештеника – упућује на изучавање заната.

Захваљујући својим ученим и признатим свештеницима и учитељском кадру који је у ово село долазио из „свијета“, Чечава се од самог почетка укључује у овај значајан покрет српског народа дајући за 40 година постојања „Привредника“ укупно 27 питомаца.

Даровиту сиромашну сеоску дјецу свештеници и учитељи упућивали су преко „Привредникових“ пододбора у Војводину и Србију гдје су изучавали разне занате, а затим обављали шегртске послове код познатих мајстора.

¹⁵ Ове податке сазнао сам од Дејана Пејичића. У књизи „Витезови Карађорђевог звезде са мачевима“ аутор Томислав Влаховић, наводи да је Јаков Петковић Први свјетски рат дочекао „у Босни код родитеља“.

„Привредникови“ питомци у Београду (1946) Стоје с лијева на десно: Богдан Тешић, Раде Савковић, Стојан Јотановић, Сретен Станојевић, Душан Савковић и Душан Ђукић. Сједе: Богдан Видовић и Бошко Јотановић

Доносимо списак свих „Привредникових“ питомаца из Чечаве, са годином упућивања, даваоцем препоруке, занатом и мјестом шегртовања:

1. Станојевић Петар, Мићин, 30. 7. 1903; поп Јеврем Станковић; Ђорђевић Јован, ковач; Земун.
2. Маркић Глигор, Гаврин: 28. 12. 1905; поп Јеврем Станковић; Миудум Николаус, ковач; Herteloudyboloa, Мађарска.
3. Петковић Јаков, Ђорђевић: 30. 12. 1905; поп Јеврем Станковић; Остојић Стева, меш. трговац; Прњавор.
4. Ђекић Максим, Анђин: поп Јеврем Станковић: Гигић Живота, обућар; Модош.
5. Станојевић Спасоја, Симеунов: учитељица Милошевић Анка; Стеван Ненадовић, APPELTNAUER Gustav, бачвар; Темишвар.
6. Мајсторовић Михајло, Ристин: учитељ Поповић Михајло; Српска штедионица Јагодић и Мајковић, трговац гвожђем; Новска.
7. Томић-Петковић Растко, Савин: 29. 9. 1920; учитељица Зорка Станковић; Булић Милутин, Вуковје, трговац.
8. Пејичић Влајко, Илијин: 29. 9. 1920; учитељица Зорка Станковић; Вељковић Драгутин, трговац; Крушевац.
9. Крунић Душан, Гаврин: 29. 9. 1920; учитељица Зорка Станковић; Прица Никола, трговац; Пожега.
10. Станојевић Сретен, Јакова: 16. 9. 1921; учитељица Зорка Станковић; Наас Lipot молер; Сомбор.
11. Тешић Богдан, Ђукин: 17. 9. 1921; учитељица Зорка Станковић; Сарделић Радмило, молер; Вршац.

12. Савковић Предраг, Тривунов: 31. 8. 1923; учитељица Зорка Јотановић; Удицки Аца, обућар; В. Кикинда.
13. Јотановић Бошко, старатељ Лексо Јотановић: 31. 8. 1923; учитељица Зорка Јотановић; Костић Боривој, ковач; Београд.
14. Ђукић Душан, брат Кузман: 31. 8. 1923; учитељица Зорка Јотановић; Јовановић Паја, папуција; Панчево.
15. Јотановић Ранко, Јована: 31. 8. 1923; учитељица Зорка Јотановић; Фодор Сандор, опанчар; В. Кикинда.
16. Јотановић Стево, Јованов: 7. 10. 1926; учитељица Јотановић Зорка: Терзин Живојин и синови, Вуков Јефто, бачвар; Вел. Бечкерек (Зрењанин),
17. Вучић Душан, Јованин: 7. 10. 1926; учитељица Зорка Јотановић; Димитријевић Ђ. Милош, обућар; Крушевац.
18. Видовић Богдан, Станојев: 7.10. 1926; учитељица Зорка Јотановић; Алексић Иван, Schueider Vencel, ковач; Лазарево.
19. Вучић Бранко, старији брат Владимир: 7. 10. 1926; учитељица Зорка Јотановић; Сујић Васо, Стефановић Јован, трг. ципела; Београд.
20. Јотановић Стојан, Илинкин: 2. 10. 1931; учитељица Зорка Јотановић; Кеслер Јосеф, молер; Апатин.
21. Томић Божидар, Недељков: 27. 4. 1939; учитељица Зорка Јотановић; Крнач Самуел, корпар; Бачка Паланка.
22. Станковић Стеван, Душанов: 15. 10. 1939; Тешић Богдан; Београд.
23. Ђукић Угљеша, Игњатин: 3. 05. 1939; учитељица Зорка Јотановић; Тешић Богдан, молер и фарбар; Београд.
24. Станковић Светислав, Мирков: 3. 5. 1939; учитељица Зорка Јотановић; Николић Жива, столар; Умка.
25. Ђукић Александар, Кузманов: 12. 5. 1939; учитељица Зорка Јотановић, Грујић Ј. Цветин, књижар, Врњци.
26. Ђукић Угљеша, Игњатијев: 4. 12. 1942; Кулпинац Л. Славко, брусач стакла, Београд.
27. Станојевић Десимир, Петров: Избјеглички дом II Београд; Абрамовић Милан, столар; Београд.

Мајсторовић Михајло и Петковић Јаков постали су чувени велики трговци. У Чечаву се вратио и неко вријеме као занатлија радио само Максим Ђекић.

ДО СОЛУНА И МАРСЕЈА

Јаков Петковић се родио у Чечави 1889. Основну школу је завршио у Чечави. По препоруци попа Јеврема Станковића, као даровит ученик, одлази на школовање као „Привредник“ питомац 30. 12. 1905. године. Шегртује код Стеве Остојића, трговца мјешовите робе у Прњавору.

У биографији, која је објављена у књизи „Витезови Карађорђевог звезде са мачевима“, аутора Томислава Влаховића (Београд, 1979), стоји: „Школско образовање Јаков је стекао у Чечави, Босанском Прњавору и Будимпешти. У Србији, у Нишу, боравао је као трговачки помоћник и одатле кренуо у поменуте ратове.

Када је почео Први светски рат Јаков се налазио у Босни код родитеља и одмах се, иако уз велике тешкоће, пребацио у Србију. Као добровољац ступа у српску војску и био је припадник познате Дринске дивизије. Пролази кроз све најтеже борбе на Церу, Колубари и на Дрини, где је рањен. Повлачио се са српском војском кроз завејане албанске планине и после напорног марша бродом је стигао на Крф.

Јаков Петковић, добровољац ослободилачких ратова

Са реорганизованом Дринском дивизијом пролази кроз најтеже борбе као резервни пешадијски поднаредник. Капетан Костић у једној дописници назива Јакова Петковића и његове другове: Ацу, Вељка, Ђука,

Сарића, Љубомира и Драгог неуморним јунацима. У тим борбама и на том фронту Јаков Петковић на положају постаје носилац Ордена Карађорђеове звезде са мачевима. На Леринском пољу 4. августа, код Екнисуа 31. августа, на челу свог вода 7. августа, и 17. септембра на Кајмакчалану 1916. године храбрим држањем и вештим командовањем наноси непријатељу доста губитака. При нападу на Бели камен 14. новембра 1916. године, рањен, својим војницима је рекао: „Извршите задатак а онда ћете мене изнети.“ Тада је на предлог познатог команданта Дринске дивизије пуковника Крсте Смиљанића од француске команде добио Ратни крст.

После рањавања Јаков одлази из Солуна на опоравак у Марсељ. Постоји сачувана фотографија из болнице у Марсељу и са опоравка у Тунису и Бизерти. Када се опоравио поново се појавио на солунском фронту.

Са Дринском дивизијом прошао је цео ратни пут и из података о тој дивизији види се да је марта 1918. године био наредник Треће чете Трећег батаљона, али не и којег пука. Учествовао је у пробоју солунског фронта а демобилисан је тек 1920. године у чину поручника.

Јаков је живео и радио у Теслићу као службеник у Дестилацији дрвета. У Другом светском рату као резервиста у 52. години мобилисан је 1941. године. Заробљен је и усташе су уништиле његове повеље о одликовањима и остала документа из Првог светског рата, а остала одликовања сакрила је његова супруга Зорица и код ње се и сада налазе.

Као ратни заробљеник Јаков је био у њемачким логорима малтретиран и прогањан, посебно због тога што је непријатељу било добро познато да је као ратни добровољац са српском војском, против њих и њихових савезника ратовао пуних шест година. Јаков се у Теслић вратио чим је ослобођен од стране савезничке армије 1945. године и поново је радио у Дестилацији дрвета до смрти 1951. године.

За ратне заслуге Јаков је одликован Сребрним војничким орденом, Карађорђеовом звездом са мачевима, Златном медаљом за храброст „Милош Обилић“, француским Ратним крстом и свим српским споменицама из ратова од 1912–1918. године.

ЧЕТНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА

За Чечаву и данас неки кажу да је четнички крај. Многи сматрају да због тога село није напредовало и да је заостајало у развоју. Ни једна ни друга прича немају много основа. Нити је Чечава имала већу ни бољу

четничку војску од околних села, нити су се друга српска села брже и боље развијала.

Поуздано се зна да је у Чечави прије рата постојала четничка организација. О њеном оснивању, раду и чланству нема писаних трагова. Зна се да је 1937. године код цркве у Чечави одржан велики четнички збор на коме је говорио Коста Пећанац. Кажу да је гост био и некакав Рус. Коста Пећанац је у Чечаву дошао дресином из Теслића. На станици у Чечави дочекало га је око стотину омладинаца. Присутни памте да је скидао кошуљу и показивао ране по тијелу, говорећи како је својом руком заклао триста Бугара. Питао је попа Стојана Станковића када ће да га прогласи за свеца, говорећи да је заслужнији од светог Ђорђа, јер је овај убио само једну аждају.

Од заклетих четника из Чечаве у четнике су у Другом свјетском рату отишли Бошко Гачић, Марко Лукић и Новак Продић. Велика већина их се уздржала од војног ангажовања.

Многи Чечавци ни данас не знају шта је значило организовано четништво прије рата, па се за четничку организацију у Чечави везују разне приче. Четници су до краја Првог свјетског рата били добровољци у саставу нерегуларних трупа, чета и одреда различите јачине под командом четовође или војводе. Носили су националну ношњу и користили се за блиске акције. Прво су се појавили у Македонији у другој половини 19. вијека. Прве веће формације четника појављују се у Српско-турском и Руско-турском рату и балканским ратовима. У Првом свјетском рату четници су били формирани у четири одреда са 500—750 бораца и додијељени III армији и Ужичкој војсци. Истакли су се великом храброшћу у Колубарској бици и у борбама против Бугара. У славним биткама Добровољачког одреда војводе Војина Поповића (војвода Вук) избачено је из строја око 3.500 бораца. Од 4.000 људи на Крф је у повлачењу стигло око 500 четника.¹⁶

Чечавско четничко друштво било је огранак теслићке организације Удружења четника. Такве организације постојале су и у Прибинићу, Булетићу и Блатници. Нема доказа о бројности огранка у Чечави, а многи мисле да је био најбројнији.

ЧЕЧАВСКА ЧЕТА

Дизање устанка у Чечави 1941. године,¹⁷ према свједочењу учесника, ишло је доста тешко. Као први устаници наводе се Новак Продић, Васо

¹⁶ Мала енциклопедија, Треће издање, „Просвета“, Београд, 1978, стр. 660

¹⁷ Види: Адван Хозић: Наведено дјело, стр. 81, 111 и 121.

Горичанац, Богдан Антић, Милан Цвијић и Славко Томић. Ова група Чечаваца придружила се групи наоружаних људи из Прибинића које су предводили Урош Боштрумић, Теодор Арсенић и Ђорђе Миладић и формирала логор у засеоку Цвијићи. Са још двије групе наоружаних устаника (теслићка и бањалучка) одлучено је да се народ Чечаве и околних села сазове на скуп на коме ће се позвати на устанак.

Скуп је заказан за 20. август на Лучицама.¹⁸

Вође устаничких група нису успјеле организовати окупљени народ. Инсистирање на договору о организацији и предузимању оружаних напада завршило се расулом.

Опредијељени устаници на челу са Новаком Продићем и Урошем Боштрумићем остају у Цвијићима и убрзо организују напад на жандармеријску станицу у Шипрагама. У овом нападу Новак Продић је рањен у ногу и вратио се у Чечаву. Лијечен је неколико дана у штали Максима Ђекића, а онда у качари Тиме Јотановића. Лијечиле су га учитељица Зорка Јотановић и њена кћерка Мира.

Дана 26. септембра 1941. године група устаника састаје се на Црквенима, под Тешића гајем. Групи се прикључио опорављени Новак Продић и ту се формира Чечавска чета.

За командира се бира Новак Продић, а за његовог замјеника Симо Иванић. Чета је имала два вода. Командир Првог вода био је Раде Микановић, а командир Другог Саво Јотановић. За десетара су изабрани Стојан Томић и Лексо Станојевић из Чечаве, Ристо Петровић из Осивице и Љубо Иванов из Укринице.

Прва акција Чечавске чете био је напад на шумски воз на дванаестом километру на Лукиндан (31. октобар). Засједа је постављена на мосту преко Укрине, а у нападу је убијен један домобран.

Командни кадар Чечавске чете је заједно са четом прешао на страну четника у пучу 17. 4. 1942. године. Симо Иванић и Саво Јотановић су у јесен 1942. године пролетерским јединицама предали своје оружје и вратили се својим кућама. Раде Микановић и Новак Продић остали су у четницима. Микановић је погинуо у борби са јединицама НОВ, а Продић је одбио да се преда, па је 1946. године ликвидира у Ђекановићима (Укриница).

Стојан Томић је напустио чету 1943. и четници су га убили 1944. године као одборника НОО Чечава. Лексо Станојевић је 1943. ступио у партизане и умро од тифуса 1944. године.

Први командир Чечавске чете био је Душан Крунић. Касније на мјесто командира долази Новак Продић. Комесар Чечавске чете био је Едхем Побрић од новембра 1941. године до јануара 1942, а послије њега је дошао Живо Прерадовић, до тада комесар Вијачанске чете.

Послије четничког пуча Чечавска чета на челу са Новаком Продићем улази у састав батаљона „Танкосић“ којим командује Јово Китић.

¹⁸ Види: Средња Босна у НОБ, Бања Лука, 1981, стр. 258—268.

Послије погибије Јове Китића 1943. године команду батаљона преузима Новак Продић.

БРАТСКА ПРЕПИСКА

Међу малим занимљивостима Чечаве наводим и једну која можда и није толико занимљивост колико може бити поучна. Доносим је као причу о непријатељима и непријатељству ближњих, појави која је српска болест и српска несрећа. Да ли су, заиста, различита увјерења и различити погледи на будућност требали бити плаћени непријатељством и крвљу?

Чечавски четници и чечавски партизани, учествујући у реализацији „историјских“ идеја у оквирима својих знања и могућности, одмјерили су своје снаге и у међусобној преписци. Објелодањујем једно четничко писмо и партизански одговор, остављајући читаоцу да поуку извлачи по мјери властите памети:

К о м а н д а
Југословенске војске у Отаџбини
Горски Штаб број 312
Пов. број 1046/44
8. Октобра 1944. год.
П о к р е т

Б р а ћ и:
СИМЕУНОВИЋ ГАВРИ И ЈОТАНОВИЋ Ђ. МИКИ
Где буду

Преко мојих потчињени обавештен сам да сте јуче упутили једног свог представника у Чечаву, ради тражења гаранција од ове команде, ради слободног повратка својим кућама.

У сугласности са својим потчињеним старешинама, као и виђенијим цивилима – Чечавцима,

Р Е Ш А В А М

да се Симеунчевић Гавро и Јотановић Мика могу повратити својим кућама и код истих слободно са својим породицама живити. По свом доласку имају се пријавити мјесној Команди. По вашем доласку у Чечаву, као и становању код Ваших кућа, гарантирам да вам се неће ништа непожељно догодити само у том случају у колико будете од себе одбацили непожељив

рад ваше организације и будете братски сарађивали
са својом браћом Чечавцима.
Предње не треба сматрати као неповерљиво.

с' Вером у Бога – за Краља и Отацбину!
Дража нас води – ка Величини и Слободи!
Бог, Краљ па Дража! Победа је наша!

Командант,
Новак Продић

Са напред наведеним сугласни:
Командир 1. чете 2. бат., Командант 2. бат.,
Славко Томић Бошко Гачић

ОПШТИНСКИ Н.О. ОДБОР ЧЕЧАВА

Бр. 66

Дне 24. 10. 1944. г.

Предмет одговора
на Позив

КОМАНДАНТУ ТЕСЛИЊКЕ ЧЕТ. БРИГАДЕ
ПОЛОЖАЈ

Примили смо ваш позив да се повратимо кућама уз
Вашу личну гаранцију али се не можемо одазвати, јер
смо позив примили на дан 24. 10. 1944. у 7 сати а
рок је гласио за 10. 10. 1944. год.

Гаранцији можемо вјеровати, јер догађаји у Чечави
збиља доказују да нам се неби ништа десило. Много
нас интересује име нашег добротинитеља који
заговара испред другог без знања дотичнога
Ми ћемо се заиста вратити у Чечаву, ако бог дадне
али дали ћете нас дочекати видећемо. Ако и не
дођемо у Чечаву имамо места и у Београду.

Смрт Фашизму – Слобода Народу!

Секретар. Председник.

(потпис нечитак) Гавро Симеунчевић

ПОРАТНИ РАЗВОЈ

Организација државне власти у Чечави почиње оснивањем Мјесног народног одбора (МНО) 1944. године. Његов предсједник био је Гавро Симеунчевић а секретар Мика Јотановић. Сједиште му је било првобитно у кући Филипа Лукића, а затим у просторијама основне школе у Горњој Чечави. 1946. године МНО се преселио у тек саграђену дрвену зграду у

близини Задружног дома у Доњој Чечави. У то вријеме његов предсједник је био Мирко Петровић а секретар Бранко Симић из Осредака. Са оснивањем општине Чечава (1950) сједиште државне администрације сели се у адаптирану зграду бивше штале коју је саградила за своје потребе Сељачка радна задруга. Предсједник општине био је Стојан Пепић, а секретар Драган Продић.

Први матичар у Чечави био је је Свето Суботић. Послије њега краће вријеме као матичар ради Душан Крунић, угледан мјештанин и веома писмен човјек. Самовољно је напустио државну службу и часно служио цркви све до дубоке старости. Послије њега послове матичара у Чечави дуго година обавља Стојан Миљић. Матичне књиге воде се од 1946. године. Матичне евиденције из ранијег периода преузете су из црквених књига.

Земљорадничка задруга основана је у Чечави 1946. године. Бавила се снабдијевањем (трговином) и откупом. Њен први предсједник био је Мика Јотановић, а књиговођа Бошко Тешић. Сједиште задруге било је у згради дома у Горњој Чечави. Из Горње Чечаве задруга је пресељена у кућу Филипа Лукића, гдје се налазила све до изградње задружног дома у Доњој Чечави 1949. године. У то вријеме пословођа задруге био је Свето Лукић, а књиговођа и даље Бошко Тешић. Послије Свете Лукића задругу преузима Ђорђо Јовић. Свето Лукић постаје управник задруге 1951. године, а послове књиговође преузима Славко Ђекић. Задруга се 1963. године припојила Земљорадничкој задрузи „Јединство“ у Теслићу.

Вршидба. Вршалицу покреће „Аран“ (око 1960)

Земљорадничка задруга је имала своје продавнице у Горњој Чечави, Доњој Чечави, Укриници, Растуши и Тедин Хану а магацин за откуп у Доњој Чечави. Од објеката прво је саградила велику зидану зграду звану „млин“ (данас стара продавница у центру села) а касније (1948) и данас постојећу зграду Задружног дома. Оба објекта грађена су добровољним радом мјештана.

Задруга је откупљивала прагове за пругу, суве шљиве, шумске плодове (купину), љековито биље (кору паслијеске, липов цвијет) и пужеве.

Купину је продавала предузећу „Витаминка“ из Бања Луке, а касније „Шапчанки“ из Шапца. Пружне прагове откупљивало је државно предузеће „Кооператива“ из Сарајева и имало је свој откупни пункт у Добоју. Прагови купљени у Чечави возили су се на импрегнацију у Славонски Брод и касније у Витез.

Послијератна колективизација није мимоишла ни Чечаву. У Доњој Чечави 1949. године оснива се Сељачка радна задруга чији је први предсједник био Богдан Станковић. Послије њега на челу задруге су Стојан Пепић и Јово Дујаковић. Сељачка радна задруга је добровољним радом чланова прво саградила велику шталу изнад пута за Горњу Чечаву, а потом зграду звану „магацин“. Зграда штале је касније преуређена за потребе МНО, магацин постаје складиште, а потом продавница грађевинског материјала. Задруга је изградила и оборе за свиње преко потока Чечавица (поред пута за Продановиће) а планирала је изградњу истих објеката и на Црквинама. Престала је са радом 1950. године, њену имовину преузела је Земљорадничка задруга.

Пошта у Чечави отворена је 1953. године. Први управник поште био је Ђорђо Јовић а достављач Владо Кузмановић. Оба су ове послове обављали до одласка у пензију. Пошта из Теслића доношена је два пута недељно. Доносио ју је на коњу Лазо Томић.

Амбуланта у селу је отворена 1952. године. Првобитно је радила као хигијенска служба. Стални медицински радник био је Стојан Малић. Љекар из Теслића долазио је два пута недељно. Док је постојала пруга „доктор“ је долазио шумском дресином а послје скидања пруге теренским возилом „газ“ путем преко Укринице. Први лекар који је долазио у Чечаву био је Иван Красни. Послије њега дуже вријеме долазили су доктор Калуђеровић Драган и доктор Девић. Стални лекар у Чечави била је Мехмедовић Нура, посљедњих десет година пред рат.

Осмогодишња школа у Чечави отворена је и верификована школске 1964/65. године, када је извршен упис петог и осмог разреда. У осми разред уписани су ученици из Чечаве који су до тада осмогодишњу школу похађали у Теслићу и околним мјестима. Краће вријеме настава је извођена у згради званој магацин (до децембра 1964. године) а за то вријеме вршена је адаптација задружног дома који је Земљорадничка задруга уступила Просвјетној заједници. Први директор Осмогодишње школе био је наставник Павле Савковић. Први наставници који су дошли у Чечаву били су Ратко Петковић и Миомир Дамјановић.

Жељезничка пруга која је повезивала Чечаву са Теслићем демонтирана је 1963. године од Тедин Хана до дванаестог километра. Тада је прекинута једина комуникациона веза Чечаве са градом. Макадамски пут за Теслић постојао је преко Укринице, али је био лош и тешко проходан на дијелу од Чечаве до Укринице. Посебан проблем за возњу представљало је брдо звано Араповац. Оштар успон и лоша подлога онемогућавали су пролаз зими и у кишним периодима па су мјештани пут насипали добровољачким радом. Дуго времена се сваке недеље из Чечаве ишло са запрегама на ту акцију.

Први аутобус за Чечаву прошао је овим путем у новембру 1971. године. Био је то аутобус са 24 сједишта у адаптираном теретном возилу

са двије вуче „ТАМ 5000“. Мјештани су га звали „хладњача“. Био је офарбан у плаво и имао је каросерију која је подсјећала на хладњачу. Саобраћао је два пута дневно. Први возач био је Драго Деспић а кондуктер Витомир Нунић. Аутобуску линију је одржавало Комунално предузеће из Теслића. Популарна хладњача појављује се у филму „Поленов прах“ чије секвенце су снимане у Тешњу.

Електрификација Чечаве извршена је 1971. године. Без струје је само остао најудаљенији засеок Цвијићи у коме има неколико кућа које ни данас немају струју.

Осамдесетих година у Чечави је отворена експозитура Привредне банке Сарајево и Ветеринарска станица. Изграђена је нова осмогодишња школа 1977. године, амбуланта и продавница. Изграђене су двије стамбене зграде са становима за наставнике. Центар села је 1974. године добио водоводну и канализациону мрежу. Канализација је изграђена по пројекту за насељено мјесто до 15 хиљада становника. Вода је у село доведена са удаљености од 2760 метара (са Укринице). Центар села има уличну расвјету. Телефонизација села није извршена тако да у најужем центру има само двадесет телефонских претплатника.

Српска демократска странка за општину Теслић основана је у Чечави на Преображење (19. август) 1990. године. Оснивачкој скупштини присуствовао је др Радован Карацић, проф. др Милисав Мићевић, члан Главног одбора странке и Ненад Ранкић, секретар Главног одбора. Предсједник Иницијативног одбора Српске демократске странке за општину Теслић био је Душан Кузмановић из Укринице. Први предсједник Мјесног одбора СДС у Чечави био је Бранко Станковић. На годишњицу оснивања странке у Чечави су боравили Момчило Крајишник и проф. Војислав Максимовић. Чечави је изабрана за мјесто оснивања странке због свог историјског значаја и величине. У разговору са људима стекао сам утисак да данас СДС у Чечави има мало присталица. Уз незадовољство политиком махом се наводе чињенице да Чечавица нема ни на једном положају у општинским државним органима, а ни у органима странке. Двојица мјесних челника странке (Јово Томић и наставник Милорад Марковић) напустили су странку и отишли из Чечаве у току рата.

Ратне околности (1992—1995) учиниле су живот становништва веома тешким. Заустављање привреде и привредних токова имали су за последицу оскудицу новца и свих врста роба. Чечавци се издржавају од приноса са својих имања и новчане помоћи родбине из иностранства. Просјечна плата оних који имају срећу да раде износила је 1995. године око 100 динара. Примјера ради, судија је мјесечно примао 140 динара, а дактилограф у суду 70 динара. Просјечне пензије квалификованих радника износиле су око 40 динара. Чечавци који су пензије остварили у Словенији могли су да живе пристојно: њихове пензије износиле су 300—400 њемачких марака. Курс марке често се мијењао и у октобру мјесецу 1995. године износио је 2,8 динара за 1 марку. Килограм брашна у Чечави коштао је 1,5 динар, килограм шећера 8 динара а једно пиво 2,7 динара. Цијена бензина кретала се око 4 марке. Килограм телетине коштао је 12, јунетине 10 динара. У исто вријеме цијене у Србији су биле

за неке врсте роба и двоструко ниже. Шећер је коштао 4 динара, пиво 0,80 динара, бензин око 4 динара.

Двије аутобуске линије за Чечаву у току дана држи јавно предузеће „Аутопревоз“ из Теслића а двије приватни превозник Жарко Гачић (релација Теслић-Плана). Цијена превозничке услуге износи 4 динара.

РАСКРСНИЦА ДРАГАЛОВЦИ

Они који се из политичких разлога баве статистиком често наводе да Чечаваца никада није било у локалним политичким и државним органима и да су намјерно и смишљено заобилажени. На ово су људи из политике одговарали да Чечавци у Теслићу немају својих способних људи.

Вјероватно Чечавци с правом негодују што нема њихових људи на важним политичким и државним положајима у Теслићу. Од Другог свјетског рата наовамо само је један Чечавац био предсједник општине (Владо Јотановић) и само један секретар Општинског комитета СК (Стојан Милић). Прича о недостатку способних људи из Чечаве измишљена је да би се очигледној чињеници дало какво-такво објашњење. Чечавци одговарају да се други плаше њихове способности и да их због тога заобилазе.

За причу о Чечавцима у политици и на власти интересантна је једна друга појава. Чечавце Теслић никада није интересовао ни посебно привлачио. Чинио им се мали, далек и на заобилазном путу. Зато су одлазили на супротну страну: на Драгаловце, па возом у бијели свијет. Они немирног духа и погледа упртог у звијезде, како је говорио даровити свештеник Стојан Станковић за свог сина Веселина, у потрази за знањем, кретали су у Србију и завршавали у Београду и Новом Саду. Били су то утрти путеви „Привредникових“ питомца. Тамо су успјешно завршавали школе, налазили посао и остајали да живе. Данас у Новом Саду постоји колонија Чечаваца, младих и успјешних привредника који имају своје фирме. Тамо су Зоран Станојевић, Стојан Мајсторовић, Бранко Томић и Рајко Јотановић. У Београду успјешно раде Јово Микановић и Радомир Савић, сувласници фирме „Астра“.

Младићи опасани снагом, жељни рада и зараде, одлазили су из Драгаловаца ноћним возом на запад. Зауостављали су се у Загребу и Зиданом Мосту и кретали по Хрватској и Словенији у потрагу за тешким и за њихове прилике добро плаћеним физичким пословима. Завршавали су махом на градилиштима и жељезничким пругама широм Хрватске и Словеније као физички радници. Велики број Чечаваца радио је у ЖТП

„Загреб“ на пословима конобара у брзим возовима на свим релацијама. Није било брзог воза који је долазио из Загреба а да у њему бар један конобар није био из Чечаве.

Седамдесетих година, многи Чечавци су радили као грађевински предузетници широм Далмације. На Дугом отоку (Сали) дуго година су непрекидно радили Новак Тешић, Вид Ђекић, Ново Станојевић и Владо Станојевић (Јеврић).

Последњи рат је већину Чечаваца у Хрватској унесређио. Многи су остали без посла и вратили се у Чечаву. У Словенији их је највећи број остао. Они који су остали не размишљају о повратку. За њих су предузимљиви Чечавци одмах увели редовне аутобуске линије викендом. Из Љубљане за Чечаву аутобуску линију држи Драган Продановић Шабија а из Цеља Живко Гачић. Аутобуси из Словеније крећу четвртком после подне и долазе у Чечаву петком ујутру. Назад се враћају недјељом ујутру.

Останак ових људи у Словенији и Хрватској за Чечавце је од велике користи. Преко њих пензионери примају словеначке пензије, власници машина снабдевају се резервним дијеловима, набављају се лијекови, а многи се и издржавају од њихове помоћи.

СПОМЕНИЧКА ОБИЉЕЖЈА

Други свјетски рат Чечавци ће памтити по братоубилаштву. Сва страдања из времена рата дјела су идеолошких завађене браће. Побједници су својим погинулим борцима 1962. године подигли скромно „партизанско гробље“ недалеко од данашњег центра села. Кости познатих и непознатих палих бораца пренесене су у гробље и гробнице скромно обиљежене плочама на дан четвртог јула. Од тада се традиционално у Доњој Чечави одржавао народни збор, а на гробље полагани вијенци све до вишестраначких избора и доласка на власт Српске демократске странке 1991. године.

Уз скромно споменичко обиљежје партизанског гробља, Чечавци су сјећање на пале борце и жртве фашистичког терора обиљежили подизањем споменика 1976. године. Споменик је подигнут испред Осмогодишње школе у Доњој Чечави према идејном рјешењу које је урадио Добривоје Видић, архитекта из Прњавора. Изградњу споменика финансирани су мјештани добровољним прилозима. У споменичком комплексу налазе се бронзане бисте Живојина Прерадовића и Мире Јотановић и двије гранитне плоче на којима су имена палих бораца НОР-а у Чечави од 1941—1945. године са других подручја и плоча са именима

погинулих бораца НОР-а из Чечаве, и имена жртава фашистичког терора из Чечаве. Имена је на плочама исписивао Мркајић Чедо, наставник из Прибинића. Кад сам обишао споменике 16. јула 1995. године, биста Мире Јотановић је била скинута. Од мјештана сам сазнао да су је непозната лица помјерила и окренула у супротном правцу и да је због тога скинута и пренијета у школу.

**ИМЕНА ПОГИНУЛИХ БОРАЦА У ТОКУ НОР-а
ОД 1941—1945. ГОДИНЕ СА ДРУГИХ ПОДРУЧЈА**

БАЛАБАН ВЕЉКО	1917—1942.
БАЛАБАН М. БОЖО	1922—1942.
ВУКИЋ М. ЛАЗАР	1910—1942.
ГЛУШИЦА С. МИЛАН	1915—1942.
ГОЛИЋ Ј. МОЈСИЈЕ	1911—1942.
ГРУБАР М. ЛАЗО	1911—1942.
ДЕЛИЋ Г. БРАНКО	1917—1942.
ЈАЈЧАНИН М. МАРКО	1918—1942.
ЈАКОВЉЕВИЋ ОСТОЈА	1919—1942.
ЛУКАЧ В. ГОЈКО	1912—1942.
МИЉЕВИЋ Ј. ДАВИД	1921—1942.
НИКОЛИЋ БОШКО	1918—1942.
СОЛОМУН Т. ЈАША	1910—1942.
СТУПАР С. БОЖО	1923—1942.

ПЕТА КРАЈИШКА КОЗАРАЧКА БРИГАДА

АДАНОВИЋ Ј. МИЛАН	1944.
БУРОЗОР РАТКО	1943.
ГАВРИЛОВИЋ МИЛАН	1943.
ГОСТИЋ ПЕТАР	1944.
ГРБИЋ БРАНО ЗЕЦ	1944.
ПАНЕ ПАДЕНО	1944.
ЕМГЕН ПРИЛАЈАЛО	1944.
ПЕТАР ПУЉАРЕВИЋ	1944.
МИЛЕ	1944.

ПРВА КРАЈИШКА БРИГАДА

СУБОТИЋ М. ГОСПАВА	1923—1943.
--------------------	------------

ЧЕТВРТИ КРАЈИШКИ ПАРТИЗАНСКИ ОДРЕД

БЈЕЉАЈЕВА ВАЛЕНТИНА (Марија Рускиња) 1942.

ПОБРИЋ Д. ОСМАН 1919—1942.

ПРЕРАДОВИЋ Ј. ЖИВОЈИН 1916—1942.

Сви борци који су погинули 1942. године били су у саставу Првог пролетерског батаљона Босанске крајине, који је формиран 25. марта 1942. године у Челинцу и који је требало да уђе у састав Прве пролетерске бригаде. Били су смјештени у Основној школи и дому у Горњој Чечави када су их ноћу 17/18. априла напали четници Раде Радића. Према казивањима, Раде Радић је након оснивања пролетерског батаљона у ноћи између 30. марта и 1. априла у Јошавци извршио пуч и Јошавачку партизанску чету прогласио четничком и кренуо за батаљоном са циљем да разбија његову организацију партизанских јединица. Тако је са својом јединицом Радић 17. априла навече дошао у Чечаву и зауставио се у близини куће Борисава Томића. Домаћи четници су га обавијестили гдје је смјештен партизански штаб, те су их ноћу развели ради опкољавања школе и дома. Напад је услиједио са Дреноваче. Тада је убијен комесар Четвртог батаљона Живојин Живо Прерадовић, а његов брат Здравко звани Брацо је ухваћен. У нападу је убијен 21 борац, 8 их је заробљено. Ухваћену болничарку Валентину Бјељајеву звану Марија Рускиња и секретара штаба батаљона Османа Побрића сутрадан је, након звјерског мучења, заклао на Црквинама Саво Станојевић, звани Кољо.

У нападу је ухваћен и Урош Буштрунић из Прибинића, за кога се у Чечави знало да сарађује са партизанима и да је један од првобораца у Прибинићу. Причају да је исте ноћи осуђен на смрт и да је на необјашњив начин успио побјећи. Ноћу је дошао у кућу Душана Перића, удаљену само око километар, гдје је преспавао до јутра. Испричао је да је требао бити убијен и да је побјегао, показујући неку стару рану на нози и свјеже огреботине. Распитивао се за кућу Милоша Јотановића и у том правцу отишао. Након његовог одласка појавио се Славко Томић, звани Вребац, са још једним четником, распитујући се за бјегунца. Причају да су га стигли у близини куће Милоша Јотановића, и повели назад. У току пута Славко Томић се негдје задржао а непознати четник (причају да се презивао Гелић) је затражио од Уроша да скине свој кожни капут. Због тога му је одвезао руке, што је Урош искористио, ишчупао његов нож из опасача и истим га убио. Причају да је вративши се назад, са брда Гајеви, дозивао Славка Томића да се и са њим обрачуна.

На Основној школи у Горњој Чечави налазила се спомен плоча палим пролетерима. Скинута је приликом рушења школе и не зна се гдје се налази.

ЂУРЂЕВ ПОТОК – ПРВА КОВАЧНИЦА

Један од првих и важних заната којим су се Чечавци почели бавити јесте ковачки. Први ковачи за које се зна били су самоуки. Међутим, није јасно како су и на који начин долазили до неопходног ковачког алата. Вјероватно су постојале трговачке везе са тада развијенијим насељима у околини.

Тврди се да је први познати ковач у Чечави био Јово Перић, син Аћима, а отац Душана и Обрада Перића. У његовој ковачници ковале су се сјекире, вериге, клинови, саџаци, ожези, маше и други предмети. Јово је у својој ковачници правио багламе и браву за цркву. Причају да је једини знао да прави сврдлове. Дијелови ковачког алата и данас постоје у породицама његових потомака.

Мало ко из породице Перића зна да је њихов далеки предак по имену Ђурађ такође био ковач. У то вријеме Перићи су насељавали локалитет Амбаришта (испод Дреноваче). Ђурађ је имао ковачницу недалеко од куће Влајка Пејичића, на мјесту које се данас зове Ђурђевој води. На мјесту гдје је била ковачница налазе се велике насlage ковачког отпада (леса). Дејан Пејичић се сјећа да је као младић ископавао из земље лес и возио га на своју оближњу њиву и да је том приликом пронашао ковачка клијешта, добро нагрижена зубом времена, и више кованих предмета. Будући да је и сам био ковач, били су му добро познати предмети које је пронашао. Он памти и приче најстаријих Томића да је на том мјесту била ковачница Ђурђа Перића.

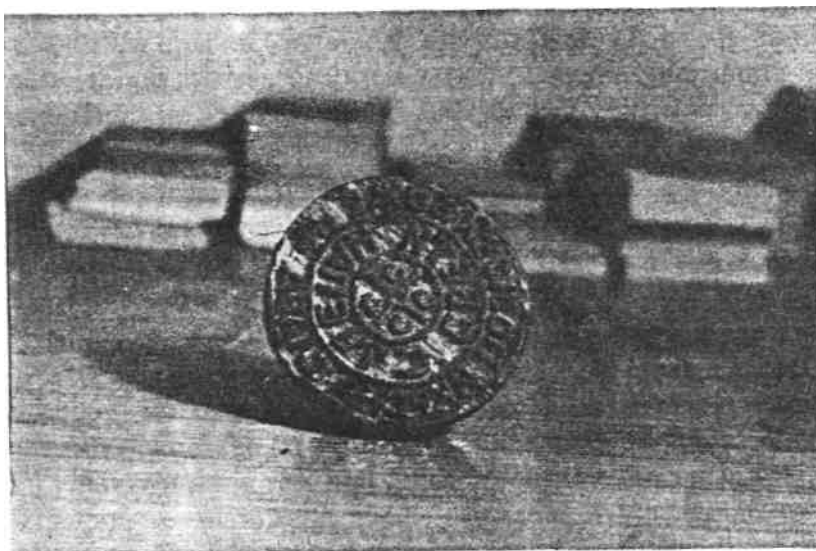
Перићи памте причу да су првобитно живјели на Амбаришту синови Аћима (Јоакима) Вукелића, Перо и Томо. По њима су се Томини потомци прозвали Томићи, а Перини потомци – Перићи. Са Амбаришта Перићи бјеже дубље у шуму (од турских зулума) и настањују се на Боровитој Луци (близу Цвијића). Дубоко у шуми није било лако доћи до обрадиве земље, па се породица враћа на мјесто гдје и данас живе и на неколико искрчених пропланака (крчевина) подижу колибе и остају да живе до данас.

У Перићима данас живе четири породице: Бранислава, Недељка, Мирка, Живка и Винке Перић.

КЛЕСАР И ПЕЧАТОРЕЗАЦ

Мало ко данас зна да је у Чечави почетком овог вијека живио и радио човјек необичног дара и талента. Самоуки чудотворац и особењак Јаков Перић родио се 1880. године. Никада није учио школу и није јасно када је и како научио да пише. Затицали су га често на неком забаченом мјесту, далеко од пута и људи, са црквеним књигама из којих је сам учио. Претпоставља се да их је набављао од попа.

Када је научио слова, Јаков је почео да клеше и исписује прве надгробне споменике. Камен за споменике сам је вадио у неком мајдану у Крушевици. Тамо је данима сам клесао стијену да би у једном комаду добио крст у величини која је дозвољавала једноставно руковање. Били су то крстови величине дрвених крстова каквим су до тада обиљежавали гробна мјеста.

Печат Јакова Перића

Надгробни споменици Јакова Перића постоје и данас на гробљима у Јеловцу, Станојевићима и код цркве. Препознатљиви су по величини, врсти камена и писму. На сваком постоји урезана Давидова звијезда на крајевима крстова.

Не зна се коме је прво Јаков исклесао споменик. Зна се да га није сачинио себи, тако да на гробљу у Јеловцу Јаковљев гроб обиљежава скроман споменик скорије израде.

Јаков је живио необичним животом. За породицу није много бринуо. Једно вријеме одлазио је раним јутром у оближњу шуму у Крушевицу и у једном потоку по цијели дан клесао камене громаде. Ту су га проналазили чобани и чудили се његовој упорности.

Кажу да је пред крај живота почео да прориче апокалиптичну будућност. Спомињао је страшни суд на земљи и појаву антихриста у виду људи који неће вјеровати у Бога.

Осим клесања споменика, Јаков се бавио израдом печата за крсне славе. Радио их је у дрвету, исписујући правилна слова текста који се отискивао на погачи.

Од књига и алата Јакова Перића није сачувано ништа.

МАКСИМ ЂЕКИЋ – ЈЕДНА ЉУДСКА СУДБИНА

Максим Ђекић је био син Гојчина Томића. Родио се 1893. године. Као бистро сеоско дијете, по препоруци попа Јеврема, упућен је на школовање у Суботицу, као „Привредников“ питомац. Изабран му је обућарски занат који учи у занатској школи у Суботици. Обућарски испит полагао је у Пешти. Након тога био је калфа у Пули двије године, одакле бива позван у аустругарску војску и као обучени артиљерац упућен на Дринско ратиште. Памти се да је причао како је правио саботаже на топовима, стављајући у чауре експлозив који је потпаљивао у цијеви, због чега је под сумњом прекомандован у одјељење везе. Са Дринског фронта пребачен је на фронт у Италију где је, копајући ровове, био заробљен од Италијана. У заробљеништву је дочекао крај рата и појавио се једног дана у Чечави у необичним италијанским високим мушким чизмама које је послѣ тога држао на зиду куће.

Из Чечаве одлази у Теслић да би се посветио занату и почиње да ради као обућар заједно са школским другом Стевом Божићем. Становао је на Липићу, у кући Јовановића. Не зна се поуздано зашто напушта Теслић и свог пријатеља након двије године. Обрео се у Чечави негдје 1923. и отворио обућарску радњу у простору бивше трговине Милинка Јотановића, коју узима у закуп. Привремено користи кућу Мирка Станковића Шпице испод школе, а касније прави себи кућу насупрот Пеулића, на црквеном земљишту. Кућа је била необичног изгледа, са елементима аустругарског стила, са стазом од туцане цигле, виновом лозом изнад прилазног пута, уређеним цвијетњаком и пчелињаком недалеко од куће.

За обућарску радњу набавио је калупе и машину „сингерицу“. Сам је правио ципеле од коже у више модела. Памте се његове „шимике“ и америчке „баканце“. Кожу је набављао у Прњавору и Борову.

Кажу да је говорио њемачки и нешто слабије мађарски.

Почетком рата заједно са Новаком Продићем ради на припремању устанка. Причају да су му из Бање Луке долазили Раде Личина, Миле Тркуља, Идриз Масло и Никола Карановић. Бранислав Брацо Петковић, комесар Чечавске чете, записао је у својим сјећањима да га је Новак

Пивашевић по доласку у Чечаву одмах довео у кућу Максима Ђекића и рекао: „Брацо, на Максима се можеш ослонити у свако доба.“ За Максимову кћерку Невену кажу да је била напредна дјевојка, под очевим утицајем. Кћерка Невена отишла је са Трећом крајишком бригадом и из рата изашла као капетан.

Године 1943. кућа му нестаје у пожару. Ни данас се не зна ко је и зашто запалио кућу. Са згаришта Максим са дјецом одлази у Прњавор, гдје приступа Прњаворском одреду. Умире од тифуса 9. маја 1943. године у Корићанима. Сахрањен је без обиљежја у шуми гдје га је покосила болест. Послије рата кости су му пренесене у заједничку гробницу. Мјештани који су преносили посмртне остатке сјећају се леша са црвеним кожним кајишом.

Иза Максима остало је петоро дјеце: Невена (1923), Јелена (1926), Чедо (1928), Радмила (1931) и Мирон (1934). Данас су сви живи.

О поријеклу породице Ђекић нема поузданих података. Постоји предање да потичу из Црне Горе и то предјела уз ријеку Лим. Одатле бјеже у Далмацију под најездом Турака. Из Далмације прелазе Динару и долазе у Доњи Лапац гдје убијају турског бега и бјеже у средњу Босну, у околину Травника. Одатле долазе у Чечаву на локалитет Станојевића. Један од предака толико се одао пићу да је раскућио имање, па је остатак породице прешао на мјесто гдје данас живе Ђекићи.

Са сигурношћу се може прихватити тврдња да су Ђекићи првобитно насељавали подручје Станојевића, јер се и данас сахрањују у гробљу Станојевића.

Код Максима Ђекића радио је као калфа Душан Томић (Рајана) из Прилепа.

У Чечави данас живе породице: Мирка, Бошка, Нове, Вида, Петра покојног Сретка, покојног Радивоја Ђекића.

ЈОВАНОВ ГРОБ

У Планама, недалеко од куће Јотановића, налази се мјесто које и данас мјештани зову Јованов гроб. На мјесту не постоји хумка ни ознака гробног мјеста. Постоји предање да је на том мјесту убијен Јован Јотановић, један од двојице браће која су из Липља дошла у Чечаву (брат Милинка) и настанили се на мјесту гдје и данас живе Јотановићи.

Према предању, Јован је са својим синовцем Митром (Милинков стричевић) отјерао свиње на пијаци у Бању Луку, у намјери да их прода и купи „подмиру“ за кућу. Свиње нису продали па су у повратку, дошавши у шуму Јаворова (а ишли су правцем Јаворова-Шњеготина-Јошавка-Бања

Лука), свиње оставили у шуми, а они продужили кући. Свиње су у то вријеме мјештани од кућа нагнали у оближње храстове шуме гдје су се у чопорима задржавале све до зимског периода, саме проналазећи храну: жир, коријење и траву.

Јаворова је у то вријеме била под густом храстовом и буковом шумом и удаљена од насеља и путева па је била стјечиште и уточиште хајдука који су у њој имали своја склоништа и успјешно изводили своје хајдучке походе. Сазнавши да је Јован са синовцем отишао да прода свиње (сумња се да их је обавијестио неко од комшија), хајдуци одлуче да направе засједу и отму им новац или купљену робу. Сачекавши их на мјесту које се данас зове Јованов гроб, и видећи да не гоне свиње, закључе да су продајом зарадили паре, изађу пред њих и затраже да им предају новце. Нису им повјеровали да свиње нису продали, па су их обојицу тукли. Јована су ударајући убили, а Митар се од удараца онесвјестио. Мислећи да су оба мртви, хајдуци оду, а Митар дође себи и довуче се до куће, те исприча шта се десило.

Јована сахране на мјесту гдје је убијен и од тада то мјесто зову Јованов гроб. Испребијаног Митра умотали су у свеже одеране јареће кожице, тада једини ефикасан лијек за убоје и отеклине, те га излијечили. Све до Другог свјетског рата гроб је одржавао Јованов унук и имењак Јован Јотановић (Остоје). Смрћу унука Јована и његових синова, Саве, Стеве, Петра и Љубе, гроб се више не одржава.

СЕОБЕ ГАЧИЋА

За претке Гачића прича се да су дошли из Херцеговине и првобитно живјели у горњем току ријеке Врбање. Новак Гачић памти приче предака да су живјели као велика породица на локалитету данашњег Крушевог Брда.

Остала је као предање интересантна прича према којој су једне вечери у кућу неког Гачића банула два Турчина, синови неког бега, на путу за Бању Луку, и пред полазак на спавање затражила од домаћина да им се доведу двије младе да спавају са њима. Домаћин посла својих шест момака да спавају код тора, а жене двојице најмлађих остави у соби са Турцима. У неко доба ноћи шесторица Гачића упадну у кућу гдје су спавали Турци, побију их и баце у шуму, а себи за успомену оставе њихове себрне ножеве.

На мјесту убиства једна сеоска врачара сакупи у земљани суд крв убијених, очекујући предсказање освете. Недуго, уочи Божића, крв у лонцу поче да ври и пјени, па врачара објави да се Гачићима спрема освета. Свјесни опасности, Гачићи са стоком и божићним печеницама у збјегу крену на исток.

Негдје у Семберији заустави их на свом имању неки бег и понуди да остану код њега. Ту су дуго и срећно живјели, показавши се као вриједни и господару одани, због чега су од бега добијали неуобичајене уступке. Једном приликом, желећи да бегу узврате захвалност, одлуче да му поклоне сребрни нож једног од убијених Турских намјерника у свом напуштеном селу. Бег у дару препозна нож свог несталог сина и затражи да му Гачићи признају истину, обећававши да им се неће светити. Кад су испричали шта се догодило, бег их истјера са свог посједа и они се вратише назад у своје напуштено село.

Дошавши на мјесто данашњег села једна породица Гачића се одвоји и остаде у Осивици, а друга продужи дубље у шуму и настани се на мјесту данашњих Кршелића. На мјесту гдје су живјели и данас постоји „Гачића њива“ наспрам куће Рајка Момчиловића, уз десну обалу Мрке ријеке и пут који води у Крештеловац. Локалитет гробља обишао сам 16. 6. 1995. године и пронашао само један камени надгробни крст на коме нису видљиви трагови писма. Мештани су ми причали да је било више крстова са натписима „које нико није знао прочитати“. Вјероватно се ради о периоду са почетка 19. вијека и старословенском писму каквим су исписивани крстови и на гробљу у Јеловцу.

Ни овдје се Гачићи нису дуго задржали. Поново су кренули према Посавини. У тој сеоби једна бројна породица Гачића зауставила се на југозападним обронцима брда Груаљ, на мјесту гдје и данас живе. Прво њихово огњиште било је на мјесту гдје се данас налази кућа Душана Гачића. Пошто их је било много, из потока се непрекидно чула галама слична гакању, због чега су их назвали Гачићи (гачу!).

Од Гачића који су наставили пут једна породица се зауставила у селу Дријен код Дервенте, на једној крчевини обраслој бујади (папрат). По томе су узели презиме Бујадњак. Остатак најупорнијих стигне до Славонског Брода гдје и данас постоје Гачићи.

Најстарији предак Гачића који се памти био је Пејо. Имао је три сина: Мику, Милу и Спасоја. Мика је оставио синове Мијаила и Цвијана. Мијаилов син је Новак Гачић, који је и данас жив и има 76 година. Цвијанова дјеца су Богодар, Стојан, Душан и Светозар.

КАДИЈИН ХРАСТ

Два локалитета на сјеверозападној граници Чечаве носе турска имена: Шабанова главица и Кадијин храст. Кадијин храст се налази на једном превоју преко кога води пут у Шњеготину. Предање о Кадијином храсту чуо сам од Новака Гачића у лето 1993. године.

Према причи, кадија тешањски на путу за Бању Луку заноћи у Чечави, у кући неког Крцалића (Савковића). По обичају тадашњем кадија затражи жену и снаху домаћинову да са њим спавају. Понижени домаћин и његов син одлуче да се освете силнику. Кад су сутрадан испратили кадију и његове слуге, крену за њима те их у путу престигну и у дубини шуме, далеко од села, на превоју пута који води за Шњеготину, поставе засједу. Када је кадија наишао, истрче из шуме и старији Крцалић убије кадију, а потом оба побјегну у шуму.

Кадија је издахнуо, а његова пратња се разбјежала у страху од освете. Храст који је усамљен стајао у близини мјеста догађаја доби име Кадијин храст.

Од Ђукановића до Кадијиног храста стиже се пјешке за око два сата хода колским путем. Пут је запуштен и само добри познаваоци могу њиме проћи. Из правца Шњеготине храсту се може стићи за мање од пола сата.

Недалеко од Кадијиног храста граница између Чечаве и Шњеготине иде брдом које се зове Шабанова коса. Нисам сазнао како је коса добила ово име. Вјероватно се и овај локалитет везује за погибију неког турског моћника у хајдучком препадну.

КАПЕТАНОВА ГЛАВИЦА

Са лијеве стране Украине, у Савковићима, уз сами пут Чечава–Тедин Хан, постоји необично узвишење звано Капетанова главица. Смјештено у средини равнице, по свом малом и правилном облику, заиста подсјећа на главицу. Узвишење је обрасло шумом средње старости. Свуда окол су плодне њиве. На њему нема трагова фортификацијске градње.

За необично узвишење везује се прича о турском капетану који је на том мјесту закопао златну натру и златну дјевојку. Није јасно о каквој златној дјевојци је ријеч, а према предању на том мјесту се ноћу на Благовијсти види свјетло.

Мјештани причају да су знатижељни на неколико мјеста безуспјешно покушавали пронаћи закопано благо.

Према другој верзији приче, турски капетан није могао да носи благо, па га је закопао на том брежуљку и посадио шуму.

Они који нису вјеровали причама о закопаном благу примијетили су да се преко пута овог узвишења, одмах са друге стране ријеке, налази узвишење исте висине и облика, које се везује за Растушко брдо, па закључују да је ријека својим током раздвојила брдо, оставивши на лијевој стра-ни необично узвишење.

ЂЕКИНА ХАЈДУЧКА КРВ

Мало које братство у Чечави зна причу о својим далеким прецима. Савременици обично памте два или три кољена силазне линије и даља историја остаје обавијена велом тајне.

Братство Ђекића сачувало је предање о првом претку који је дошао у Чечаву. Био је то неки Ђеко по коме се потомци назвали Ђекићи. Дошао је са породицом из Шипрага и населио се у Планама, на једној крчевини поред потока. Та се њива и данас зове Ђекина лука и налази се изнад куће Раде Гачића. Одатле се Ђеко са породицом спушта ближе селу и долази на Вигњиште (близу куће Милана Станковића). Са Вигњишта се сели на Амбариште (гдје данас живе Пејичићи), а одатле на седло између брда Парадник и Срамотњак гдје Ђекићи и данас живе.

Честа Ђекина сељакања везују се за његове лоповлуке. Прича се да никада ништа није радио и да се цијелог живота бавио крађама и ситним лоповлукима. Због тога је био приморан да бјежи од комшија и често се сељака. Сачувана је прича да је Ђеко отишао у Тешањ да из штале неког богатог Турчина украде волове. Кад је дошао до штале видио је да су врата закључана, па је нашао комад жице којом је кроз налог убадао свезаног вола. Мукање говечета пробудило је газду који је дошао да обиђе шталу. Ђеко се сакрио у близини и видио да газда држи кључ изнад врата. Када је газда отишао Ђеко нађе кључ, откључа врата и одведе волове све до Брода гдје их је продао. Турци су одмах посумњали да би лопов могао бити Ђеко, али му кривицу нису могли доказати.

Иако су приче о Ђеки остале до данас, не зна се поуздано ко су његови потомци. Данашњи Ђекићи памте браћу Јову и Марка. Јово је имао троје дјеце: Лексу, Васкрсију и Гоју, а Марко синове Лазара и Кршију. Лексо је имао сина Миливоја (Милана) и кћер Мару. Миланова дјеца су Славко, Мирко, Бошко и Лексо. Васкрсија је имао синове Љубу и Душана и кћер Милицу (удата за Мику Јотановића). Душан и Љубо нису оставили потомства.

Гојо је имао три сина: Анту, Максима и Вида и кћер Мару. Антина дјеца су Митар, Дејан, Саво, Душан, Љубица и Криста. Вид је имао сина Нову и кћери Росу и Милицу. Лазар Ђекић имао је кћери Зорицу и Радојку, а Кршија сина Гојка. Гојкови синови су Неђо и Марко.

Сахрањују се у Станојевића гробљу.

БЈЕКСТВО ИЗ ЗАТВОРА

Потомци Симе Продића памте причу о турским стражарима на Стражбеници. Симо је причао да Турци Србима нису чинили зулум, па је као примјер наводио како су стражари силазили по воду на извор у близини њихових кућа и увијек чекали ако би испред њих био неки Србин.

Свето Продић се сјећа и дједове приче о хапшењу неког хајдука, његовом спровођењу у Травник и бјекству из затвора. Наводно, Турци су везаног хајдука предали Сими Продићу и извјесном Сими Ђукановићу да га спроведу у Травник у затвор. Симо Продић је уживао повјерење Турака, као честит и поштен домаћин, а Симо Ђукановић је важио за храброг и брзог човјека, коме никада нико није могао побјећи. Причало се да није било овце или јагњета у стаду које он није могао стићи и ухватити.

Путујући пјешке за Травник и одмарајући се на уобичајеном мјесту, везани хајдук је замолио да га Симо одвеже, говорећи да он од њих неће побјећи, јер зна да би због њега они изгубили главу, да ће он ићи с њима, али да ће свеједно стићи у Чечаву прије њих. Кад су га везаног довели у Травник и предали властима, Турци су га преузели говорећи му: „Несретни сине, ти ћеш срушити Турско царство. Зашто ниси честит као ова двојица.“

Турци су Симу Продића и Симу Ђукановића смјестили на спавање у близини тамничких просторија, па их је ноћу пробудила вика и галама Турака. Ослушкујући разговор, закључили су да је хајдук побјегао. Сутрадан су сазнали да је заиста умакао стражарима кроз ноге док су га водили у тамницу. Кад су се вратили у Чечаву, чули су да је он већ стигао.

Из Чечаве се за Травник, причало се, лети могло стићи за дана, а кад би дан скратио ишло се два дана. Пут је водио преко Младиковина и Блатнице, а на путу су се знала мјеста одмора и коначења.

ИСТОРИЈАТ ЈЕДНЕ ПАРНИЦЕ

Има породица чија се историја чува у судским списима. Породица Крунић имала је несрећу да у Чечави води спор са комшијом пуних 10

Бањој Луци потврдио је овакву пресуду Котарског суда. Како је трговац успио доказати своје јаче право, није познато.

Послије I свјетског рата, са стварањем нове државе, Гавро и Марко Крунић крећу пјешке у Београд да у Министарству правде и Врховном суду доказују како им је окупаторска власт отела купљену земљу. Са собом носе уговор, судске пресуде и свијећу да је могу запалити ако неки од њих умре у путу. Потомцима су причали да су путовали 12 дана и у Београду лијепо примљени уз обећање да ће им земља бити враћена.

Уговор о куповини чл. 1. и 2. од 1914. г.
у Београду, 12. септембра 1914. г.
Гавро Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић

Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић

Потписан у Београду, 12. септембра 1914. г.

Гавро Крунић и Марко Крунић
Петар Крунић и Марко Крунић

Гавро Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић
Петар Крунић

Г 1124/24.

За Гавру Крунића у Чечави

ОДЛУКА.

На основу пресуде Делегата Окружног Аграрног повјереника у Тешњу од 9/4. 1924. бр. 400/21 Аграр. дозвољава се:

- Одпис кат. чест. бр. 1633/1 и 1626 из А I гр. ул. бр. 130 кат. бр. 130 Чечави и упис истих у А I гр. ул. бр. 254. исте кат. онк.
- Укњижа права власништва у том новом гр. ул. бр. 254 на непокретности у А I у корист Породице Крунић (Г. Крунић) к. бр. 59 из Чечаве.
- Убиједно забране да се непокретности у А I означене немогу отуђити, ни правном пословима међу живима ни јавном доброволном или овршном драгом а нити оптеретити новим теретима. Извори отправак пресуде у А I у изврши неправу. О томе се обавјешавају: Петар Станојевић и Гавро Крунић у Чечави до Аграрне Дирекције у Сарајеву.

КОСОВСКИ СУД

Београд, 22. септембра 1924.

Одлука о упису у права власништва

Нова држава је испунила обећање. Пресудом Делегата Окружног Аграрног повјереника у Тешњу бр. 400/21 од 9. априла 1924. године спорне парцеле су враћене породици Крунић.

Трговац Петар Станојевић ухапшен је од стране аустријских власти након убиства Фердинанда у Сарајеву и одведен у Бању Луку. Никад се

није вратио, а причало се да је убијен у путу. Данас нема ни једног његовог живог потомка у Чечави.

ОДОБРЕЊЕ ЗА ИЗГРАДЊУ МЛИНА

Мало ко данас зна да је за вријеме аустроугарске власти за изградњу обичног млина на потоку било потребно писати молбу Окружном начелству у Бању Луку, које је за изградњу давало писмено одобрење звано „дозвољбена исправа“. Одобрење је садржавало услове по којима је млин могао бити саграђен.

Поред имена власника, врсте млина, парцеле на којој се млин гради и ријеке или потока на коме се граде „дозвољбена исправа“ је садржавала и посебне услове („нарочите установе“) којих се градитељ морао придржавати. Тако се прописивала величина млинске зграде, висина плетера (бране), изградња пропуста, обавеза сношења штете која трећим лицима настане лошом градњом и услови по којима се може приступити поправци млина. Посебно се прописивала обавеза да на млину мора на улазним вратима бити на лименој плочи исписан број „дозвољбене исправе“.

Ово је примјер са колико је реда и смисла за организацију власти Аустро-Угарска организовала живот у окупираним земљама и вршила његову контролу.

Свето Крунић је сачувао „дозвољбену исправу“ коју је добио његов дјед Гавро Крунић 1911. године за изградњу млина на потоку Чечавица (испод данашњег и првобитног кућишта Крунића).

Окружна област у Банјалуци.

К броју 5844 грађ.
из год. 1911

Дозволјбена исправа број 1530

којом се дозвољује Јовану Нумићу из општине Ћецави
којара Ћецави да смје сградити обични
млин на Косачке са 1 каменом на Давор Јовану Нумићу
земљишту кат. бр. Ћецави број 323 лежачу у општини Ћецави којара
Ћецави на Лјавој обали Ћецави.
Ова исправа вриједи од данас кроз јед година, тер утрђује ваљаност исте
дне 24. Октобра 1911, на окружна област подиже си право према наредби
земљишке владе за Босну и Херцеговину од 20. новембра 1889. број 55525, ову дозвољбену
исправу опозвати и тиме ову дозволу укинати.
У случају да власник ове дозвољбене исправе млин у року од данас годину дана
промету не преда, утрђује ваљаност ове исправе дне 24. Октобра године 1911.

Нарочите установе.

1. Млинска зграда смје 3.00 м. дуга и 2.50 м. широка, тер на Лјавој
обали Ћецави смјестена бити.
2. Водна снага за тјерање овог млина смје се узети из корита
Ћецави безнашкодно
и то јаким м. дуг
м. дубока у коју сврху се дозвољавља у кориту исте ријеке сградити
брану из плетур од 8.00 м. дугине и 1.00 м. висине над обичним водостajem,
којом се смје читаво корито ријеке заградити.
3. Висина бране над обичним водостajem ријеке, имаће се прије градње на обали чврсто
усађеноме јакome ступцу за доказ у касније вријеме, чимећу срезом ознаћи, тер је
изградња тога ступца строго забрањено.
4. Код бране, које се нарочитом дозвољом читаво корито потока или ријеке заграђују,
имаће се у брани уградити пропуст, који имаће власник млина код велике воде, као и за
вријеме кад млин не ради, отвореним држати.

Аустријске „нарочите установе“

ШУМАРСКА ЗАКЛЕТВА

Приликом окупације Босне и Херцеговине (1878) 22. пјешадијски пук и Прва горска бригада са сједиштем у Бањој Луци добијају задатак да окупирају подручје источно од Бање Луке. Један одред требао је запосјести Котор-Варош и успоставити везу са главнином снага које су ишле правцем Брод-Сарајево долином ријеке Босне. Претходником овог покрета командовао је пуковник Јански, који је са својим штабом и одредом коњице прешао Борје и спустио се у долину ријека Мала и Велика Усора. У његовој јединици налазио се млади капетан, по

занимању шумарски инжењер, чији задатак је био да изврши попис шумских добара цијелим правцем кретања његове јединице.¹⁹

Име младог инжењера није познато, али се зна да се послје окупације на подручје слива Велике и Мале Усоре вратила група инжењера, његових колега, која је сачинила Елаборат о количини дрвне масе, конфигурацији терена и стању саобраћајница да би убрзо након тога у Прибинићу била основана шумска управа и започета изградња ускотрачне пруге Усора-Теслић-Прибинић.

ЗАКЛЕТВА.

Ви ћете се заклети, да ћете шумско власништво, што је повјерено Вашем надзору, вада с највећом брижљивошћу и вјерношћу чувати и бранити, да ћете све оне, који би настојали, да исто на какав било начин оштете, или би га заиста оштетили, савјесно пријавити, да нећете никога лажно тужити нити сумњичити, да ћете сваку штету по могућности отклањати, проузрокована оштећења по свом најбољем знању и савјести казивати, процјењивати и законитим путем искати, да се иста опет поправе, по потреби и сам законитим начином предузети пљенидбу или ухватити оштетиоце, да се својим дужностима без знања и одобрења Вашег ^{претпостављеног} _{службодавца (господара)} или без неизбјежне сметње нећете никад уклањати и да ћете у свако доба, како треба рачун давати о повјереном Вам добру.

Такођер ћете се заклети, да ниси сада припадате нити ћете у будуће припадати каквом иностранском или домаћем тајном или јавном друштву, које иде за политичким сврхама.

Што ми је ево речено, те сам јасно и чисто разумио, то све имам и хоћу вјерно да извршим.

Eidesurkunde für Waldbüter (cyril.). — BJ. 972/97.

Kleinkonzept Lager-Nr. 84.

Забрањено чланство у политичким партијама: Шумарска заклетва из времена Аустро-Угарске

У план аустријских инжењера ушло је и подручје Јаворове у Чечави, па је у Чечаву упућен и први шумар (вјероватно око 1880. године). Био је то Ристо Мајсторовић. Прва шумска кућа налазила се око пола километра низводно од Саставака (данас посјед Вучића).

У заоставштини Душана Крунића остала је сачувана шумарска заклетва из времена Аустрије — лијеп примјер ауторитета службе и државне бриге о драгоцјеном природном благу.

Први шумарски радник из Чечаве био је Јовица Ковачевић. Као радник Дестилације дрва био је управник манипулације „Шабајковац“. У једном писаном тексту о историји Дестилације стоји записано да је Јовица Ковачевић био „радин, праведан и угодан човјек, те иако

¹⁹ Адван Хозић: Наведено дјело, стр. 32.

православац, у то доба србовања на велико не само да није испољавао српског шовинизма, него је супротно од многих других Срба поштовао национална осјећања Хрвата“. Био је народни посланик у времену од 1920-1925. године. Имао је дућан у својој кући у Речанима.

Зна се да су касније чувари шума у Чечави били Иван Орловац, Андрија Кесић, Симеун Дујић, Милош Јотановић, Стјепан Васелић, Светислав Илић, Мирко Симеунчевић, Милош Јотановић, Ново Миљић, Фрањо Марешаић, Боро Летић и Атиф Омерашевић. Данас у Чечави су шумари: Живко Јотановић, Војо Јотановић, Ново Вучић, Стојан Перић и Драгољуб Марић.

КРАЊСКО ГРОБЉЕ

У засеоку Плане, источно од Груаља, са лијеве стране пута који са Груаља води кроз заселак Петковићи за Чечаву, налази се локалитет звани „Крањско гробље“. Мјесто је мала зараван изнад кућа Ненада и Владе Јотановића, на врху брда које дијели слив Мале и Велике Укрине. Названо је по шумским радницима из околине Крања (Словенија) који су са Аустријом дошли на просторе планине Чавке и Јаворове.

Претпоставља се да је на овом локалитету дуже вријеме боравила већа група радника. Најстарији Јотановићи памте приче предака према којима су Крањци имали своје бараке у близини данашње штале Мирка Јотановића и магацине са друге стране брда у Разбојинама, а манипулативни центар на локалитету званом „Сађено рашће“. У близини гробља, у њиви која је данас воћњак Владе Јотановића, налазила се болница звана „Шпитаљ“, по чему се њива данас зове „Шпитаљина“.

У стољетним шумама Јаворове и Чавке аустријски радници сјекли су дугу (храстова отесана даска која се користи за израду буради и бачви). Са шумских радилишта дуга се коњима носила до котураче зване „Лорбан“ која је долазила кроз до под Виноградине. Њена траса се и данас може примјетити. Котурачом се дуга спуштала у Кулаше, а затим лагеровала на сплавовима који су на ријеци Великој Укрини чекали велики поводањ са којим су спуштани до Саве код Босанског Брода. Дуга са овог подручја била је чувена у цијелој царевини. Причају да су сјечени храстови били толики да су од остатка (овршица) мјештани касније цијепали даску ширине 40cm и користили за прављење штала.

У епидемији куге, за коју у Чечави нема поузданих података, причају да је страдао велики број радника, па су сви сахрањени у неколико заједничких гробница. Мјесто гдје су сахрањени назва се „Крањско гробље“. И данас се на том мјесту могу разазнати двије хумке.

Ненад Јотановић прича да му је отац говорио како је болница запаљена послије помора радника. Памти да је као дијете видио да се једна гробница провалила и да је његов отац причао да се то догодило зато што је дрво у земљи струло. На мјесту гдје је наводно била болница касније су изоравани разни метални предмети.

Ненад прича да му је прије десетак година извјесни старац Појата Јоже из Долењске код Новог Места причао да су његови преци били шумски радници у околини Теслића. По предању Ђукановића, Словенци су као шумски радници сјекли дугу и у шумама изнад њихових кућа, одакле су је коњима носили на Клупе.

ШУМСКА ПРУГА

Пруга од Теслића до Тединог Хана почела се градити 1914. године,²⁰ као дио пројекта шумске жељезничке пруге Теслић-Кулаши-Каменица-Сњеготина и грађена је током цијелог рата. Требала је бити дуга 61 километар. До 1918. године изграђена је до долине Велике Украине. Њен пројекат је обухватио и изградњу споредних шумских пруга, али је исход рата прекинуо реализацију пројекта. Тако је експлоатација шумског богатства у сливу Мале Украине (Јаворове) почела изградњом шумске ускотрачне пруге 1957. године. Од пруге Теслић-Тедин Хан са дванаестог километра започета је те године изградња шумске пруге долином Мале Украине. Пруга је грађена уз сами ток ријеке у дужини од 13 километара све до извора Бијеле и Црне ријеке. Од главне трасе пруге лијево су се одвајале шумске пруге уз рјечице Јаворову, Трновачу и Липовачу. Пругом је свакодневно саобраћала парна локомотива која је довозила празне и враћала пуне вагоне балвана или цјепаница.

На прузи се десила и једна несрећа када је дошло до исклизнућа локомотиве на једној кривини у Речанима. Том приликом локомотива се преврнула а машиновођа изгубио живот.

Неко вријеме се дрвени угаљ за погон локомотиве правио у Црној Ријеци. Мјесто на коме се „палио угаљ“ данас се зове Угљарница.

Сјечу дрвета вршили су шумски радници, сјекачи, ручним тестерама. Моторне пиле појавиле су се тек 60-тих година. Балвани су извожени из шуме коњима. Широим потоцима балване су вукла два коња, а оним ужим и низа стране балвани су се „штрафали“ са једним коњем. Испијепана дрва (цјепаница) изношена су из шуме самарицом. Власници коња, звани

²⁰ Проф. Бранислав Беговић: Експлоатација шума и развој индустријске прераде дрвета на подручју усорско-теслићког региона за вријеме Аустроугарске управе у БиХ Сарајево, 1986, стр. 72.

„кириције“, радили су на извозу обично по уговору. Било је људи који су имали по десетак коња у самарици.

Познате кириције били су Милан Ђукановић, Свето Савић и Милован Гачић. На самар једног коња могло се натоварити око пола кубног метра цјепаница. У сјећању су ми остале слике доласка на лагер натоварених коња, одвезивање конопаца на самарима и падање цјепаница на земљу које су ударале коње. Сви коњи су од тога имали израђаване ноге и изгледали ми јадно и изнурено. Под теретом и од умора коњи су често знали пасти на кољена, након чега је слиједило бјесомучно ударање канцијом. Сјећам се призора када је товар претегао и оборио коња у једној стрмини, након чега се коњ са теретом сурвао у кањон и страдао.

Предузеће за газдовање шумом (ДИШ „БОРЈЕ“) имало је своје властите коње који су били смјештени у коњушници званој штала. Било је око десетак расних коња који су изгледали као грдосије у односу на сеоске коњиће „самараше“. Звали смо их „државни коњи“ и они су се користили за извлачење великих балвана и вучу празних вагона од стоваришта до шумског радилишта. О коњима се бринуо коњушар који је у истој штали спавао. Звао се Војко Лазић и био је родом из Прибинића.

Са изградњом пруге у Јаворовој је изграђен манипулативни центар на мјесту ушћа рјечице Липоваче у Црну Ријеку. У центру су се налазиле управна барака звана манипулација, радничка менза, спаваонице, ковачница, коњушница и трговина. Управна зграда је имала телефонску везу са Теслићем. Трговиница је била смјештена у једном жељезном вагону, а први трговац у трговини био је Лука Ћосић звани Баја. Шеф манипулације био је Богдан Јотановић, а после њега Милорад Јотановић.

Експлоатација шуме је прекинута 1967. године када је демонтирана и пруга. Трасом пруге остао је пут који се и данас користи.

ХРАСТ ДОСТОЈАН ИСТОРИЈЕ

У непосредној близини чечавске цркве постојао је храст за који се везују многи важни догађаји из историје села. Због старости заслужио је посебну заштиту државе. На жалост, Чечавци нису били свјесни његовог значаја и историјске вриједности, па су градитељи приликом последњег реновирања цркве испод храста депоновали гомилу пијеска и тако коријен стабла оставили без воде. Горостас се осушио 1993. године.

ХРАСТ ДОСТОЈАН ИСТОРИЈЕ

У мом крају, селу Чечави, и данас стоји столетни храст који својом богатом крошњом задивљује сваког посетиоца. Права је реткост не само по изгледу, већ и по својој историји. Његова крошња надмашује висину. У топле летње дане, под њом се одмара и по стотинак мештана.

Интересантна је историја овог „старца“ који расте на Чечавском

брду, крај старе основне школе. Сматра се да је старији од триста година. Под његовом крошњом прорадила је прва школа, не само у овом селу, већ у целој теслићкој општини. Прва слова у овом крају научена су баш под овим храстом у доба аустроугарске анексије. Аустројске власти су одобриле отварање основне школе тек 1886. године. Храст се помиње много раније у једном летопису, још за време Турака. Под њим су се скупиле стамболије да већају... Тако су називали мештане који су караванским путем ишли у Стамбол, да од султана Абдул Меџида траже дозволу за подизање богомоље. Кад се вратили са дозволом, дванаест стамболија седоше под стари храст и одлучише да прву цркву саграде крај самог храста.

У другом светском рату, приликом бомбардовања партизанске болнице, срушена је и ова црква, али храст је одолео. Он и данас стоји на брду и својом монументалношћу улива снагу посетиоцима.

Мислим да заслужује пажњу друштва, посебно љубитеља природе, и да би га требало заштитити као природну и историјску вредност.

Нада Лаушевић,
74270 Теслић

Храст несрећне судбине

О храсту је дирљиво и надахнуто писала госпођа Нада Лаушевић у „Политици“ прије неколико година. Текст под истим насловом преносим у цјелини:

„У мом крају, селу Чечави, и данас стоји столетни храст који својом богатом крошњом задивљује сваког посетиоца. Права је реткост не само по изгледу, већ и по својој историји. Његова крошња надмашује висину. У топле летње дане, под њом се одмара и по стотинак мештана.

Интересантна је историја овог „старца“ који расте на Чечавском брду, крај старе Основне школе. Сматра се да је старији од триста година. Под његовом крошњом прорадила је прва школа, не само у овом селу, већ у целој теслићкој општини. Прва слова у овом крају научена су баш под овим храстом у доба аустроугарске анексије. Аустројске власти су одобриле отварање основне школе тек 1886. године. Храст се помиње много раније у једном летопису, још за време Турака. Под њим се скупиле стамболије да већају... Тако су називали мештане који су караванским путем ишли у Стамбол, да од султана Абдул Меџида, траже дозволу за подизање богомоље. Кад се вратили са дозволом дванаест стамболија седоше под стари храст и одлучише да прву цркву саграде крај самог храста.

У другом светском рату, приликом бомбардовања партизанске болнице, срушена је и ова црква, али храст је одолео. Он и данас стоји на брду и својом монументалношћу улива снагу посетиоцима.

Мислим да заслужује пажњу друштва, посебно љубитеља природе, и да би га требало заштити као природну и историјску вредност.

НОВИНСКИ ЗАПИС

„И поред тога што је потпуно одвојено од осталог света, јер је овај крај скоро беспутан, у културно-просветном погледу Чечава је свакако најнапредније село у Врбаској бановини.“ Тако је записивао новинар „Политике“ (потписан са В.Ј. – вјероватно Вук Јеловац), боравећи у Чечави јула 1939. године. У опширној репортажи, коју је „Политика“ објавила 6. 7. 1939. године, новинар пажљиво и надахнуто биљежи историју села и његов културни узлет.

У репортажи новинар биралим ријечима спомиње све значајне људе за чија имена се везује културни, духовни и економски напредак села, тако да се овај текст може узети као мали историјски водич. Није новинар пропустио да обавијести читаоце најпознатијег српског дневног листа да су Аустријанци прије Првог свјетског рата Чечаву звали „мали Београд“, закључујући да су „вероватно хтели да иронишу јасну националну свест овог напредног села“.

На крају, новинар не пропушта да уздахне над несрећном судбином виђеног села: „Чечава много трпи, и то не ради слабе структуре тла и нерационалне обраде земље, већ због немања комуникација са суседним селима и варошима а ово напредно и заслужно село требало би везати са осталим светом бар једним скромним колским путем јер у Чечаву је немогуће доћи друкчије сем пешице или на коњу.“

Стицајем ратних околности све ријечи и данас остају актуелне. Макадамски пут од Станара до Чечаве и данас је једва проходан за теретни саобраћај.

ЗАБОРАВЉЕНИ ЉУДИ

Свако мјесто, а ваљда и свако вријеме имају обиљежене људе по којима се памте. Некад су то талентом обдарени а чешће природом обиљежени људи. За прве се стидљиво чује и они по правилу млади

одлазе у свијет и усидре се негдје далеко од завичаја. Ови други остају и трају свој људски вијек по диктату своје несрећне судбине. Док живе предмет су разбихриге, обијесног увесељавања, шагачења и спрдње, мање саучешћа и сажалења. Умиру само једном: са биолошком смрћу. Нико их не оплакује и не помиње. Њихове крстаче вријеме брзо извали, а хумке зарасту у коров.

КУЗМАН ТАЛАМБА

У шуми званој Брезици у Крушевици (заселак Петковићи), далеко од насеља, живио је свој самотњачки живот Кузман Миљановић. Звали су га Таламба. Његове дрвене колибе на крчевини у близини шуме вријеме је одавно срушило. Од кућишта зараслог у шуму и шикару остао је само назив крчевине Таламбиште.

Памти се да Кузман Таламба није подносио никог. Био је уврнут и осоран. Сметало му је присуство људи, а поготово њихове ријечи и поступци. Кажу да је подносио само двојицу људи: Јакова и Светозара Перића. Једино је код њих навраћао и једино су они смјели да дођу њему. Не зна се шта их је везивало.

Кузман Таламба је у шуми Крушевица цијелог живота чувао свиње и од тога живио.

БОЖО МАШО

Божо Девих, назван је Машо по мајци коју су звали Машиница по њеној пушачкој страсти. Кажу да је пушила лулу толико страсно да се није одвајала од направе од кованог жељеза зване маше, којом се узимао жар са огњишта и припаљивала лула.

Мајка се по смрти мужа удала за Лазара Ђекића и довела са собом два сина: Љубу и Божу. Живјели су у кући коју је Лазар саградио на Луци коју су му дали Перићи са лијеве стране ушћа потока Косинац у Малу Укрину.

Божо се као младић одметнуо од куће, ходајући бес-циљно по селу. Ишао је из засеока у заселак, од куће до куће, задржавајући се међу људима окупљеним око посла или неким другим важним поводом. Стизао је свакоме на славу, на вјенчања и на сахране. Није могло проћи никакво окупљање без Маше.

О светковинама је радо приман. Био је предмет задиркивања и спрдње. Игру је прихватао неко вријеме, али је брзо схватао да је предмет изругивања и подсмјеха, па би се жестоко разгоропадио и бранио се највулгарнијим псовкама у којима су се налазили живи и мртви, најближи и најдаљи рођаци. Жестио се до плача и јаука и спасавајући своју људску част знао је да демонстративно напусти мјесто и друштво, заобилазећи убудуће домаћина који га није заштитио.

Са старошћу постајао је све нервознији и незграпнији. Није више имао снаге да се супротставља снагом и штапом. Прво су то осјетили дјеца па су га сачекивала поред пута, задиркивала га на разне начине, идући за њим стотињак метара, на растојању које га је чинило посве немоћним. Бацала су за њим грудве снијега зими, клипове и камење лети, препадала га из сумрака на разне начине. Избезумљен од бијеса

знао је лећи насред пута и дерати се из свег гласа истовремено псујући све од реда. Знао је сваком дјетету име оца, мајке и свих сродника и сви су уз псовку били поменути.

Људима из партије знао је да скреше Маршала, богомољцима крсну славу. Знао је наглас да каже све оно што су други шапутали: ко је чије копиле, ко је шта украо и ко је од које болести умро. То му је било најефикасније оружје и сви су се чудили како је до таквих података долазио и како их је памтио.

У поодмаклој старости, када је економски и културни напредак села узео маха и када је нестало огњишта, качара и собица, знао је рећи да за њега више нема живота. Говорио је да још само може преноћити код Душана Тешића и Милинка Томића.

Када су Чечавци видјели да Божи́на старост постаје тешка и да може бити трагична, смјестили су га у старачки дом у Травнику, гдје је и умро.

ЧЕЧАВА У ПЈЕСМИ

Историју села опјевали су самоуки народни пјесници из Чечаве. Оглашавали су се обично уз неке годишњице и у тренуцима надошлих емотивних осјећања. Највичнији десеторачком стиху био је Богдан (Ђорђе) Перић. Он је са невјероватном лакоћом умио да опјева најобичније згоде из живота својих суграђана. Пјесме је говорио „из главе“, и није их нигдје записивао. Опјевао је згоде и незгоде људи који су градили шумску пругу, згоде и незгоде које су се дешавале уз ракијске котлове, на перушањима, славама и приликом електрификације села...

Богдан се својим талентом није разметао. Волио је да његове пјесме говоре други. Велика је штета што у својој близини није имао гуслара или сличног „умјетника“ који би користио његов таленат. И без тога Богдан остаје у сјећању као признат културни радник, јер је као одборник и личним учешћем помагао рад културно-умјетничког друштва.

Божо Томић, Чечавац који је после рата одселио у Војводину и данас живи у Руми, огласио се пјесмом о Чечави 1976. године поводом прославе стогодишњице основне школе у овом селу. Пронашао сам је у архиви Мике Јотановића. Пјесма је писана у носталгичном заносу, уз жива сјећања о историји села и величање неких догађаја, својствено егзалтацији сличних осјећања. Дио пјесме заслужује да буде објављен.

ОЈ, ЧЕЧАВО
(Посвећено стогодишњици школе)

Ој Чечаво, село моје мило, Многе ли си војске запамтило.	Која птица раније полети, Много даље од других одлети.	Не боре се већ нешто чекају, Око кућа све се варакају.
Од Турака до овога рата, Изгубило оца, сина, брата...	Чечављани људи су писмени, Врло вредни и врло поштени.	Близу жена таворили дане, Док су дошли четници са стране,
Памтиш Турке и турске бегове, Цара Фрању и Швабе његове.	И честити људи домаћини, Ал има их доста у туђини.	Да би своју браћу намазали, Пролетере у селу поклали.
Ал ни једног по неким добрима, Никад добро није робовима.	Ипак сваки своје село воли, Захвалан је Чечави и школи.	Оста љага и ружна и тужна, А Чечави ни крива ни дужна.
У ропству се људи очеличе, И лукавој мудрости науче.	Од кад школа у Чечави стоји, Чечави се међу прве броји.	Још су личне рачунице биле, Што побише толике цивиле.
Стари људи знали су шта раде, Ако цркву у селу саграде.	Међ првима и у рату била, И усташку пругу порушили.	Све пробране људе, одабране, Да се не зна ни са које стране.
Не толико да се Богу моле, Него ради отварања школе.	У устанку сви су сложни били, Али су се брзо завадили,	Што се многа кућа запалила, Погрешна је политика била.
Старих људи сада више нема, Учитеља Бугарског из Срема Ни Зорице, ни попа Јеврема,	Какву капу и какву ознаку, Да л' кокарду или петокраку.	То је „неко“ тако наредио, Па ни брата није поштедио.
Али има школа у Чечави, Она сада сто година слави.	Кокарду су носили четници, А многи су били колебљивци.	

ЗАПИС О ГУСЛАРИМА

Гусле и шаргија била су и остала два народна музичка инструмента која су у вези са музичким фолклором чечавског краја. Гусле су, свакако, старији инструмент који се појављује у властитој изради. Израђивале су се од јаворовог дрвета и јареће коже. Реп гусала увијек се на крају украшавао главом јарца или неке друге животиње.

Чечави није имала посебног мајстора за израду гусала. Више људи је правило гусле за чланове своје породице и пријатеље. Записано је да је Чечави била некада јако гусларско средиште и да мало која кућа није имала гусле.

Гусларску традицију Чечавица прославио је Љубо Продановић. Љубо је рођен у Ступи. Дуго година је живио у Сарајеву, гдје је и умро. Био је чувен гуслар у Босни и Херцеговини и врло често је наступао на разним културним сусретима. Неколико пута је наступао и у Чечави.

Хроничари биљеже да је Љубо имао снажан и звучан баритон и да је умио одлично пјевати и рецитовати. Академик Владо Милошевић у једном новинском биљежењу спомиње да је Љубо Продановић почео гуслати 1920. године и да је „то умијеће научио од познатог гуслара Ђорђе Станковића у Чечави, кога Босанска вила у једном броју из годишта 1892. спомиње као доброг гуслара, учесника на многим светосавским забавама“.

Здравица за гусларе

Љубо Продановић (други с лијева) у друштву са Савом Момчиловићем, Миком Мајсторовићем, Јевросимом Томићем и свештеником Николом Мандићем

Поред Ђорђе Станковића као добри гуслари спомињу се поп Стојан Ђ. Станковић, Новак Гачић, Владимир и Марко Продановић.

Последњи гуслар: Новак Гачић

ЕТНОГРАФСКИ ЗАПИСИ

КУЋЕ И ЗГРАДЕ

Најстарије куће које се памте биле су брвнаре, срезиване од храстових балвана са високим кровом на двије воде, покриване цијепаном храстовом даском званом шиндра. Њих су замијениле ригловане куће са конструкцијом од тесане дрвене грађе. Градиле су се тако што се на чврст темељ (обично камен) наносили посјечи-четвртасто отесан храстов балван. На њих су се уграђивали вертикални, такође тесани, стубови звани дирјечи. Број дирјека зависио је од величине куће. На дирјеке су уграђиване вјенчанице. Тако је костур куће био је чврсто везан. По вјенчаницама су се стављале греде на које је ишла кровна конструкција од рогова. Преко рогова су хоризонтално ишле живоке и по њима даска звана шиндра. На крову се остављао отвор за дим звани баца. Између дирјека стављао се налог од тесане даске.

Куће су се обично дијелиле по пола на двије просторије. У једној је било огњиште, а у угловима слама на којој су спавала дјеца и она се звала кућа, а у другој су спавали муж и жена и она се звала соба.

Пред Други светски рат, а посебно после рата, почињу да се граде зидане куће. Прву зидану кућу саградио је Богдан Станковић. Материјал за градњу припремао се у близини градилишта. Прво би се кувала цигла тако што би се ручно мијесила земља и у дрвеним калупима обликовала цигла, која се затим сушила и после сушења пекла у цигланама. Циглане су правили посебни мајстори. Цигла се слагала тако да су се у доњем дијелу остављали отвори за ложење (обично два или три). Кад се циглана „озид“ и облијепи блатом приступа се непрекидном ложењу три дана. Тако се цигла испече.

Креч за зидање добијао се печењем камена кречњака у кречанама. Кречане су се градиле тако што се закопа земља у кругу пречника око три метра и на том мјесту удари плетер у који се набија земља у висини око два метра. У шупљину се слаже претходно одабран камен кречњак, али тако што се кроз средину доњег дијела остави отвор за ложење ватре. Када се камен сложи по њему се такође набије слој земље. Ватра се ложи три дана, затим се креча-на хлади, а ложиште се затрпа земљом.

Када се печени камен извади у земљи се ископа рупа величине 2×2m и дубине око метар, у коју се сипа вода и у воду убацује печени кречњак. Тако се добија гашени креч који може да стоји десетине година и користи се по потреби.

За кровне конструкције кућа и за друге зграде такође се припремала резана грађа (вјенчанице, рогови, летве, даске и остало). За резање су се правили такозвани терзијани на којима су тројица људи са тестером званом „успињача“ резали обловину. Терзијан се прави обично тако што се на два јака стуба или између два рачваста стабла стављао дебео и чврст комад дрвета на који су са земље паралелно стављане двије јаке дрвене греде по којима се дотурао балван на одређену висину од земље. Прије дизања на терзијан балван се отесао са једне стране, а затим размјерио, тако да се скину окорци. Потом се вршило окончавање према потребној дебелини резања. Окончавање је рађено тако што се комад дебље шпаге, дужине веће од балвана, потапао у размућену чађ и онда затезао по клади. Када се затегне и причврсти на два краја, повуче се нагоре и шпага остави траг којим се реже.

Резала су обично тројица момака, од којих је један ходао по клади извлачећи тестеру горе. Двојица су била испод кладе и они су заједно вукли тестеру надоље. Тако се резало по цијели дан и данима. Посебно вјешти у резању били су Новак и Спасоје Тешић и Живко Ђекић.

Свака домаћинска кућа имала је у околини више дрвених помоћних зграда: кијер, амбар, мљечар, качару, шталу, свињац, кокошињац и собицу за сушење шљива. У кијеру су спавала одрасла деца или ожењени синови. Мљечар је био спремиште за намирнице (сир, млијеко, сурутка). У амбару се чувало жито, а у качари спремао ћоп (ком) и пекла ракија. Собицу за сушење воћа имала су само угле-днија домаћинства. Биле су то зградице величине 2×3 метра, ригловане и облијеplене иловачом околo и изнутра. На земљи се кроз средину цијелом дужином од земљаних лончића и иловаче помијешане са зобаном плевом гради-ло ложиште звано фуруна. Изнад ложишта на око 50cm уграђивали су се водоравно попречни сргови, преко којих су се на правилном растојању постављале љесе (обично четири). Љесе су имале дрвени рам са дном од љесковог прућа. Сушење воћа трајало је један ред (24 сата). На љесе се наспу шљиве или изрезане јабуке и крушке и са чела затвори посебно направљеним даскама. Најбрже се суше прва и четврта љеса, па се у току сушења љесе мијењају.

Данас Чечавци граде велике куће без препознатљивог градитељског стила. Сеоски мајстори, који су искуства стицали по градилиштима Хрватске и Словеније, унијели су у градњу много шаренила: користе се различити материјали и мијешају приморски и континентални стилови. У очи падају огромне терасе на готово свим кућама. На њих никада нико не излази и оне су овдје само естетски детаљ.

Чечавци који годинама раде у иностранству изградили су огромне куће по пројектима виђеним у далеком свијету. Оне су неискоришћене и махом празне. Сељани граде скромније зидане куће са бетонираним подрумима и поткровљима. Кровови су на „двје воде“ а за покривање се користи углавном цријеп. Куће се редовно околo малтеришу и фасадирају.

Последња дрвена кућа са налогом
Кућа Душана Перића (саграђена око 1900, срушена 1960)

КУЋАНСКИ ПРЕДМЕТИ

КОВАНИ ПРЕДМЕТИ

Вериге: Дужи ланац са куком на једном и алком на другом крају. Алка се ставља на мотку звану „верижњача“, која се фиксира обично под кровом изнад огњишта. Тако се ланац може помјерати верижњачом над огњиште и смицати са огњишта. На куку се стављао котлић, обично бакарни, у коме се кувало.

Сач: Предмет у виду полулопте са рукохватом на средини вањске стране. Правио се од жељезног лима. Њиме се покривао крух приликом печења на огњишту (крух је назив за кукурузни хљеб). Претходно се разгртао жар и на то мјесто стављао умијешани крух. Потом се преко круха стављао сач и на њега нагртао жар.

Ожег: Кована направа у виду лопатице, дужине до пола метра, са дугом дршком. Служила је за разгртање и преношење жара.

Маше: Кована направа за извлачење угарака и жара. Дуга је око пола метра и има облик пинцете.

Саџак: Метални костур од кованог жељеза. Служио за стављање земљаног лонца на ватру.

Ваџача: Од жељеза ковано сјечиво у виду ножа, дужине око 40cm и ширине 10–15cm. Једна страна је цијелом дужином оштра. На једном крају прилагођена за насађивање на кратко дрвено држало. Оштри крај ножа је на супротној страни држала. Служи искључиво за цијепање дуге и шиндре.

Брадва: Лагана алатка за ручну употребу у бачварској дјелатности. Служи за истесавање дуге или даске. Оштро сјечиво налази се на широкој страни. Насађује се на кратко држало. Брадвом се рукује само десном руком због посебног оштрења брида. Због тога се за неспретњаковића каже: „као да је узео брадву у лијеву руку“.

Подушорњак: У полулуку скована направа са паралелним зупцима, размака до 1cm. Зупци се оштре. На крају постоји савијен кљун са сјечивом које се такође оштри. Служи за урезивање (уторење) шупљине у бачвама и бурадима, у коју налијежу дна (днопаре). Метални дио се углављује у дрвени члијен. Приликом рада користе се обје руке.

Чашал: Тесарски вишенамјенски чекић. Служи за затесавање дрвених конструкција и за забијање и вађење ексера. Са једне стране је обична глава чекића а са друге сјечиво ширине око 5cm. На тесарском дијелу налази се отвор са урезом који је намијењен за вађење ексера.

Гребени: Ручна направа која служи за гребенање вуне. Дрвени рам је у виду слова „Г“, са уграђеним челичним зупцима у два реда. За гребенање се користе два гребена (ради се објема рукама). Вуна се прво ручно чешља а онда гребена и извлачи основа и поткива.

ДРВЕНИ ПРЕДМЕТИ

Ведрица: Дрвени суд у коме се у кући држала вода. Израђиван је од јелових дашчица у разним величинама.

Кабо: Дрвени суд за ношење воде. Израђивао се од малих дужица наобручаних дрвеним обручем (расјечен и обрађен штап лијеске). Обично је имао повраз од дрвета који се пребацивао преко обранице приликом ношења воде са извора.

Обраница: Дрвена мотка, мало повијена, са зарезима на крајевима. Дужине око 130—150cm. Служила је за ношење воде или сличног терета на рамену.

Карлица: Дрвена посуда у којој се чувало млијеко. Израђивала се од дужица трешње или липе.

Софра: Округла дрвена плоча, срезана од дебелих тесаних дасака са четири кратка ногара. Служила као сто за јело.

Наћве: Дрвени суд у коме се мијесио (кувао) хљеб. Дубљене су у дрвету меких лишћара.

Чанак: Дрвени суд из кога се јело. Прављен је од дрвета врбе или јове.

Долај: Дрвена сталажа. Стајала или висила у кући и служила за одлагање предмета свакодневне употребе.

Заструј: Мала дрвена посуда са поклопцем званим *заклој*. Округлог је облика и запремине око четвртине литре. Дубљена је од дрвета меких лишћара. Заструг су обично користили чобани за ношење од куће млијечне хране (сир и кајмак). На испашаи су у заструг музли овце па у свјеже млијеко мрвили (дробили) кукурузу и то јели. Ово чобанско јело звало се *умужа*.

Преслица: Дрвена направа за предење вуне. Израђивала се од даске лаког дрвета. Дужине је око 1 метра. Један крај је имао проширење око 10cm, са зарезима на које се везивала кудјеља ишчешљане вуне. Дужи крај био је ужи и у виду вретена. Служио је за забадање за појас како би се несметано могло прести идући.

Врешено: Комад дрвета вретенастог облика, дужине око 40cm, а дебљине до 1cm. Користи се за намотавање предива за преслице. Носи се уз преслицу и приликом пређе држи у десној руци и лаганим окретањем међу прстима намотава испредене нити.

Друја: Дрвена направа у облику вретена али дебља и већа. Служила је за предење потке за појаве и сукно.

Вишлић: Дрвена направа у виду крста, равномјерних кракова, цоложена на земљу, на чијим крајевима су верти-кално уграђени клипови око којих се мота предиво. У центру дрвених полука налази се фиксирана осовина око које се уз помоћ чекрка механизам окреће и предиво са канчела мота на мосур.

Сшуја: Дрвена направа за прављење ланених и конопљиних нлакана. Прави се од буковог дрвета. Има двије полуге: једну са жљебовима а другу са зупцима. Полуге су на једном крају спојене осовином, која омогућава покретање горње зупчасте полуге. Покретање се врши ногом.

Трлица: Дрвена полука са удубљењем кроз средину и металним пожем који се фиксира на једном крају. Лан и конопља се провлаче испод ножа и тако одстрањује поздер (неупотребљиви дио конопљиног стабла).

Сшуја за чварој: У округлом комаду дрвета, дугом око пола метра, ископа се *кесером* или *длијетом* повеће удубљење. Дрво је обично ширине 30cm. У ископано удубљење стављају се осушене и испржене сјеменке од тикве (шпице), а затим туку дрвеним тучком. Тако се добија уљна маса која се циједи кроз сито. Течно уље које се одваја звало се „чварог“. Користило се за залијевање пита и гибаница након што би се претходно прокувало у води.

Најира: Дрвена направа за ткање. Ручне израде. Састоји се од дрвеног склопа на који се монтирају радни дијелови: *сшајиве* (двије), *сјонке*, *положници*, *врашело*, *брдило*, *нише*, *шшај* и *чунак*. Пређа за ткање припрема се тако што се са преслице упреда нит на вретено. Са вретена пређа иде на *рашак* гдје се праве *канчели*. На канчелима се броје *јасми*,

на основу којих се одређује ширина ткања. Са рашка пређа иде на витлић, а са витлића помоћу чекрка пређа се мота на *мосурове*. Мосур се ставља у *чунак*. На натри су се ткали сукно, поњаве, ћебад, кошуље, прегаче, тканице, торбе и слично.

Парјеница: Од шупљег балвана (што веће дебљине) одреже се комад дужине око једног метра. Затим се шупљина обради. Дрво се постави усправно негдје у близини куће. Када се скупи рубље за прање (*рубине*) у шупљину се саспе луг а затим наслаже рубље. По рубљу се поново наспе луг и све залије врелом водом. Тако рубље стоји неко вријеме а затим се носи на поток и пере, уз помоћ даске и пратљаче.

Прашљача: Комад дрвета обрађен тако да му је доња површина равна, ширине у пречнику око 25cm, са рукохватом. Њиме се удара по рубљу које се провлачи кроз воду преко даске. Тако се пере и испира.

Воловска кола: Првобитно су прављена само од дрвета. Изради су били вични ријетки мајстори. Први најпознатији колар у Чечави био је Богосав Савковић. Касније су се тим послом бавили Свето Станојевић, звани Шујић и Петар Савић звани Ковач. Основни дијелови кола су: *осовине*, *прагови*, *расточница*, *точкови*, *повозница*, *рашак*, *працијей* и *јарам*.

Осовине: Израђивале су се од чврстог (обично брестовог) дрвета. И задња и предња осовина имале су исте димензије и облик. На крајевима су се посебно обликовале као осовине за точкове.

Прагови: Преко осовина су се постављали прагови, који су се на задњу осовину везивали на два мјеста, а за предњу само на средини. Таква веза омогућавала је окретање предњег прага лијево и десно. На крајевима прагова копале су се рупе за вертикално коље којим се осигуравао терет на колима.

Расточница: Дрвена летва дужине око 3 метра која је пролазила кроз средину предње и задње осовине. Осовине су се преко металног клина везале за расточницу. Тако се добијала дужина кола и по расточници се размак осовина могао продужавати и смањивати зависно од потребе.

Точкови: Састојали су се од *шруйине* (*шулина*), *иаока* и *тобеља*. Касније се око точка навлачила шина – метални обруч који је требало да смањи хабање дрвета. Трупина је округли дио центра точка, пробушен кроз средину у ширини осовине. На трупину су уграђени паоци (12 ком.), које је на крајевима у круг везивала *тобеља*. На трупину су касније на обје стране набијане коване карике те и у шупљину убацивао жељезни прстен да би спријечио хабање. Трупина се подмазивала коломашћу.

Повозница: Кроз предњу осовину, на истој удаљености од средине, провлачила су се два јача дрвена комада, која су се напријед сужавала како би могла бити обухваћена расцијепљеним крајем праџепа. На задњем крају повознице су се испод расточнице везале дрвеном летвом. Повознице су механизам за „управљање“ колима.

Рашак: Задња осовина везивала се за расточницу помоћу рашка. Рашак има облик слова V (латинично). Осовина и точкови се постављају под правим углом у односу на расточницу. Краци рашка уграђују се у осовину на једнаком растојању од средине осовине.

Працијей: Дрвени дио који везује повознице са јармом. Обично је дужине око 2,5 метара. У дијелу којем се везује за повознице дрво је расцијепљено. Веза повознице и працијепа успоставља се дрвеним и металним клином. Працијеп се везује за јарам такође дрвеним и металним клином кога зову полцин.

Јарам: Израђује се ручно од чврстог и лаког дрвета. Дио који налијеже воловима на врат посебно се обликује. На крајевима се сврдлом изврте двије рупе на растојању око 25cm кроз које пролази *тељиг*. Тељиг је дебљи љесков (или од неког другог дрвета) штап савијен у облику латиничног слова U са десним краком мало дужим. На лијевом краку се избуши рупа у коју се, након стављања у јарам, ставља „шпица“ која спречава испадање тељига. Умјесто јарма правиле су се *јармице*. Умјесто тељига испод се у дужини јарма стављала обична летва, а умјесто тељига четири вертикална штапа.

Дрвени њлуџ: Старији мјештани и данас памте орање дрвеним плугом. До данас није сачуван ниједан примјерак те важне пољопривредне направе. Дрвени плуг је по механизму сличан касније гвозденом плугу. Састојао се од дрвеног костура званог гредељ на који су постављани: *кола*, *лемеш*, *даска* и *црџало*.

Кола: На предњи дио гредеља постављала су се два кола од којих је једно ишло браздом а друго неораном површином.

Лемеш: Дрвено рало са једном страном од гвожђа.

Црџало: Метални дио који испред лемеша пара површину коју лемеш сијече са доње стране.

Дрвена даска: Одсјечена бразда набацује се на даску са које пада и обично се ручно преврће.

Орати је увијек морало више лица. Једно је водило волове, друго притискало цртало, треће држало ручице плуга, а неколико дочекивало и исправљало бразду.

МЛИНОВИ

Живот становништва у Чечави одржавао се на властитој пољопривредној производњи. Оскудни приноси жита, пшенице и зоби једва су омогућавали опстанак. Породице које нису могле обезбиједити залихе житарица до слиједеће жетве биле су приморане да надничењем или продајом стоке или ракије обезбјеђују жито. Трговина се првобитно одвијала са Прњавором као већим и развијенијим трговачким центром, а касније и са Теслићем.

Старији Чечавци памте како су у Прњавор носили ракију или гонили стоку, а враћали се са мјешинама жита.

Житарице су сви мљели у „својим“ млиновима. Цијелим током Мале Украине и на потоцима Чечавица и Крушевица било је мноштво млинова. Веће породице или неколико њих имали су властите млинове. Обично је једно домаћинство имало свој „ред“ у млину у трајању од једнога дана у седмици. Мљело се даноноћно уз дежурање у самом млину. За то вријеме у млину се ложила ватра и на огњишту у лугу пекао такозвани „колач“, од тек самљевеног брашна. Био је то мали кукурузни хљеб звани „куруза“. Брашно се мијесило на *јазу* и тако умијешан колач стављао на земљу огњишта те загртао пепелом и прекривао жаром. Кад се испече носио се на прање од луга на бадањ.

Поред ватре у млину се ноћу спавало. Бука воде и звук жрвња ником нису сметали.

Млинови су били срезани од храстовог или буковог дрвета и покривени даском. Узводно од млина налазила се брана, саграђена такође од балвана и пободеног коља. Од бране се вода јазом усмјеравала према млину. Јаз је морао бити изнад нивоа ријечног корита и обезбијеђен од поплава. На мјесту улаза воде у јаз правио се *санџирач* од дрвета, који је спречавао улажење у јаз веће количине воде и уношење наплавног материјала приликом бујица. Честе провале облака љети и нагло отапање снијега доводили су до нарастања водостаја и поплава које су знале затрпати јаз, па чак односити и млинове.

Из јаза вода је на млински точак падала кроз *бадањ*. Бадањ је био израђен од шупљег храстовог стабла дужине око пет метара. На улазу у бадањ постојала је устава којом се затварао доток воде и вода усмјеравала према кориту ријеке другим током. На дну бадња била је уграђена *славина*, кроз коју се усмјеравају млаз на точак. Када је требало појачати млаз воде приликом слабијег водостаја у славину се стављао обрујац – савитљива дрвена пречага којом се смањивао отвор и добијао већи притисак.

Вода из бадња под притиском воденог стуба падала је на млински точак који је везан за ослонац (дрвену полуку) на земљи, а другим крајем за жрвањ. Млински точак се правио од багременовог дрвета. Пропелери су били најтањи дрвени дијелови па су најчешће пропадали и морали се мијењати. У самом млину постојало је млинско постоље на које је смјештен непокретни млински камен. На њега је налијегао покретни камен – жрвањ који је у средини имао искружење (отвор звани „*шоце*“) у који је падало жито. Изнад жрвња налазио се дрвени кош у који се истресало жито за мљење. На дну коша постојао је отвор који се могао подешавати зависно од врсте жита. Равномјерно падање жита омогућавало је *чекало* – дрвено вретено које се ослањало на жрвањ и вибрирало услед његовог окретања, омогућавајући тако испадање жита из коша. Самљевено брашно падало је у *куџац* – повелик дрвени сандук саграђен у нивоу нижем од жрвња.

У млину је постојао механизам за подизање и спуштање млинског точка, помоћу којег се млин заустављао, а истовремено се њиме подизао и спуштао жрвањ и тако омогућавало ситније или крупније мљење.

Највише млинова било је у горњем сливу Мале Укрине. У Бијелој Ријеци први млинови били су: Ђукановића млин и Горички млин на Ружином палучку и Осојски млин на Тадијином виру.

На Црној Ријеци постојали су млинови: Ристића млин код Томића луке, Гачића млин, Поповића млин и Јевтулића млин.

Од дванаестог километра низводно на Малој Укрини били су млинови: Мојсија Васића, Васе Васића, Рељића млин и млин Филипа Лукића.

На Липовачи су постојали млинови: Ђекића, Тешића и Томића. На Трновачи је био Ковачевића млин, а на Крушевици млин Продановића и Жишков млин. На Чечавици су млинове имали Савковићи, Продићи, Крунићи и Томићи. Камен за млин вађен је у селу Бунар код Дервенте.

ОБИЧАЈИ

БОЖИЋНИ ОБИЧАЈИ

Божих је највећи породични празник код Срба. Божихни обичаји су у српској традицији сачували највише сличности.

Божиху претходи пост који почиње крајем новембра (од поклада) и траје 6 недјеља. На покладе се спрема обилата мрсна вечера. Што остане од вечере поједе се наредног јутра рано. Од тада се пости непрекидно до Божића. Божиху претходи Тучница и Бадњица. Тучница је дан кад се коље божихна печеница (два дана прије Божића). Бадњица је дан уочи Божића и тог дана се ништа не једе. У народу се каже „жуна се“. Устаје се ујутру прије Сунца. Домаћин обично са дјецом иде у шуму да одсијече бадњак. За бадњак се бира добро лиснат храстић или цер. Кад се изабере дрво за бадњак скине се капа, прекрсти се и дрво сијече са три ударца. Домаћин је носио бадњак, а дјеца за њим дрва за ложење која би наслањали уз бадњак. Бадњак се остављао уз зграду у којој ће се полагати. Док су постојала огњишта бадњак се полагао на огњиште, а касније у некој од помоћних зграда у којој се могла наложити ватра.

Навече домаћин уноси бадњак и заложи га на огњиште. Док се бадњак уноси домаћин из осмакиње по њему баца зоб или пшеницу. Тај обред симболизује богат род.

Кад се бадњак положи, у кућу се уноси слама. Онај који је унио бадњак узима руковат сламе под пазухо и квоцајући трчи око огњишта.

За њим поскакујући и пијучући иду дјеца. Дјеца затим легну у сламу, зажмуре и устима бирају сламку са којом устају. Оно дијете које изабере најдужу сламку биће те године срећно и сијаће конопљу и лан. Послије тога сва чељад прилазе бадњаку и љубе мјесто гдје је сјечен. Бадњак остаје како је заложен и чека се сутрадан положајник који ће га подстаћи у ватру три пута.

На Божић се ујутру устаје прије сунца и одлази на извор да се донесе вода којом ће се умијесити чесница, житница и ковртањ. Прво се пече чесница и приликом мијешања у њу се ставља новац. Чесница мора бити печена до изласка сунца. Кад се ставља у ватру и покрива сачом, пуца се из ватреног оружја. Послије чесница пеку се житница, па ковртањ.

Потом се намирује стока. Домаћинца кокошкама даје жито од варице тако што у дворишту ставља конопац у круг а затим у кругу проспе жито и пусти кокоши. То се ради да кокоши не праве штету по пољу.

Послије храњења стоке домаћин иде на уранак у цркву. Тог дана се поздравља са „Христос се роди“ и отпоздравља „Ваистину се роди“. На уранак се носи ракија, али се не пије док се не сврши молитва. Из цркве се враћа прије ручка.

За вријеме ручка на столу се пали трострука свијећа која се направила ујутру. На свијећи се прати на коју се страну слива восак, јер ће на тој страни њиве боље рађати. Домаћин устаје и моли се Богу читајући Христово рођенство. Сви укућани рукама додирују чесницу коју домаћин окреће у руци са неким од укућана са којим ће је преломити. Послије тога чесница се ломи на мање комаде и укућани се љубе свако са сваким и честитају једни другом Божић. Домаћин потом узима флашу ракије и даје поштење прво оном са којим је ломио чесницу а онда редом свима. Након тога домаћин из уста свињске главе која стоји на средини стола узима сирац и ломи га, дајући сваком по један комадић. Кад се сир узме, каже се: „бу, бе, бле“. Затим се сједа и руча. Понеко прије тога реже комаде јабуке, маже их медом и даје свима.

Док се руча кућа је закључана да нико не би реметио божићни мир. Послије ручка свијећа се погаси, а на столу оставља пуна чаша ракије која треба да симболизује родну годину.

Ко нађе новац у чесници тог дана са домаћином даје брашно и со говедима.

Послије ручка очекује се дошљак који ће устаћи бадњак. Често домаћин уговара ко ће то учинити. Тај који дође замоли се да устакне бадњак и он се зове положајник. Бадњак се три пута гура у ватру, говорећи: „колико варница, толико овчица, колико варница, толико кравица“. Положајник се дарива.

Послије ручка чељад одлазе на уобичајено састајалиште. Сваки заселак има своје мјесто зборована за Божић. Планчани су се састајали на Гају, Локвари на Црквинама, Речани на Спасовишту, Гајчани на Стражбеници, итд. На састајалиштима се играло коло и међусобно се честило и пило.

На Божић се нису смјели извртати столови, није се смјело викати на стоку и није се смјело тући.

Када се житница стављала пећи по површини су се ножем вукле линије и један од укућана би говорио: „Шта то радиш?“ Други одговара: „Орем.“ Први на то вели: „Нека ти је срећно и берићетно!“

Мали Божић се обиљежава након седам дана. Ноћ уочи дочекује се Нова година. Сутрадан се иде на молитву. Домаћин ујутру носи *ковртањ* и ставља дешњаку вољу на десни рог. Кад га во збаци, гледало се како ће пасти – да ли на лице или наличје. То се понављало три пута. Биће срећније ако више пута падне како се пекао.

Од ковртања и житнице правила се попара. Иситњени комади запеку се под сачем и потом залију кључалом водом. Претходно би се по врху поређао сир. На мали Божић прво се једе попара.

КРСНА СЛАВА

Стара српска црква прихватила је пагански обичај крсне славе као успомену на свеца заштитника под чијом су заштитом поједине породице примиле хришћанску вјеру.

Крсна слава је првобитно била везана за земљу, а тек касније постала је заштитник одређене породице, братства или племена. Првобитно значење задржало се до данас. Ако неко наслиједи земљу, он прихвата и славу која је везана за ту земљу. Ако се мушкарац прижени и оде у кућу жене, он слави и своју славу и славу своје жене. Његови синови славе очеву славу и мајчину славу као преславу.

Крсна слава се као обичај задржала код Срба, дијела Бугара и Македонаца. Код других народа слави се рођендан или имендан.

Крсна слава је празник весеља и радости. Ако се прије славе у породици догодила несрећа, славски обред обавља се без гостију.

Обавезна обиљежја крсне славе су погача (славски колач), свијећа, кољиво и тамјан. Погача и свијећа се припремају дан уочи славе. На погачи се прије печења ножем назначи крст. Свијећа се прави трострука. Домаћин припрема и ракију којом ће служити поштење (обично у пљоски).

Обиљежавање крсне славе почиње навече уочи славе. Укућани се окупе око стола на коме стоје свијећа и погача. Кад се сви искупе, устају домаћин и сви редом. Домаћин се прекрсти и упали свијећу. Затим се поново прекрсти и почиње молитву. У току молитве се крсти, а потом и сви остали. Послије молитве неко од укућана доноси кадионицу са жаром и домаћин у жар ставља тамјан којим прво окади породичну икону (свеца заштитника). Потом се три пута прекрсти и кади све остале

редом са десна на лијево. Након тога неко од укућана иде и кади све просторије у кући.

Кад се заврши обред кађења приступа се ломљењу погаче. Домаћин погачу ломи обично са најстаријим сином, кумом или неким од старијих пријатеља. Погачу држе објема рукама, три пута је пољубе а затим се преко ње пољубе у образе три пута и преломе је по линијама означеног крста. Одломљени дијелови се стављају на четири стране стола.

Послије ломљења погаче домаћин приступа давању поштења. Узима ракију са обје руке и поздравља госте ријечима: „Помаже Бог“. Потом наздравља. Сви одговарају углас: „Дао ти Бог добро“. То понављају три пута. Затим поштење даје оном са којим је ломио погачу и љубе се. Овај му се захваљује за поштење и три пута наздравља. Ракију враћа домаћину који је даље даје редом, али тако да сваког наредног прескочи, при том се са сваким љубећи. Кад се свима да поштење, сједа се и приступа вечери.

Сутрадан је славски ручак на који долазе родбина и пријатељи. Како ко долази сједа за сто и служи се ракијом и кафом. Кад дође вријеме ручка на сто се пред домаћина износи кољиво. Домаћин устаје, а за њим и остали. Сви се прекрсте. Домаћин узима кољиво и прво даје оном са којим ће ломити погачу, а затим свима редом с десна у лијево. Потом пали свијећу и тече обред као на вечери уочи славе.

ЧЕЧАВЦИ СЛАВЕ

СВЕТОГ ИГЊАТИЈА БОГОНОСЦА (2. јануар): Гачићи.

СВЕТОГ АРХИЂАКОНА СТЕФАНА (9. јануар): Ђекићи, Симеунчевићи, Дујићи, Девећи, Микановићи и Миљићи.

СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА (20. јануар): Крунићи, Радоњићи.

СВЕТЕ ЧАСНЕ ВЕРИГЕ (29. јануар): Дењизи, Вуковићи, Миловановићи и Петровићи (у Планама).

СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТРИФУНА (14. фебруар): Пејићи и Поповићи.

СВЕТОГ СИМЕУНА И АНУ (16. фебруар): Перићи, Томићи, Петровићи, Пајуновићи и Гојковићи.

СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА (6. мај): Јотановићи, Ђукановићи, Горичанци, Цвијићи, Тешићи, Вучићи, Ковачевићи, Гајићи, Игњићи, Васићи, Кршићи, Васиљевићи, Продићи, Томићи (Гај), Лукићи, Лазићи, Продановићи, Станојевићи, Станковићи, Петковићи, Савићи, Евђенићи, Вуковићи, Дујаковићи, Иванићи, Милашиновићи, Суботићи, Бјегојевићи, Митровићи, Илићи, Малићи и Савковићи (који су дошли на имање).

СВЕТИ АПОСТОЛ ЛУП (Арније) – (5. септембар): Пејчићи.

СВЕТИ АРХАНЂЕЛ МИХАЈЛО (21. новембар): Антићи, Пепићи.

СВЕТИ АПОСТОЛ И ЕВАНГЕЛИСТ ЛУКА (31. окт.): Лукићи (из Савковића).

СВЕТИ НИКОЛА (19. децембар): Мајсторовићи, Вукашиновићи, Савковићи.

СВАДБА (СВАТОВИ, ПИР)

Назив „свадба“ није био одомаћен у Чечави. Свадба се звала „пир“ или „сватови“. Назив „свадба“ одомаћио се посљедњих 20-так година.

Свадби је претходила прошевина. Младожењин отац ишао је обично са још двојицом угледних људи да за сина проси дјевојку коју је понекад сам изабрао, а понекад је избор већ био готова ствар. У прошевину се ишло са плоском најбоље ракије. Отац изабране дјевојке (будући пријатељи) изводи кћерку пред просце и пита је да ли пристаје да се уда. Ако изабраница пристане, узима ракију од будућег свекра и предаје је свом оцу. Тог момента дјевојка се сматра испрошеном. Понекад се дјевојци том приликом предавао и пригодан поклон.

Послије прошевине заказују се вјенчање и пир. Свадба се заказује истог дана кад и вјенчање. На свадбу (у сватове) зову се појединачно са плоском ракије која је накићена везеним пешкиром и марамицама. Обично се зове цијели дио села који окружује кућу младожење.

Младожењин отац је домаћин свадбе. Он бира старог свата. Обично је то угледни домаћин из фамилије. Стари сват руководи свадбом и бира свог момка који ће му помагати у организацији свадбеног ритуала.

Младенци бирају кума, а кум бира себи прикумка који му помаже у свадбеним обредима.

На свадби стари сват је на челу стола. Први прима и даје поштење. Домаћин с њим ломи погачу.

У свадбеној поворци иду дјевер и дјеверуша. Они примају младу и воде је између себе. То су обично младожењин брат и снаха, кад ових нема онда неко из ближе фамилије. Стари сват на свадби одређује чају. То је човјек који викањем дочекује сватове. Обично би говорио: „Јанко Јанковић сина жени и весеље чини...“ Он би такође окретао сватове према младиној кући и од њене куће говорећи: „Драги свати, вријеме нам је путовати...“

Сватови крећу од младожењине куће према младиној кући. Мало испред сватова иду момак старог свата и кумов момак. Они треба да најаве долазак сватова. На челу сватова је стари сват. За њим иду домаћин и кум.

У сватове се ишло на коњима. Ко нема коња ишао је пјешке. Момак старог свата носио је барјак (српску заставу).

Кад чује да долазе сватови, отац испрошене дјевојке излази испред куће и дочекује сватове. Сватови се чисте ракијом и кафом. Млада излази, поклони се сватовима, а затим износи своје дјевојачке ковчеге са спремом. На ковчеге обично сједа једна од жена и од сватова тражи да се плати откуп. Дјевер прилази и плаћа откупнину. Тада се ковчези товаре на коње. Потом излазе дјевојке и ките сватове везеним марамицама. Кићење сватови плаћају новцем.

Од младине куће сватови иду у цркву. Кретање се обиљежава пуцњавом из оружја. Успут сватови руше плотове и ограде, чисте кога сретну. Дјеци се бацају новац, јабуке, слаткиши...

У цркви се младенци вежу марамом за руке, за њима иду дјевер и дјеверуша, стари сват и кум. Поп их доводи до олтара и пита их да ли у брак ступају добровољно. Свештенички ритуал одвија се по правилима Српске православне цркве.

Из цркве сватови одлазе младожењиној кући. Домаћин је већ одредио ко ће дочекати сватове а ко младу. Млада јаше на коњу и прије него што сиђе приноси јој се мало дијете да га пољуби. Тек онда силази са коња и прије уласка у кућу баца преко куће накићену јабуку. Обично је у јабуку забоден новац. Ако не пребаци јабуку преко куће вјеровало се да ће се и она вратити и брак неће бити успјешан. Прије него што уђе у кућу млада љуби праг. Када уђе у кућу даје јој се пшеница или зоб коју она баца преко себе и по кући. Затим млада иде на огњиште гдје се под сачем пече крух који треба да окрене. Крух мора окренути у лијево. Тај чин треба да покаже њену вјештину и вичност кућанским пословима.

Послије тога млада се одводи у собу која је одређена за младенце да се пресвуче. Тада млада ставља на главу каук и башлије (марама накићена бижутеријом) који симболизују удату жену. Тако обучена млада може изаћи.

У посебној просторији припрема се ручак за сватове. Прво домаћим даје поштење. Послије тога стари сват приказује оно што је донио (печено прасе, погачу и ракију). То исто чини и кум. Затим се сједа за сто и приступа ручку.

Послије ручка прелази се на ритуал приказивања дарова. Приказивање врши приказа и он се налази са једне стране стола, а са друге је војвода који одговара прикази. Послуга доноси прикази дарове гостију а он говори: „тај и тај сина жени и весеље чини па је позвао... који је донио... Сви реците: помогао га Бог“. Војвода са друге стране одговара: „Бог га помога“.

Послије тога приказују се сви младини дарови. Она доноси дарове момку, свекру, свекрви, кумовима, старом свату, па и даљој родбини. Приказа би обично говорио: „...Није хркала него вретеном звркала, прела и прела, дарове припремала за весеље своје...“ На свако његово: „Помози Бог“, млада се клањала.

Послије приказивања дарова млада иде и сватовима даје слатку ракију. За то вријеме примљени дарови се држе у рукама. Прво се ракија даје домаћину. Он попије ракију и дарива младу. Она узима новац (или неко њен) и тек тада слуге односе примљени дар и стављају га у сватовске торбе. Послије дијељења ракије поново се приступа ручку.

Млада навече испраћа сватове. Кад се сви разиђу, дјевер уводи младу и младожењу у њихову собу и они одлазе на спавање.

Овакви свадбени обичаји одважавали су се 20-так година после рата. Затим су свадбе потпуно нестале или биле права ријеткост. Умјесто вјенчања у цркви ишло се само на обавезни упис код матичара. Сва церемонија одвијала се пред матичарем. Понеко се вјенчавао углавном

послије тога без шире свечаности. Обред вјенчавања се посљедњих година враћа. Чак се вјенчавају супружници који су дуго у браку. Често се истовремено обавља обред вјенчања, крштења, крштења дјеце. Наравно, на овај начин сви обреди се импровизују.

РАСПИРИШТЕ

Послије одласка дјевојке обичај је да њеним родитељима долазе комшије и родбина. Домаћин части кафом и ракијом. То се зове распириште. Том приликом не доносе се дарови.

ПОВОЂАНИ

Послије свадбе млада са свекрвом, старим сватом и још неколико људи из младожењине родбине иде у повођане својим родитељима. Дан доласка се договара. У повођане се носи печено прасе, чанак са разноврсном храном, ракија и дарови за младину родбину. Чанак се оставља у младиној соби и не враћа се. Међу храном која се ставља у чанак обавезна је печена кокош.

ПРИЈАТЕЉИ

Послије повођана младини родитељи узвраћају посјету младожењиним родитељима. Долазе обично са ближом родбином. Обичај је да их дође више него што их је било са младожењине стране. Такође се носе печено прасе, ракија и погача. Послије доласка пријатеља младиним родитељима у посјету могу да иду младожења и млада.

БАБИНЕ

Кад се роди дијете женин отац и мајка одлазе на бабине. Послије крштења дјетета на бабине иду кум и кума. На бабине се носи чанак са разноврсном храном у коме су обавезно печена кокош и кајгана звана „преврата“. Чанак се не враћа. Ракија која се донесе мора се попити, а флаша се враћа назад и носи отворена и окренута наопачке. То је вјеровање да ће се дјеца и даље рађати. Дијете се дарује новцем. Ко први донесе глас о рођењу дјетета добија поклон („муштулук“).

КРШТЕЊЕ

Кад се дијете роди задоји га прва жена у селу која већ доји дијете. Та жена се касније зове помајка и она дијете носи на крштење до цркве. Пред црквом га је предавала куму који га држи на крштењу. Приликом обреда кум дјетету одсијече прамен косе и дарује га. Послије крштења приређује се ручак у кући дјететовог оца. Дијете се на крштењу скида голо, поп га посипа водицом и благослови. Кум оставља новац на крсту. На крштење се дјетету носе дарови. Истовремено се дарују и родитељи дјетета. Ако дијете буде болешљиво кум се мијења. Дијете се износи на раскршће и ко први наиђе замоли се да буде кум. Ако прихвати он дијете настриже и дарује га, то је такозвано „шишано кумство“.

ОДЛАЗАК У ВОЈСКУ

Првобитно се одласци у војску нису посебно обиљежавали. Навече би долазиле комшије на вечеру. Неко би доносио на дар сушени сир, неко јабуку, а неко је давао новац. Није било посебног славља ни весеља. Сутрадан би регрута испраћале колеге и родбина до воза или мјеста окупљања. За војника се правио дрвени кофер у коме је носио личне ствари и храну за пут.

Церемонијални испраћаји у војску почели су шездесетих година уз славље и музику. На испраћај би позивао неко од родбине у тачно заказано вријеме. Припремала се обилна гозба за родбину, мјештане и друге госте. Служило се разноврсно печење, пиће и колачи. Уз музику се пјевало и играло цијелу ноћ.

За војника се у току вечере сакупљао новац од свих присутних.

СПАСОВСКЕ ДАЋЕ

Спасовдан се у Чечави обиљежава као сеоска слава (масла). Најстарији памте да су се обреди везани за Спасовдан звали Спасовске даће. Код цркве се окупљао народ раним јутром на Спасовдан. Испред цркве преко њива и шума кретала се поворка на чијем челу је ишао поп. Дјечаци су носили *риџиде*, *чираке* и *лиџије*, а старији су са свештеником јахали на коњима или ишли пјешке. У путу се само пјевао тропар Вознесења. Поворка је пролазила цијелим селом и свраћала на свако сеоско гробље. Ту би се народ задржавао, послуживао јелом, а поп би преслуживао кољиво.

Пошто је Чечава велико село, пут је био дуг и напоран, па се поворка успут одмарала. Та одморишта су названа „Спасовишта“. Данас постоје у Речанима и у близини Продановића.

У цркви је цијеле године стајала такозвана тежачка свијећа која се на Спасовдан обнављала и носила у литији.

Од Спасовских даћа до данас се одржало само окупљање код цркве које народ зове „збор“. Ујутру је у цркви молитва, а младеж се окупља око подне. Ранијих година играло се коло уз шаргију. Посљедњих година играње кола је права ријеткост.

САХРАНЕ

Мртавац се чува обично у соби у којој је и умро. Истог се дана и купа, шиша и брије. Обавезно му се одсијецају нокти „да се не би повампирео“. Послије тога се облачи у неношено одијело. Старији људи су обично имали припремљену одјећу за смрт и звали је „укопна“. Поред мртваца се пали свијећа и цијело вријеме сједи. Сахрањује се другог дана по смрти.

Сахрана се звала упок. Кад неко умре ишло се звати на упок. Није се за умрлог правио сандук код куће него се мртавац носио на двије мотке на које се претходно конопцима везала поњава на којој је мртавац умро. У шуми се на дан сахране цијепао хрст из кога су тесане три даске. У ископану раку простирала се слама на коју се спуштао мртавац. Двије даске су се стављале са стране а трећа по њима. Затим се на даске набацивала земља. Данас се сахрањују у дрвеном сандуку који у селу зову „табук“. Праве га у селу столари.

На упок се звао поп и долазио је кући. Спровод је кретао испред куће тако што је прво кретао онај који носи крст, за њим литија, затим четворица која носе мртваца, за њима поп, па двоје дјеце која носе чираке са свијећама.

Мртац се чувао у кући и износио се пред кућу прије кретања спровода. Претходно би поп са најближом родбином обавио обред у соби. Мртац се напољу откривао и поп би позивао да се мртац цјелива.

У гробљу је поп поново држао обред прије спуштања у гроб. Потом би поп први бацио грумен земље, а затим су то чинили и остали. Родбина је посљедња одлазила са гробља након што упали свијећу.

На путу од куће до гробља мртац се спуштао негдје на средини пута и уз стабло поред пута се урезивао крст. Тако данас постоји „крстата буква“ у близини гробља у Јеловцу.

Укопници су се покојниковој кући увијек враћали другим путем.

КЛЕПАЛО

Обавјештавање и саопштавање важних вијести већем броју људи вршено је у организованим људским заједницама на различите начине. У Чечави је то чињено на скуповима на које су мјештани позивани ударањем *клепала*.

Појам клепала означава ствар (предмет) и радњу. Као предмет, клепало чине два одвојена дијела: отесана и добро осушена даска неког тврдог лишћара и дрвени чекић. Даска је дужине око 60cm а дебљине око 3cm и обично се издвајала приликом цијепања („вађења“) дуге. Причају да су мајстори за дугу знали које дрво и какве обраде даје најбољи звук на ударац чекићем.

Као радња, клепало је поступак произвођења јаког и препознатљивог звука ударањем чекића у даску. Према обзнањеном договору мјештана клепало би се оглашавало са тачно одређеног мјеста равномјерним звучним сигнаlima у дужем трајању. Обично је то било неко узвишење у средини села како би се звук равномјерно простирао на све стране. За ударање клепала био је задужен неко од мјештана.

Оглашавање клепала значило је окупљање за онолико времена колико је потребно да се стигне до најудаљеније куће у селу. Окупљенима је сеоски кнез или одборник саопштавао вијести па се приступало договарању.

Послије рата клепала су се оглашавала углавном суботом. Окупљени су се договарали о недјељним акцијама на изградњи локалних путева, изградњи школе или другим колективним радовима.

Шездесетих година клепало су замијенили позиви. Посљедњи пут огласило се на Ђекића коси у засеоку Локва.

НОШЊЕ

Одувијек су постојале и јасно се разликовале свакодневна (радна) и свечана ношња.

У свакодневном животу мушкарци су носили љети гаће и кошуље од тканог платна (лан и конопља) са тканицом. Такође се по потреби носио зубун у виду прслука од сукна (без рукава). Обично су људи ишли боси или у путравцима. Зими су носили кошуље са гаћама, шалваре и гуњеве. Гуњеви су огртачи од сукна са рукавима у виду данашњег капута, у дужини јакни. Као капе користиле су се шајкаче (равне) које су се углавном куповале.

Жене су љети носиле рубине дужине до испод кољена. Шиле су се од тканог платна у једном дијелу, са дугим рукавима. Преко рубине носила се ткана прегача која се везала (опасивала) око струка, и зубун. Ходале су босе или у путравцима.

У зимском периоду на исту одјећу од грубог платна облачио се гуњ – сукнени огртач са рукавима. На ноге су се обувале плетене чарапе до кољена и путравци. И љети и зими жене су користиле мараме и по њима се углавном разликовала њихова старосна граница и породични статус. Тако су цуре (неудате) носиле мараме. Младе (удате жене без дјете) носиле су јаглуке које су везале иза врата. Снашице (удате жене са дјецом) носиле су памучне мараме. Старије жене носиле су мараме од лана, обрубљене нитима, са гајтаном за везивање испод браде.

Успомене са збора
(чуче) Бранислав Перић, Славко Ђекић, Драгутин Перић и Раде Перић,
(стоје) Мирјана Тешић, Јованка Ђекић, Радојка Тешић, Љубица Ђекић и Милка Перић
(Илина, 1952)

Свечана ношња облачила се за вјерске празнике који су обиљежавани сеоским светковинама – зборовима код цркве или приликом других

јавних окупљања. Жене су облачиле брижљиво чуване рубине које су биле спријед а равне а отпозади фалтане. Напријед су имале шарене ткане прегаче са тканицама које су првобитно биле само ткане, а касније везане ђинђувама.

Рубине су напријед на прсима имале крагну, биле су са рукавима у чијем доњем дијелу су украшаване везом. Послије рата су се користиле око врата машинске од индустријског платна. У рукама се као посебан украсни детаљ носио ткани и везени шал са ресама. Шал се често задијевао испод тканице и спуштао низ бок десне стране. На ногама су се обавезно носиле плетене чарапе и путравци, а касније ципеле. На глави су се такође носиле мараме и јаглуци.

Ношње из педесетих

(с лијева на десно) Милка Перић, Љубица Ђекић, Дејан Ђекић, Љубица Ђекић (удата Перић) и Криста Ђекић (око 1950)

Мушкарци су у свечаним приликама носили гађе и кошуље са прслуцима од сукна. Такође су се опасивали тканицама, а на ногама носили чарапе са путравцима. На глави су носили шајкачу, касније шешире и капе. Кошуље су имале обичне крагне са изрезом до прса. Крагне су рјеђе биле украшаване везом.

Путравци су се правили у властитој изради од уштављене говеђе коже. Кад се истроше на њих су се стављали обојци. Пред рат су се набављали опанци са гуменим ђоном, а горњим дијелом од коже.

Прегаче су се претежно израђивале као обичне ткане прегаче од различито бојених вунених нити. Касније су се ткале прегаче зване ћилимаче. Осим њих рађене су и прегаче са утканим везом.

Тканице су првобитно ткане од различито обојеног вуненог плетива са шарама сличним прегачама. Касније су се тканице украшавале различито бојеним ђинђувама у цијелој површини.

Ношње са почетка вијека: Славко, Милка и Љубица Мајсторовић (око 1920)

Влакно за гаће и кошуље ткало се на натри од конопље и лана. Свако домаћинство је сијало ове биљке и производило влакна за ткање. Конопља се по дозријевању везала у снопове и потапала у воду на потоцима, гдје је стајала натопљена петнаест дана, а затим се сушила. Након тога су се на ступама извлачила влакна. Лан се такође „прерађивао“ у ступама.

Сукно се добијало у сличном поступку. На натри су се од вуненог плетива ткале „поњаве“. Након тога откани дијелови су се носили на ступе ваљарице гдје се у води под ступама ваљало сукно. У Чечави нико не памти ступе ваљарице на Малој Укрини. Зна се да се сукно слалало на ваљање на Врбању у околини Котор-Вароша, а касније у Жарковину код Теслића.

Откано сукно се из практичних разлога бојило у црно. Тај поступак бојења звао се врањење. Осим сукна бојиле су се упредене вунене нити зване канчели који су касније служили за плетење.

Врањењем се ријетко ко бавио. Данас се Чечавци сјећају да је сукно прије Другог свјетског рата вранила једино Симеуна Перић, жена ковача Јове Перића. Звали су је Симеуна Ковачица. Симеуна је за врањење користила отпад од ковања звани троска и то тако што је прво у великом казану скувала кору од јасена или јошике. У тако кувану воду, која је добила црвенкасту боју, стављало се сукно. Након тога сукно се вади, простира по равној површини и посипа троском. Затим се ваља у ролну, ставља у посебно направљено корито и притиска јачим теретом. Тако стоји више дана и у том поступку добија црну боју. Послије смрти

Симеуне бојацијске послове обављао је Светозар Вучић, који је занат научио у затвору у Градишци. Светозар је убио своју дјевојку Анђу Малић којој стрина није дала да се уда за њега. Усмртио ју је пуцњем из ловачке пушке, а намјеравајући да одмах и себи узме живот. Случај је хтио да се само рани приликом пуцања себи у врат, тако да је осуђен на 20 година затвора. Са издржавања казне враћа се са изученим бојацијским занатом и вјештином исцјељења од неких неизљечивих болести. Справљао је мелеме од козијег лоја, воска, трава рањеника, чиме је спасавао људе од тешких рана. Радомир Вучић прича да је и њега својим мелемима спасио сигурне смрти од отворених рана које су га учиниле непокретним.

НАРОДНО СТВАРАЛАШТВО

НАРОДНЕ ИГРЕ

Народне игре су у Чечави последњих година готово нестале. Ријетки су скупови на којима се поведе коло и запјева нека од старих пјесама. Старији нараштаји се ријетко окупљају, а млади су потпуно изгубили везу са фолклорном традицијом. Са престанком рада Културно-умјетничког друштва престало је и интересовање младих за изворни фолклор.

Све до краја шездесетих година Чечава је била позната по народним играма које су се разликовале од игара сусједних крајева. Оне су углавном биле донесене из Србије. По мишљењу етнолога који су се бавили проучавањем фолклора теслићког краја све игре носе карактер игара панонске кореографске области.

У Чечави су се најчешће играли Бруђа, Кукуњешће, Циганкуша, Мацино коло, Ђачко коло, Четверац и Жикино коло. Бруђа је била почетна игра и састојала се из два дијела: први је уз домаћу пјесму, са лаганим корачањем у једном смјеру, а други уз свирку са живахним играњем (цупкавим, трескавим). Све игре се изводе уз пратњу свирача на тамбури или виолини (понекад оба инструмента заједно). Ријетко се играло уз свирку двојнице (свирале) или фруле.

Коло би почињао тамбураш са свирком. Око њега би се играчи хватали за руке да би се на крају круг затворио око свирача. Нови играчи су улазили у коло тако што су прекидали коло, хватајући се до оних уз

које су жељели да играју. Тамбураш би ходао у кругу кола, прилазећи час једној час другој страни. Пјевало се у самом колу, након престанка игре и преласка на обичан ход. Обично је послје сваке игре долазила пјесма. Пјевало се увијек у дуету уз често натпјевавање младића и дјевојака.

По кореографском саставу игре су једноставније технике, у ниским корацима, који су некад као докораци, и привлачењем друге ноге, као кораци са двоструким цупкањем петама након привлачења, некад као трокораци, кратки (у мјесту или у малом кретању), некад као полутрчећи, еластични или комбиновани са посковним корацима, са одизањем слободне ноге ниско у ваздуху. Уз кораке су некад видни таласи – вибрације тијелом, условљени техником корака, уз опуштено држање тијела, па су понекад ситни, некад осредњи. Све су ведрог стила. У одушевљеном игрању и већој разиграности коловодје понекад други играчи подврискују и тиме појачавају интензитет играња и осталих у колу.²¹

БЕЋАРСКЕ ПЈЕСМЕ

Бећарима су Чечавци звани момке стасале за женидбу који су се на масовним окупљањима истицали стасом, пјесмом и гласом. Они су ноћу обилазили прела, стизали у сусједна села, били неуморни у игри и пјесми и запињали за око многим дјевојкама. Њихове пјесме су шаљиве досјетке на теме из свакодневног живота. Смишљали су их сами у слободно вријеме или су једноставно испливале у тренуцима надахнућа. Сваки заселак имао је свој пјевачки бећарски тандем па су се често пута натпјежавали, доказујући тако своје стваралачке и гласовне могућности. У тим натпјежавањима сијевнула би понекад и нека жаока у виду алузије на рачун друге стране и ето повода за одмјеравање снаге. Оваква јуначења била су све до шездесетих година саставни дио сеоског фолклора. Готово да није било народног збора и игранке на којима није било туче између бећарских група. Тукли су се Речани и Станојевићи, Планчани са Гајчанима, Локвари са Речанима... Ломило се коље на оградама, тукло камењем, разбијеле о главу шаргије. Понекад је знао да сијевне нож. Обичај је био да се туча започиње прекидањем кола и разбијањем шаргије. Народ би се тада склонио украј, а на игралиште утрчавали разуздани младићи жељни борбе. Битка се завршавала бјежанијом слабијих и коло са пјесмом се настављало као да ништа није било. Батине су се дуго памтиле и биле повод за нове битке.

Дјевојачки пјеснички израз везивао се искључиво за љубав и љубавне поруке („Дођи драги...“, „Волим дику...“). Ријетко би се нашле слободније дјевојке да одговоре бећарима:

²¹ Јелена Допуђа: О народним играма на подручју Теслића, Зборник 27. конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије, Сарајево, 2982., стр.

Ко је мене волио малену,
отиш'о је за гору зелену.

Љуб' ме, дико, још ме није нико,
само нана кад сам била мала.

Јаранице, твој ме лола воли,
мене воли, тебе срце боли.

Дођи, драги, дођи моја плиско,
па ћеш добит' оно што си иско.

Бећарско пјесничко стваралаштво је тематски обимније, слободније и ведрије. Параболе духовитог и језгровитог исказа крију искричав дух и успијевају да насмију до суза.

Дјецо моја, не бојте се глади
док вам ћаћа у Барањи ради.

Кад цурици нестане помаде
Добој, Тузла и Дервента знаде.

Словенија одузела момке,
а Барања лијепе дјевојке.

Кажи, мала, који боље дира,
ил' богати или умиљати.

Немој, мала, да би се удала
ако би ме војска задржала

Дођи, драги, и синоћ си био,
и донеси што си говорио.

Узело ме годину и пола,
оно пола што сам био лола

Ја бараба а жена још гора,
па се кућа раскућити мора

Пиши, лоло, ја ћу отписиват,
само немој на ме адресират.

Болуј, мала, у своме кревету,
донијећу ти воде у сепету.

Прође Божић и Часне вериге,
сад' ћемо се женити без бриге.

Кад запјева снајица и зава
сва по пољу полијеже трава

У мог ћаће деветере гаће,
кад устане, гузица испане.

У барабе бијеле се зуби,
нико не зна шта бараба љуби.

Боже мили, ал' се коло љуља,
сто момака а хиљаду цура

Женићу се и ја ове зиме,
имам жита четири мјешине.

Ој ракијо, нешто би ти реко:
јебо ли те онај ко те пек'о.

Ој, ракијо, четерес' степени,
док је тебе лола се не жени.

Кад се смислим како је у гробу
дигнем ногу, прднем кол'ко могу

Ко те не би пољубио, створе,
уста шуте а очи говоре.

Зуби б'ели а обрве танке
нема лепше цуре од Циганке.

Мала моја дугачкога носа,
цркни – пукни од мога пркоса

Волим пити, мајко моја стара,
сваке ноћи сањам конобара

Цурица се за удају спрема,
све је нашла, само момка нема

Ја бараба, убио бих оца,
камол' не би код цуре удовца

Срце ми се у љубави купа,
по три дана не чујем да лупа

Цура мила двоје дјеце лила
па им тепа: дјецо моја лепа

Ој, мјесече, да си ближе баре
цуре би те блатом замазале.

Тешко мени и моме капуту
чекајући цурицу на путу.

Сунце жарко на небу округло,
вјеверица упала у пругло.

Цаба мала што те мајка гоји,
бркови ти већи него моји.

Учи, лоло, школе и занате,
ја ћу течај, па ћу поћи за те.

Сви по дану налазе ми ману,
а ја ноћу љубим коју 'оћу.

Пијем коњак, то је моје пиће,
играм карте, развијам мишиће.

Каже лола кућа му ко школа,
није, вала, ни ко моја штала.

Што си мала објесила њушку
ко крмача кад иде под крушку.

Ко је реко и ко је повико
да не смије запјевати нико.

Ко се мисли с нама натпјевават
боље му је ићи кући спават.

Свети Петре, даћу ти шиљеже
да од мене цурице не бјеже.

У зору је л'јепо миловање
кад се стари спрема на орање.

Сува сирца и погача слана,
то је зету од пунице храна

Пуница је почастила зета,
испекла му језик од пилета.

Ала ова бараба ужива,
најео се посавица шљива.

Ала ова бараба ужива,
земљу стере, небом се покрива

Барабе су додијале срезу
и бркове почупале кнезу.

Шта би село да није бараба
све б' спавало, не би устајало.

Волим вола који добро вуче
и барабу који жену туче.

Цуру красе два образа б'ела
мене моја коса до по чела.

О Божићу кад се буде жело,
мала моја, доћу ти на прело.

Ноћу сањам да код куће спавам,
кад се прену', пушка о рамену.

Сјетила се пољубаца мила,
па по шуми грабиће љубила.

Побиле се цуре за барабу,
потргале црквену тарабу.

Зашто мала румениш па блиједиш,
кад у мене барабу погледиш?

Да ми није бешике у жене
не би било барабе ко мене.

Немој ми се замјерит', драгане,
ја сам таква била и код нане.

Цуро мала, бил' ашиковала:
Цијеле зиме кад б'имала с киме.

Колико сам попио коњака
могао бих купит теретњака.

Волим цуре а волим и жене,
још које су скоро разведене.

Подеро сам гаће на гузици
преко плота скачућ' комшиници.

Кућо моја покривена шашом,
зато мене зову будалашом.

Кућо моја закључана жицом,
зато мене зову пропалицом.

Пиштољи се носити не смију,
само лоле носе без дозволе.

Ој, пиштољу, чауре ти жуте,
ја се уздам у Бога и у те.

Пуцај, пали, мој пиштољу мали,
док те нису однијели жандари.

Слободно је пуцати у колу
из пиштоља ко има дозволу.

Милицију вежи и притежи,
нећу рећи гдје карабин лежи.

Ја митраљез донио из рата,
жена њиме подупире врата.

Куни, мајко, сваку стопу моју,
ја не слушам ни девету твоју.

Све сам своје подијелио јаде
у свом селу на цурице младе.

У цурице на прсима има
сепет мяса, може бити свима.

Пијем вино, ракија се гура,
жено моја, да си сада цура.

Жен' ме, стари, и доведи двије,
за барабу једна жена није.

Све сам путем поломио гране
да по ноћи не запињу за ме.

Ја на прело, сунце отпочело,
ја са прела, свиће зора бијела.

Пита стари: „Куд си пошо, сине“
„Одо' својој цури на бабине“!

Ој, цурице, ако нећеш мени,
имам ћаћу, 'оће да се жени.

Није лако ни бараба бити,
треба доста ракије попиту.

Цурино је одавде до Срема,
а бараби нигдје краја нема.

Волио сам и цуре и жене,
нема вајде, и оне су мене.

За барабу питају на прелу,
а бараба у сусједном селу.

Све се село на ме изузело,
фала богу, ништа ми не могу.

Имам курац ко телећу ногу,
опет пичке добити не могу.

Волим једну удовицу младу,
него цура читаву бригаду.

Све сам своје свастике љубио,
још ћу прију па ћу на робију.

Сјет' се, мала, љубави нам клете,
ја још дјечко, а ти љуљаш д'јете.

Жено моја, кад зазвоне звона,
теби кућа мени гостиона.

Ја цурица, мама удовица,
сваке ноћи долазе двојица,
син и ћаћа долазе ко браћа.

Ја бараба, а година слаба,
нек' је слаба, живјеће бараба

Кћери моја, муштерије мами,
не би л' који допао и нани.

ЕРОТСКИ ФОЛКЛОР

Пјесме еротске садржине пјевали су чечавски момци обично ноћу, обилазећи прела или враћајући се кући са зборова или игранки. Ријетко би се неко одважио да такве пјесме запјева у присуству старијих људи или жена. Само се под окриљем ноћи могао размахнути притајени ерос и показати момачка смјелост и снага.

Кажу, мала, ил' 'оћеш ил' нећеш,
да бараба не долази цаба.

Дај ми, мала, па шта ће јој бити,
нећеш у њој купус киселити.

Ој кревету, јеси ли у стању
држат мене и пода мном Јању.

Цура своје миловала пиле:
пиле моје ти ћеш добит своје.

Цурица се подвири пода се:
Мила мати, кад ја обркати?

Мала моја, квоца квочка твоја,
насади је, ево јаја моја.

Мала моја кад те кучи брале,
слетиће ти гаће на сандале.

Кад бараба цурици зажеже,
цурица се згури ко шиљеже.

Сјећаш ли се, мала, оног ћошка,
гдје је твоја платила кокошка.

У цурице међ' ногама јаће,
а у мене ножина за клаће.

О, мој курче, на шта ме навуче,
па ја јеба' бабино унуче.

Цура пере ноге на камену,
па их суши мени на рамену.

Пичке жељан а динара немам,
динар наћох, међу ноге заћох.

Мала моја ево ти га пола,
друга пола кад се скинеш гола.

Пицо моја, мали магазину,
у те трпам, па чувам за зиму.

Нема љепшег мириса од сиса,
а од пице слађе гибанице

Зора свиће, а ја код дјевојке,
ућеро сам и држим за дојке.

НАРОДНЕ МУДРОСТИ

Чечавци се у свакодневном говору често и радо служе пословицама. Употреба стилски и граматички чистих пословичних израза има коријене у дугој просвјетитељској традицији овог краја. У употреби је и велики број фраза које су занимљиве у лексичком и језичко-стилском смислу.

А

Ако лаже коза, не лаже рог.
Ако ми не можеш помоћи, немој ми одмагати.
Ако смо браћа, нису нам кесе сестре.
Ако хоћеш да знаш какав је, дај му власт.
Ако ти тројица кажу да си пијан, лези па се ваљај.
Ако чељад није бијесна, ни кућа није тијесна.

Б

Батина има два краја.
Баца ко у мутну воду.
Бацио кост међу њих.
Без збора нема договора.
Без муке нема науке.
Без старца нема ударца.
Без трага му глава.
Без алата нема заната.
Беспослен поп и јариће крсти.
Бистра вода ко ракија.
Биће гаће, али не знам кад ће.
Бјеганова мајка пјева, Стојанова плаче.
Бјежи ко ђаво од крста.
Бјежи као од куге.
Благо оном ко рано полуди, цијели живот у весељу проведе.
Благо оном ко памети нема.

Блеји ко теле у шарена врата.
Бог да му душу прости.
Бог дао, Бог узео.
Бог је прво себи браду створио.
Богу се молећи.
Боље виде два ока него једно.
Боље ишта него ништа.
Боље врабац у руци него голуб на грани.
Боље поштено умријети него срамно живјети.
Боље празна врећа него враг у врећи.
Боље знати него имати.
Броји залогаје.
Будали је море до кољена.

В

Ведро ко стакло.
Вежи коња гдје ти газда каже.
Весело срце кудјељу преде.
Већа глава, више главобоље.
Вид'ла жаба 'дје се коњ поткива, па и она дигла ногу.
Во се веже за рогове, а чо'ек за ријеч.
Враг не спава.
Врана врани очију не вади.
Вук длаку мијења, а ћуд никада.

Г

Гладак ко 'растова кора
Гладан ко курјак.
Гладан ко пас.
Глад нема очију.
Го, ко од мајке рођен.
Го, ко прст.
Гракнуше ко на бијелу врану.
Грк к'о чемер.
Грлом у јагоде.

Д

Дабогда ти се догодило оно што жена мисли, а не дао Бог да ти се деси
оно што ти мајка и отац мисле.

Да га по смрт пошаљеш, наживио би се.
Да га змија уједе, отровала би се.
Да је кућа добра и пас би је имао.
Далеко му лијепа кућа.
Далеко му било.
Далеко од очију, далеко од срца.
Да може, попио би га у чаши воде.
Дан по дан, смрт за врат.
Два без душе, трећи без главе.
Два лоша убише Милоша.
Два пута мјери, трећи пут сијечи.
Добар глас се далеко чује, а зао још даље.
Добар к'о добар дан.
Добро је понекад и жену послушати.
Догорјело до ноката (Догорио луч до ноката.)
Дођоше дивљи па истјераше питоме.
Док је глава биће капа.
Док је човјек здрав и вода му је слатка.
Док куја репом не мане, неће пас за њом потрчати.
Док један не отегне, други се не протегне.
Док се једном не смркне, другом не сване.
Доћерало цара до дувара.
Доћи ће враг по своје.
Доћи ће маца на вратанца.
Доћи ће и њему црни петак.
Дрво се на дрво наслања (а човјек на човјека).
Држи ријеч ко решето воду.
Држи се ко пијан плота.
Дркће ко прут.
Дуг је зао друг.
Душа му у носу стоји.

Ђ

Ђаво не оре и не копа (већ о злу мисли).

Ће много бабица, килава су дјеца.
Ће је село без паса лако је ићи без штапа.
Ће кога сврби ту се и чеше.
Ће нема мачке ту миши коло воде.
Ће си – ту си.

Ж

Жали Боже!
Жали ме жива, а немој мртва.
Ждере ко ала.
Жедна преко воде превести.
Жељан ко озебо сунца.

З

Забада трн у здраву ногу.
Завадио би два ока у глави.
Заглед'о се ко теле у шарена врата.
За добрим се коњем прашина диже.
За језик се ујео.
За колико купио за толико и продајем.
Закрвавио очима.
Заплео се ко пиле у кучине.
Зарекла се крмача да неће јести говна.
Здрав се не пита.
Зец у шуми а ражањ се прави.
Зло добра донијети неће.
Зло и наопако!
Зло је ко не зна а учити се не да.
Зло се злим враћа.
Злу не требало.
Змију у њедрима носити.
Знаћеш пошто Муса дере јарца.

И

И боже помози!
Ивер не иде далеко од пања.
Играју јој очи ко на зејтину.
Играју се магарци, биће кише.

Иде ко без главе.
Иде ко сапета квочка.
Избирач нађе отирач.
Извалио се ко пас.
Изићи ће дјело на видјело.
Из камена би суза ударила.
Из очију украде.
Из петних жила.
Из твојих уста у Божије уши.
Има и над попом поп.
Има их ко кусих паса.
Има ко у жабе длака.
Има паса и осим Шарова.
Испеци па реци.
И ћорава кока зрно погоди.
Ишли на вука па истјерали лисицу.

Ј

Ја га крстим, а он прди.
Јак ко земља.
Јак ко међед.
Једе ко мећава.
Једна глава, хиљаду језика.
Једна ластва не чини прољеће.
Једном гузицом на два пира.
Једна шугава овца цијело стадо ошуга.
Једно али вриједно.
Једно другом до ува.
Једном ногом у гробу.
Језик може посјећи горе од ножа.
Језик за зубе!
Јеси ли читав?!
Јунакова мајка најприје заплаче.

К

Кад Бог кажњава, прво узме памет.
Кад би човјек знао ће ће врат сломити, не би тамо ишао.

Кад на врби роди грожђе.
Кад међеду гузица зарасте.
Кад мачке нема, миши коло воде.
Кад највише грми, најмање кише пада.
Кад нестане петка у години.
Кад сви кажу: пјан си, лези па се ваљај.
Кад се прасе наије, корито превали.
Какав гост, така му и част.
Какав на јелу, такав на дјелу.
Какав отац такав син.
Какав чо'ек тако и збори.
Каква мајка така ћерка.
Какво сјеме таква жетва.
Како туђу кокош изијеш, одма' своју за ногу вежи.
Како удробиш тако ћеш и кусати.
Као да је из глади утеко.
Као да руком однесе.
Као да се бунике најео.
Као да си дош'о ватре узети.
Као да сједи на ушима.
Као запета пушка.
Као из књиге (говори).
Као 'тица на грани.
Клин се клином избија
Ко брзо суди, брзо се и каје.
Ко вина вечера, воде руча.
Ко високо лети ниско пада.
Ко га не зна, скупо би га платио.
Кога су змије клале и гуштера се боји.
Ко другоме јаму копа, сам у њу пада.
Ко зло чини нек се добру не нада.
Која кока много какоће, мало јаја носи.
Ко је јачи тај и тлачи.
Ко је луд не буди му друг.
Ко куца томе се и отвара.
Колико људи толико и ћуди.

Колико црно иза ноката.
Ко љети хладује – зими гладује.
Коме није у ораху, није ни у товару.
Ко много пријети оног се не бој.
Ком обојци, ком опанци.
Ко не држи брата за брата он ће туђина за господара.
Ко о чему, баба о уштипцима.
Ко пита – не скита.
Ко прије дјевојци, његова дјевојка.
Ко проси, не дијели.
Ко рат жели, код куће га имао.
Ко рукама мед мијеша, прсте олиже.
Ко с ђаволом тикве сади, о главу му се лупају.
Ко са дјецом спава, упишан устаје.
Ко се Бога не боји а људи не стиди, бјежи од њега.
Ко се дима не надими, тај се ватре не огрија.
Ко се људи не стиди, ни Бога се не боји.
Ко се не намучи у младости, тешко њему у старости.
Ко се туђем злу весели, нек се своме нада.
Ко се у коло хвата, у ноге се узда.
Ко се хвали сам се квари.
Ко старо не крпи, ново не носи.
Ко тебе каменом ти њега хљебом.
Ко тражи веће, изгуби и оно из вреће.
Ко тражи обирач нађе отирач.
Ко умије њему двије.
Ко у плочу, ко у клин.
Ко чека дочека.
Криво сједи, а право реци.
Крије, ко гуја ноге.
Крпеж и трпеж кућу држе.
Куд је вода једном текла, опет ће тећи.
Куд је отишло јуне нек иде и уже.
Куд пукло да пукло.
Куд си навро, није ти крава на ногу стала.

Л

Лаже и кад се Богу моли.
Лакше је стећи него сачувати.
Лакше је чувати овце него новце.
Лако је готовом детету ћаћа бити.
Лако је здравом болесног свјетовати.
Лако је луда преварити.
Лези 'лебе да те једем (каже се за оног који ништа не ради, осим што једе).
Лети ко мува без главе.
Лије (киша) ко из кабла.
Лијепа ријеч и гвоздена врата отвара.
Лијепе коло воде, ружне кућу куће.
Лијеп ко лијеп на трнци.
Луд није ником мио, а луду је свако.
Лук и вода (каже се за нешто што је просто, лако).
Лупа ко Максим по дивизији. (По неком Максиму који је био луцкаст, а био војник у партизанској дивизији.)

Љ

Љут као рис.
Љуто као ватра.

М

Мајчино млијеко. (Каже се за добра човјека)
Мак на конац. (испитивати до детаља)
Метнути главу у торбу. (ризиковати живот)
Мијења, ко Циго коње.
Мило за драго.
Ми о вуку, а вук на врата.
Мираз дјевојку удаје.
Миран као овца.
Млад неће, а стар не може.
Младо – лудо.
Младо пољубити, а богато закинути, није грехота.
Младо се дрво савија.
Моја кућа, моја слободица.

Мртва глава дугове не плаћа.
Мртва глава не зна говорити.
Мртвом се курјаку реп мјери.
Мутна вода ко орање.

Н

Навео на танак лед.
Навалио, ко мува на говно.
Натеже се ко гладан срати.
Навика је једна мука, а одвика двије.
Наврат-нанос.
На врби свирала.
На вука вика, а лисице месо носе.
Надуо се ко мије' (мијех).
На језику мед, на срцу јед.
Најмилијег госта три дана доста.
Најприје скочи па онда реци: хоп.
Након боја копље у трње.
Накриво насађен.
Налок'о се ко пас.
Намјерила се коса на брус.
На младу је, зарашће.
На млађима свијет остаје.
Намргодио се ко да ће му киша из чела ударити.
На псу рана, на псу и зарасла.
На рану би га привио.
На соколу је мало меса.
Нашла врећа закрпу.
Нашла слика прилику.
Не би га надлајало деветоро паса.
Не би ни пас с маслом појео.
Не би је пољубио ни кроз девет поњава.
Не би дао ни лулу дувана.
Не буди примијењено.
Не буди урока.
Не буди сваком лонцу поклопац.

Не ваља пљувати па лизати.
Не види даље од носа.
Не види се прст пред оком.
Не вјерује ни својим очима.
Невоља свачему човјека научи.
Не гледај шта поп збори, него што твори.
Не да му враг мира.
Не да му зубе помолити.
Не да му ока отворити.
Не да се опепелити.
Не да се ни осолити.
Незвану госту мјесто за вратима.
Не зна гост шта је пост.
Не зна гдје је шупаљ.
Не зна да бесједи, а не умије да ћути.
Не играј се главом.
Не иште хљеба (нека стоји).
Не казује баба шта јој се снило, него шта јој је мило.
Неком мајка а неком маћеха.
Не лаје куца ради села, него ради себе.
Не лези враже.
Не липши, магарче, док трава нарасте.
Нема жита без кукоља.
Нема ни краја ни конца.
Нема ни кучета ни мачета.
Нема ни очевине без крчевине.
Нема на чему (захваљивати).
Не могу бити и вуци сити и овце на броју.
Не можеш га ухватити ни за главу ни за реп.
Не пада снијег да покрије бријег него да свака звјерка покаже свој траг.
Не пружај се даље од губера.
Не стоји кућа на земљи, него на жени.
Неће гром у коприве.
Неће мачка сланине.
Ни ђаво није црн онолико колико људи говоре.

Није доста кад не оста.
Није дошло вријеме да гинемо, него да се види ко је какав.
Није коме је речено, него коме је суђено.
Није кошено, већ стрижено.
Није му врана мозак попила.
Није мука довијека.
Није злато све што сија.
Није ни он тиква без коријена.
Нисам ни ја весла сисао.
Нисам ни ја по глави озебо.
Ни црно иза нокта.
Нико не зна шта носи дан а шта ноћ.
Нико неће рећи: ја сам курвин син.
Нико сам себи није судија.
Ни крив, ни дужан.
Ни лук јео, ни лук мирисао.
Ни на небу, ни на земљи.
Ни пет, ни шест. (Не сачека, него уради)
Ни род, ни помози Бог.
Ни прсти на руци нису једнаки.
Нисам с тобом козе чувао.
Ни себи, ни своме.
Нити смрди, нит мирише.
Ни куће, ни кућишта.
Ни трага, ни гласа.
Нит се зна ко пије ни ко плаћа.
Нужда закон мијења.

О

Обећање, лудом радовање.
Обилази ко мачка око вруће каше.
Образ му ко опанак.
Обрати зелен бостан.
Одбијам ти на лудост.
Од воље му, ко Шокцу пост.
Од главе до пете.

Од готовог, вересија.
Од зла оца и од горе мајке.
Од наше је горе лист.
Од немила до недрага.
Однијели је краци. (Говори се малој дјечи кад питају гдје им је мајка)
Од ока (кад се мјери гледањем).
Одсијече као на пању.
Од смрти нема лијека.
Ока на момка (ока на свакога).
О кукову дану (никад).
Омрко а не освано.
Остали ко посрани.
Остарио, а памети не стеко.
Осто ко говно на цједилу.
Отего папке (умро).
Отегло се ко часни пост.
Отегло се ко гладна година.
Отето – проклето.
Отишао да му ноге виде пута (онај ко хода без циља).
Очи воде, а ноге носе.
Оштар ко змија (за оштар нож).

II

Паде ко на ватру (када се брзо потроши).
Пазе се ко мачка и миш.
Пала мува на међеда.
Пала му сјекира у мед.
Паметан полако иде а брзо дође.
Пас био, пас и остао.
Пасја вјера (за оног који није од ријечи).
Пас који лаје, не уједа.
Печеница се не тражи уочи Божића.
Пијан ко земља.
Пијаном море до кољена.
Пије ко смук.

Пише куком по леду.
Пијаног и Бог чува.
Плашљив ко зец.
Плети kotaц гдје ти и отац.
Побијелише очи гледајући.
Поганије' уста (кад се зло говори другом).
Погоди ко прстом у говно.
Погледа ко озебо сунце.
Подавио реп пода се.
Подмукло пашче уједа.
Поћи за стара – поћи за цара. Поћи за млада – поћи за врага (говори се дјевојци за удају).
Познаје се дан по јутру.
Поклону се у зубе не гледа.
Покорну главу сабља не сијече.
Покрај сува дрвета и сирово изгори.
Помози ми рећи! (кад се нечег не може сјетити).
Поплашио би тор говеда (кад је неко ружан).
По порукама вуци месо не једу.
Посијао тикве (кад неко падне).
Послије боја копље у трње.
Послије кише, сунце.
Поуздан ко врбов клин.
Пошаљи луда у војску, па сједи и ллачи.
Поштена је лако преварити.
Пошто купио, по то и прод'о.
Прде у једну тикву.
Прав ко стријела.
Први се мачићи у воду бацају.
Превео би га жедна преко воде.
Премеће се са гуза на гуз.
Пресекао језик, дабогда!
Прије зоре не може сванути.
Пробио ми главу (досадио молећи).
Проговорио би на гузицу.
Продаје зјале (ко беспослен хода).

Пролази ко поред турског гробља (неће ни да погледа).
Прошао кроз сито и решето.
Пун ко шипак.
Пун пара ко жаба длака.
Пуче као гром.

Р

Равно ко на длану.
Ради ко мрав.
Ради ко црв.
Радује се ко озебо сунцу.
Расту му зазубице.
Рачваст колац у земљу не иде.
Риба без воде, а вук без горе (не могу).
Рог за свијећу (преварити неког).
Ругала се руга, па јој била друга.
Рука руку мије, образ обадије.

С

Сад ил' никад.
Са зла на горе.
Само 'тичијег млијека нема.
Сам човјек ни за столом није пристао.
Са својима и пиј и једи, али ништа не мијешај.
С Богом (збогом) остај! (Довиђења!)
Свака шала, пола истине.
Свака 'тица своме јату.
Сваки Циго свога коња хвали.
Свему свијету Бог није угоднио.
Сваком своје говно мирише.
Своја кућица, своја слободица.
С главе риба смрди.
С гуза на гуз.
Сигуран ко врбов клин.
Сијече ражањ, а зец у шуми.
Сила Бога не моли.
Сила отме земљу и градове.

Сиротињо и Богу си тешка.
Сит гладном не вјерује.
С једном гузицом на двије столице.
Сједи дрво на дрво.
Сјеме му се затрло. (клетва)
С ким си, таки си.
Скинути кајмак (узети најбоље).
Скочи ко опарен.
Скуво му попару (спремити подвалу).
Слијеп код очију.
Сложна браћа кућу граде.
Служба није дружба
Смије се ко будала брашну.
Смућкај па пролиј.
С неба па у ребра.
Спала књига на два слова.
Споља гладац, а унутра јадац.
Старог кова.
Стиди се ко млада.
Стоји ко страшило.
Стоји ми на врх језика (кад се нечег не може сјетити)
Стоји му душа у носу (пред смрт).
Стрпљен-спасен.
Суза сузу стиже.

Т

Тако ми Бога!
Тако ми очију!
Тамо њему (рекавши).
Тандара-мандара (кад неко прича без везе).
Тврди пазар.
Тврдо ко камен.
Тешко брату без брата и дјевојци без свата.
Тешко до зла Бога.
Тешко мудроме међу будалама.
Тешко ко земља.

Тешко свуда своме без својега.
Тешко оном ко памети нема.
Тиха вода бријег рони.
То и Бог зна.
То је мило за драго.
То је његово масло.
Тражи хљеба преко погаче.
Трбухом за крухом.
Трице и кучине.
Трла баба лан.
Трпљен-спасен.
Трчи ко ждријебе пред руду.
Туђи нокти свраба не чешу.
Тумара ко пијан по помрчини.
Тушта и тма

Ћ

Ћути ко заливен.

У

Ударио тук на утук.
Ударила вила на Халила
Украшће из очију.
У лажи су кратке ноге.
Улар с коњем иде.
Умиљато јагње двије мајке сиса.
Ум царује, снага кладе ваља.
У се и у своје кљусе.
У радише свега бише, у штедише још и више.
У сваком житу има кукоља.
У свакој шали пола истине.
У туђем оку види сламку, а у свом ни кладу не види.
У туђе краве велико виме.

Х

Храни пашче да те уједе.
Храни сироту за своју срамоту.

Ц

Царска се не пориче.
Црна капа, зла прилика.
Црно ко угљен.
Црн ти образ.

Ч

Чега се мудар стиди, тим се луд поноси.
Чека ко озебо сунца.
Чему земан томе и вријеме.
Чист рачун, дуга љубав.
Чија крава оног и теле.
Чија сила тог и правда.
Чије јуне оног и уже.
Чини се невјешт.
Човјек се веже за ријеч, а во за рогове.
Човјек се учи док је жив.
Чува га ко мало воде на длану.
Чува ко очи у глави.
Чувај се, чуваћу те (рекао Бог).
Чувај се оног кога је Бог обиљежио.

Џ

Џаба ти све.

Ш

Шило за огњило.
Шири се ко паун.
Шугава овца сво стадо ошуга
Шта је тражио, то је и добио.
Што би, би.
Што виси нек отпада
Што више грми, мање кише пада.
Шта је, да је.
Што је далеко од очију, далеко и од срца
Што луд поквари, сто паметних не поправи.
Што на столу, то и понуђено.
Што је право и Богу је драго.

Што је руха на мени је, што је круха у мени је.
Што кума донијела у торбици, однијела у гузици.
Што ниси рад да ти други чине, немој ни ти другом.
Што тријезан мисли, пијан говори.
Што ће бити јесенас, нека буде вечерас.
Шут се с рогатим не боде.

КЛЕТВЕ

Куне се увијек наглас, обично у свађи или послије свађе. Клетва је средство слабијег, израз немоћи. Она је утјеха пониженом. Њоме се успоставља равнотежа зла и исправља неправда.

Дабогда црко!
Дабогда се у гробу преврно!
Земља ти кости избацила!
Сараца те појела!
Сушица те спопала, дабогда!
У гробу се преврн'о!
Умријети не мог'о!
Кућа ти изгорјела, дабогда!
Све ти из уста у њедра падало!
Сјеме ти се замело!
Сунце те спржило!
Гром ти главу разбио!
Све ти у кући кукало, само поп пјево!
Вода те однијела!
Изгорио у по' ватре, дабогда!
Љути те шаран ујео!
Дабогда те пречица претргла!
Дабогда ћорав 'одо!
Ћорава те по свијету водили!
Гром у те пук'о, дабогда!
Дабогда просио по бијелом свијету!
Дабогда дјецу своју печену јео!

Све за лијекове дао! (дужнику)
По свијету 'одо, куће желио, а куће не видио!
Присјело ти!
Пси ти се мяса најели.

ЗАКЛЕТВЕ

Заклетва је доказ истине, начин убјеђивања и средство увјеравања неповјерљивог. Њоме се побјеђује сумња и доказује поштење.

Мајке ми!
Дабогда црко, ако лажем!
Крува ми!
Сунца ми!
Дјеце ми!
Очију ми!
Славе ми!
Јебо матер (своју) ако лажем!
Не мак'о се одавде...
Дјеце своје не видио!

ТОПОНИМИ

Називи појединих мијеста и земљишних парцела у Чечави обично се везују за неког ранијег власника, неку географску карактеристику локалитета, пољопривредну културу, врсту земљишта или неко обиљежје везано за начин коришћења. Понекад се називи везују за неки догађај или догађање из живота народа. Неколико назива парцела везује се за муслиманска имена (Мустафинац, Махмутова лука) што потврђује присуство муслимана – власника на овим просторима.

Интересантни су називи Глумлина и Гумлина јер би могли бити изведени од ријечи Громила. Громиле су средњевијековна српска гробља, обиљежавана обично гомилама камења. До сада су у овом дијелу

Републике Српске пронађене само на Озрену. Више локалитета са називима Гајеви потврђују тезу о присуству становништва на подручју Чечаве у средњем вијеку. Гајеви су у то вријеме била култна мјеста Срба. На њима су се окупљали и вршили своје вјерске обреде.

По називима Виноградине и Винова главица многи изводе закључак да се на подручју Чечаве некада гајила винова лоза. Вјероватније је да су ови локалитети добили име по дивљој виновој лози која се и данас може срести по грабовим шумарцима Чечаве.

Преглед назива дајемо по катастарском операту за цијелу катастарску општину Чечава.

	А	Виноградина	Диљка
Ада		Винова главица	До
Адица		Високи гајеви	Долови
Адељак		Висока главица	Дубоки поток
		Влахуљ	Дуга бразда
	Б	Водица	Дуга коса
Баир		Војићевина	
Бакула Бара		Врачевина	Ђ
Баретак		Врт	Ђекин бријег
Барачиште		Вртлић	Ђекин поток
Башча		Вукосавац	Ђекина шума
Башчица		Вуксан	Ђурђев поток
Беглучиште			Ђуревина
Бијело брдо		Г	Ж
Бјелица		Гај	
Бјељевина		Гај	Жељковина
Богданица		Гајеви	Жестиковача
Борик		Гајина	Жежница
Боровача		Гајић	
Боровита коса		Главица	З
Бородињак		Главуљ	Забиште
Браздица		Глумлина	Загајница
Бранковац		Горњи Зубовац	Заграница
Брда		Горица	Заједница
Богданица		Грабик	Закопник
Бојин поток		Градина	Запоток
Брез		Грахориште	Зеленика
Брезик		Гребарица	Зимовка
Брезје		Гредина	Зекићевина
Бубањ		Гредњак	Зовик
Бујадница		Груваљ	Зовиковац
Буквик		Гумлина	Зубовача
	В	Д	И
Вигњиште		Дебели храст	Ивањско особље
			Ивица

Изета
Изнад пландишта

Ј

Јабучик
Јаворова
Јанков Гај
Јежевача
Језерине
Језеро
Јелав
Јелица
Јерибасна
Јечмиште
Јошик
Јошје

К

Кесеровина
Кнежевача
Код липе
Козја њива
Коса
Косељица
Костадиновина
Котар
Котарић
Кошарине
Крамина
Крајница
Кременац
Кремењак
Кромпириште
Крушчик
Крушчић
Крчевина
Кућерина
Кућиште

Л

Ланиште
Ледињак
Лијеска
Лукин до
Липа
Липовац

Липова коса
Локва
Лука
Луковиште
Лужница

Љ

Љесковац

М

Маглајчевина
Марин поток
Махмутова лука
Мекота
Миљковина
Милића бријег
Митрова коса
Митрова њива
Младик
Млиниште
Млинска лука
Мраморје

Н

Некосина

Њ

Њиверак
Њиветак
Њиветина

О

Обала
Облак
Обод брдо
Одобашића брдо
Оклинци
Околац
Окрета
Окретањ
Окућница
Омар
Омуљак
Ораница
Орашје
Орепак

Ораница
Оскоруша
Осоје
Отавица

П

Палучак
Пањик
Парадињак
Парлог
Пејића главица
Пецана
Пијесак
Платина
Плацик
Плот
Подбрдо
Под гробљем
Подкућница
Полица
Пољац
Пољице
Попова њива
Попријека њива
Попријека бразда
Прауља
Прелог
Преседо
Присоје
Присојско брдо
Прљача
Продановића главица
Просиште

Р

Раван
Радојковина
Ражиште
Рамље
Раскршће
Растик
Рашћевина
Ровови
Росуља
Рудина

С	Татарска главица	Ц
Савин крај	Тисовац	Цвијаново брдо
Самар	Торине	Церик
Сандук	Торињак	Церић
Свињчина	Травњак	Црквине
Селиште	Трешњик	Цурске њиве
Сивња	Трновача	
Сјелина	Тук	Ч
Скабовина		Чавка
Смиља	У	Чавино брдо
Смречик	Увала	Чадориште
Спасовиште	Укрина	Чађевина
Срамотњак	Усјелина	Чаушница
Средељ		Чешљуг
Стајчевина	Ф	
Стеваново језеро	Филипово брдо	Ш
Страна	Х	Шеничиште
Страњача	Хамбариште	Шикара
Стражбеница	Хелдовиште	Широка коса
Студенац	Храстик	Широка њива
Сугребље	Храшће	Шуњак
	Хрт	Шушков поток
Т		
Татариште		

РИЈЕЧНИК ЛОКАЛИЗАМА

Народни говорни израз чечавског краја је необично правилан, готово избрушен и дотјеран. Локални дијалекат не постоји, а турцизми се у говору веома мало користе. Језичку говорну правилност нарушавају провинцијализми којих има доста и који се често користе. Понекад ће се и од образованих људи чути ријечи чије значење ће странцу бити непознато.

А	Алаша – руља, разуларена група
Аврље – отпад (обично од дрвета)	Апаш – друг, пајташ
Азина – даскама захваћен извор воде за пиће (вјероватно од „јаз“, „јазина“)	Ардауш – галама, неред међу људима
Ајкара, ајкараст – неукротив (обично за стоку)	Ањиц – дјечја игра, трка
Акрап – ругоба	Ас је – Да ли је?
	Асијаст – обијестан
	Асна – корист

Б

Бајат – стар
Башити се – шепурити се („Лако се башити на туђем“)
Бегенисо – одабрао
Белај – несрећа
Бетер – слабашан, нејак
Блен’о – загледао се
Бљузак – јака киша
Боме – богме
Брњав – умазан око уста
Будалија – глупост
Бунца – рупа
Бурла – рови, претура

В

Вајда – корист
Вако – овако
Варићак – дрвена посуда запремине 16 кг
Варењак – куван кукуруз
Видло – свјетло, запаљена зубља луча
Врлетан – незгодан, својеглав (човјек), неприступачан предио
Врпољи се – врти се, не сједи у мјесту (за немирно дијете)
Врчити – одбити се („Врчи комад и удари га“)

Г

Гаила – галама, вриска
Гањак – предсобље, ходник
Глацнуо се – опоравио се, удебљао се
Гариб – бараба
Грамба – неспретно хода
Грк – горак
Гујавица – глиста
Гуланфер – спадало, бескористан
Гурав – смотан, спор

Д

Дагма – биљег, ознака
Деверати – трпити дуго
Дедер – хајде одмах (заповједни начин)
Декно – ударио изненада
Демет – нарамак

Доакати – доћи главе
Доколио – нашао времена
Досин’о – мало дохватио (за човјек који је припит)
Драмосери – прича без везе
Дрежди – дуго чека
Дркација – који прича у празно
Држећан – стар а добро се држи
Дрланца – искоришћен, неупотребљив
Дртина – остарио, споретало
Думагија – дим, прашина
Думагија – дими се

Ђ

Ђакад – кадгод
Ђе – гдје
Ђисије – ситни накит, понекад и за ствари којима се не зна назив и сврха
Ђувегија – младожења, момак пред женидбу
Ђутуре – скупа, све
Ђутурум – стар, излапио

Е

Егија – ручица за окретање
Ерав – хром

Ж

Жера – жар
Жестан – мастан, жесток
Жимлија – прождрљив

З

Завозан – који заноси у ходу или вожњи
Зажмак – омча на конопцу или концу
Заинтачити – навалити са тражењем, не одустајати
Зајазити – преградити ток воде
Закрмачити – забрљати, испрљати
Заметити – сметати, ометати
Заметити – затурити
Запећи – зарибати (за механизам који се не да покренути)
Заустроно – застао, задржати се
Збобли – узме на брзину, отме

Злурнут – плаховит, љут	Коначити – заноћити
Звјерла – гледа наоколо	Крвајише – куди, омаловажава
Звоца – придикује	Креуче – крешти
Зврндов – својеглав, самовољан	Курајбер – неважан, безначајан, нико и ништа
Зивлака – безвезњаковић, који свашта прича	Курвештија – курва
Зијан – штета	Кусати – јести кашиком
Зијанћер – штеточина (обично за стоку)	Л
Зимљив – осјетљив на хладноћу	Лабрња – њушка, уста
И	Лачан – витак, мршав
Избеушити – ослабити на мјесту прелома	Ландра – скита
Извиједа – измишља	Лапио – узео на брзину
Изјести – појести	Лапрда – говори без везе
Ијере – зашто	Лапурити – брзо гонити (стоку)
Иљага – велико невријеме	Легура – спор, лијен
Искамчити – добити послјије упорног тражења	Лезесер – пренемагало, који се прави болестан
Итити – журити	Леура – скитница
Итнити се – бацити се	Лилати – љуљати
Ј	Линцати – пити халапљиво
Јазмак – рупа у земљи	Лондра – покварењак, олош
Јакараст – необуздан, напастан	Љ
Јевта – недјеља	Љазга – краста, унакажење
јендек – провалија	Љата – хода негледајући гдје стаје
Јере – зашто	Љатав – који неправилно хода, невјешт
К	Љаштра – хода незграпно
Кабулио – једва се одрекао, једва дао	М
Какви – не	Малијем – замало
Каламоча – набрзину припремљено чорбасто јело	Марно – ударио изненада
Кањава – крпа за посуђе	Мешчини – мени се чини, чини ми се
Кам-катил – спреман за напад (обично за вола који хоће насрнути на човјека)	Мрлина – цркотина, који се вуче (за човјека)
Капарисао – заузео, дао капару	Мрлиња – дуго спава
Каран – тужан	Мрцина – покварењак (за човјека), угинула животиња
Кимљив – који се лако наљути	Мулија – ексер
Киндисо – упоран у нечему, који је навалио	Мучан – незгодне нарави, пргав
Кљувара – рага	Н
Кмечи – плаче (за дијете)	Набигузица – похлепан, прождрљив
Коцав – премршав	Нагузати – наканути се
	Награисати – нагребусити
	Надасица – успон
	Надут – љут, који се дури

Накида – вријеђа, напада
 Наповраћио – наговорио, намамио
 Натакарио – незгодно намјестио
 Нацјебурати – напунити водом
 Некадур – немоћан
 Немере – не може
 Несибетан – прождрљив
 Несмало – за мало

О

Обико – привикао се
 Обрдан – оштећен по ивици (обично за метални суд)
 Оварисати – погодити
 Одјазити – отворити широм врата
 Одлепутати – одлетјети
 Одишћелио – изгустирао
 Ојтра – јутрос
 Ојшула – спадало
 Оклембурио – утучен, тужан
 Околац – обор за свиње
 Олба – мјера за течност, пола оке
 Омрко – није стигао за дана, ухватила га ноћ
 Опајдара – лака жена
 Осијо, осижати – одбити се („Осија од мене три метра“)
 Отпачати – стићи урадити („Нисам могао отпачати“)
 Отрачити – ријешити се, завршити
 Отрти – обрисати
 Отоеч – мало прије
 Ошкоперан – окретан, живахан

П

Пачати се – мијешати се, полагати право („Пача ми се у дио“)
 Паити – сматрати да се има законско право
 Палија – мотка
 Перајица – чекиња од свиње
 Пинцати – раздирати
 Пишман – одустанак од договора
 Пиштолина – бара
 Пичвајз – гужва, неред
 Плао – много
 Пљезори – пуже (за дјецу)

Повиленио – раздраган
 Повраз – рукохват на котлу или сличном посуђу
 Погањ – кривина
 Податна – дарежљива, фиг. лака жена
 Подина – развршено сијено
 Попашан – насртљив
 Поправио се – добио на тежини, удебљао се

Потеке – помало
 Превелио – превесео, необично весео
 Препети – превезати стоку на њиви
 Пресамитио се – изнурен, мршав
 Преутинула – за кишу која лагано престаје
 Приуза – краћи конопац (служи за вођење стоке)
 Пропелити – проговорити, јавити се („не зна ни пропелити“)
 Прђија – имање, имовина („Као да је његова прђија“)
 Пуција – мала пукотина, напрслина

Р

Разгалити – разведрити, расхладити
 Разговорити – утјешити
 Ремунда – скаламерија
 Рсуз – покварењак
 Рустина – камењар, пећина
 Ручи – дере се на сав глас

С

Саграма, саграмаст – брзоплет, хировит, непредвидив
 Сакарет – богаљ
 Саплаисати се – пасти од умора
 Сент – правац
 Свез’о – добро пијан, напио се
 Сербез – на миру, без брига
 Серизије – нешто што не постоји, ријеч која ништа не означава (вјероватно пошалица од „срати“ и „изјести“)
 Сијасет – много
 Скаламбурио – направио на брзину
 Сказав – незграпно грађен
 Сканатурен – направљен на брзину, склепан

Скрасити се – смирити се на једном мјесту	Уколијенчити – укротити, стоци везати ужетом главу и ногу да теже хода и да не може брстити
Скркати – срушити, упропастити	
Скудио – нашао ману, покварио („Скудио дјевојку“)	Урија – неплодна и необрађена њива
Скутра – стара кучка, куја	Ускопистити се – заинатити се
Смочити – јести више хљеба, штедити на мрсу	Усован – који много псује
Смрдљив – који се лако наљути, љутица	Устока – источни вјетар
Смести се – заборавити, одустати	Ућустечити – укротити стоку везивањем задње и предње ноге
Сносити – трпјети	Уцвијелити – расплакати дијете
Спрчен – претијесан	Ушчуло се – почело да заудара, смрди
Субудала – луцкаст	
Сукурчина – задрт, пријек	Ф
Сурунџија – старудија, непотребне ствари	Фали – недостаје
Сустати – уморити се	Фалинка – мана
	Фасовати – бити кажњен
	Фунта – запомеће кавгу
	Фурсет – инат
	Х
Тандрка – лупара	Хепек – мали дио неког механизма коме се не зна име
Тандркно – умро изненада	Хрга – остарио, неупотребљив
Теслачи – крупно лаже	
Творица – често отвара врата	Ц
Теке – мало	Цакли се – сија се
Теке-потеке – мало-помало	Цалика – наговара
Текинук – малко	Цвари – дуго цури
Тијесан – незгодне нарави, за човјека којему све смета	Ципри – сикће, брзо прича
Токмак – блесав	Цурак – танак млаз воде
	Црвоточан – дрво које су напали црви
Ћ	Цркотина – рага (за стоку), остарио (за човјека)
Ћаге – папир	
Ћакнут – душевно поремећен, ударен	Ч
Ћорно – украо	Чакараст – разрок
Ћушнути – млако ошамарити	Чакмачити – придиговати
Ћувик – брежуљак	Чакти – брзо говори
	Чвакнут – ударен, блесав
У	Чвакће – равномјерно удара у нешто
Уајмити – узети под своје	Челебија – мршаво и гладно говече
Угледао се – опоравио се	Чапи – дуго чека на једном мјесту
Ужегло – угријало (сунце), покварило се („ужегло брашно“, „ужегла се маст“, и сл.)	Чунгар – густиш, грмљем обрасло земљиште
Ужећи – запалити луч или шибицу	Чуст – брз
Укинути – оборити, затрти стоку („укинуо сам стоку“)	

Ц

Џабана – помоћ, милостиња
Џокав – деформисан (за одјећу)
Џоњати – спавати
Џукела – остарио пас, фиг. покварењак

Ш

Шантав – који бацаује ногом кад хода
Шалафијаст – вјетропир
Шеврда – врлуда
Шелебеће – тетура (за пијанца)

Шефија – господар
Шепав – хром
Шигицање – играње, поигравање,
завитлавање („Алај би се шигицала
да ми даде нана...“)
Шкомрак – непостојећа животиња
мрака којом се плаше дјеца
Шпадљичав – који слабо једе
Шувелив – неплодан, јалов
Шућмураст – мутан, не може му се
повјеровати

ВЈЕРОВАЊА

Вјеровања се углавном везују за природне непогоде и људске несреће. Сасвим је разумљиво да се човјек на овај начин бори против свемоћне природе.

Највише вјеровања везује се за кишу и град као атмосферске непогоде, и смрт и болест, као људске несреће. Записујем само она вјеровања која су ми остала у сјећању из дјетињства. Данас се само најстарији понекад сјете неких од њих.

Кад сањаш мутну воду, разбољећеш се.

Кад пас почне да завија, неко ће у породици умријети.

Кад се у близини куће ноћу огласи сова или птица „кувикалица“, неко ће умријети.

Кад се у близини куће појаве гавранови, неко ће умријети, слуте смрт.

Не ваља се уз кућу остављати алат за копање, неко ће умријети.

Кад на дан нечије сахране пада киша, убрзо ће неко умријети.

Не ваља се звиждати у кући, залећи ће се мишеви.

Не ваља се титрати (бацати у вис) воћем, огушавиће се.

Не ваља се на Бадњи дан љуљати на столици, облавиће говеда.

Не ваља се тући на Туциндан, биће чирева по тијелу.

Не ваља се неком пријећи преко ногу, умријеће мајка.

Не ваља се лажно клети, умријеће мајка.

Не ваља се навече ништа износити из куће, неће се хтјети.

Не ваља навече ићи на пресјецало.

Не ваља навече ићи паријеници.

Не ваља пуцати младим листом прије Ђурђевдана, падаће лед.

Кад пада лед, треба сјекиру изнијети на пресјецало и сјечиво окренути на горе.

Кад пада лед, треба узети зрно леда и држати у руци док се не истопи.

Да лед не пада, треба се кадити мрвама сачуваним од Божића.

Кад грми треба упалити славску или Божићну свијећу и молити се да престане.

Кад мало дијете плаче, треба просути воду кроз вериге.

Кад неко непознат дође па мало дијете заплаче, тај треба да остави неколико власи своје косе које се запале кад дијете заплаче.

Кад се дијете дарива пилетом, из пилета се ишчупају два пера или се мачки запали реп да не би имао штете у живини.

Не ваља се кући донијети једна риба, побјећи ће пчеле.

Стока се не ваља продавати уторком и петком, затрће се сјеме.

Кад се стока продаје, треба узети уручицу, чобанију (ситан новац).

За добар вид: на Видовдан се у воду ставља трава видовњак, па се том водом сутрадан умива.

Против болова у рукама: вежу се наруквице око руку на Ђурђевдан и носе до Петровдана.

МИРИСИ СТАРЕ КУХИЊЕ

Стари Чечавци још памте специјалитете кухиње њихових бака. Та јела нико више не спрема. Њихова једноставност младе данас подсјећа на сиромаштво предака па се још само у причи понеко присјети „како је то некада било“.

Пура: У врелу воду дода се потребна количина соли. Затим се у кључалу воду додаје кукурузно брашно уз непрекидно мијешање све док смјеса не добије потребну густину. Укувавање обично траје 5 минута. Након скидања са ватре смјеша се прелије кајмаком уз додатак млијека или сира. Једе се док је топло.

Гибаница: Припрема се тијесто од пшеничног брашна и развија у танке листове који се потом пеку (суше) на врелој покљуци (земљаном поклопцу) све док не добије румену боју. Осушени листови се сложе у тепсију и прелију чварогом. Чварог се претходно припреми тако што се осушене и испржене сјеменке тикве (шпице) просију кроз сито и скувају у врелој води.

Тијейека: Просијано кукурузно брашно уз мало соли умијеси се са млијеком, разлије у тепсије и пече под сачем. Смјеси се додавао сир или троп. Испечено тијесто се сијече на комаде и једе само или уз неки прилог.

Поџара: Комади пшеничне погаче (обично старије) исијеку се на ситније комаде, који се додају у кључалу воду, помијешану са мало млијека и посољену по жељи. Након кратког кувања прелије се кајмаком. Понекад се у току кувања додавао слани или слатки сир.

Трой: Сакупљен кајмак од крављег или овчијег млијека стављао се на ватру. У току топљења одвајала се маст коју су звали „бравља маст“. Талог који је остајао након одвајања масти звао се троп и користио се као укусан зачин јелима или се јео са топлем погачом. Бравља маст се ријетко користила и углавном се продавала на пијаци у Теслићу.

Прије јела и уз јело Чечавци су редовно узимали по неку чашицу ракије. Тај обичај се код старијих људи задржао до данас. Чашицом домаће ракије у Чечави се дочекује гост у свим приликама.

Чечава је воћарски крај и позната по доброј шљивовој ракији и врсти сочне и укусне крушке „чечавке“. Добри шљивици (башче) налазе се у Станојевићима, Гају, Петковићима, Продићима и Планама. Претежно се гајила шљива „бјелица“, а у последње вријеме и „мађарица“. Добри домаћини имали су у својим башчама дрвене зграде зване качаре, у којима су чували каце за сакупљање шљива и у којима су пекли ракију. Осим шљивовице пекла се ракија од чувене крушке „карамут“, која има веома специфичан и пријатан укус. Добри познаваоци ракија сматрају да се са ракијом од карамута не може поредити ни једна позната врста крушкове ракије. Карамут је данас ријетка крушка. Нерадо се калечи јер споро расте, касно почиње да даје род и ријетко рађа.

Осим ракије Чечавци су сами справљали неколико веома укусних напитака. Вријеме сокова и тетрапака потпуно их је потиснуло из употребе.

Пеца: Слатке јабуке или крушке, осушене ујесен на собици, у прољеће се стуку дрвеним чекићем, ставе у кацу и залију чистом водом. Након врења од смјесе се пече ракија, а остатак звани „ћоп“ враћа се поново у кацу и прелије питком водом. Након дужег стајања смјеса прокисне па се цијеђењем добије укусан напитака који се у прољеће пије умјесто воде.

Туришија: У јесен се у дрвену кацу ставе дивље и питоме јабуке и крушке, плод црвеног глога, плод брекиње и шипак. Све се прелије обичном водом за пиће уз претходно додавање чаше шећера. Након врења плодови се једу а вода пије.

Ошай: Сушено воће (јабуке, шљиве и крушке) кува се у доста воде. У току кувања додаје се шећер по жељи. Охлађена кувана вода зове се ошай и пије се као врло укусан напитака.

ПОРТРЕТИ

ВЕСЕЛИН СТАНКОВИЋ

Рођен је 21. 7. 1932. године у Чечави од оца Стојана (свештеника) и мајке Радојке (рођ. Косорић). Два разреда основне школе завршио у Чечави а преостала два у селу Брезна код Г. Милановца. Први разред ниже гимназије завршава у Г. Милановцу. Након пресељења породице у Футог гимназију наставља у Новом Саду, гдје завршава други и трећи разред. По повратку у Чечаву отац га уписује у Гимназију у Дервенти. Ту му свједочанство о завршеној школи потписује исти човјек који је у име усташке власти потписао логорску легитимацију у Логору Сисак 1941. године (извјесни Задровић). Средњу техничку школу (хемијски смјер) завршио у Тузли, а Технолошки факултет у Београду. Као дипломирани технолог ради у Дестилацији у Теслићу од 1959. до 1969. године. Из Теслића сели у Нови Сад 1969. године и ради у Рафинерији нафте непрекидно до данас. Данас је генерални директор Рафинерије.

Веселин Станковић као студент (1953)

ЕПИСКОП ВРАЊСКИ ПАХОМИЈЕ (ГАЧИЋ)

Рођен је 17. октобра 1952. године у селу Чечави, општина Теслић, од оца Новака Гачића и мајке Василије (рођ. Јотић). На крштењу је добио име Томислав.

Био је искушеник у манастиру Озрен и у манастиру Високи Дечани, гдје је 1973. године замонашен и рукоположен за ђакон од епископа рашко-призренског Г. Павла. По завршетку богословије у Призрену, одлази 1975. године на Теолошки факултет у Атину, гдје је дипломирао 1980.

Епископ славонски Г. Емилијан, рукоположио га је 4. децембра 1980. године у чин јеромонаха у манастиру Ваведење у Београду. Послије тога двије године проводи у Палестини, Синају, манастирима Египатске пустиње, Светој Гори и Јапану. Године 1983. долази у манастир Бању код Прибоја на Лиму, одакле одлази и проводи извјесно вријеме у манастиру Рача и манастиру Гргетег.

За настојатеља манастира Папраћа бива постављен 1. јула 1985. године од епископа зворничко-тузланског господина Василија, одакле је изабран за епископа врањског.

Владика Пахомије, свештеници и ученици веронауке у Бујановцу 1995. године.

СЛОВО ВЛАДИКЕ ПАХОМИЈА

„... У овај, за мене, дан св. Педесетнице, када се на мене изли благодат Светог Духа, моје мисли иду у мој родни крај, у село Чечаву у страдалој Босни, гдје ме је Бог, преко мојих родитеља Новака и Василије, увео у овај свијет као њихово седмо дијете. Са благородношћу се сјећам њиховог труда око мога подизања и васпитања. Од њих сам научио

основна знања из вјере, не рјечима него у примјерима. Нажалост, због поодмаклих година и ратне ситуације у Босни, нису били у могућности да физички буду присутни овдје у овом светом храму на мом рукоположењу али својим молитвама и мислима они су овдје са нама. Велику благодарност дугујем Једином Добром Дародавцу Богу, што је на мом духовном животном путу послао да сретнем духовне великане као што су: Блажене успомене игумана Пахомије (Краљ) ученика епископа Николаја Велимировића – од кога сам научио основе монаштва; Оца Иринеја – садашњег епископа бачког, од кога сам постриг у ресофора монаха у манастиру Дечанима примио; Његову Светост патријарха Павла, који ме је, као епископ рашко-призренски рукоположио у први степен свештенства, а ево данас у највиши степен свештенства, заједно са осталим архијерејима ми даје, извршавајући одлуку Светог архијерејског сабора Српске православне цркве, што ми је посебна радост и част.

Како да се не сјетим овдје духовног великана аве Јустина Поповића, код кога сам се много чему добром научио, који се данас радује заједно са нама, јер његов родни град Врање, доживи част, да Српски патријарх са отачественим архијерејима, изврши моју хиротонију.

Затим, блажене успомене: епископа зворничко-тузланског Лонгина, код кога сам келејник био; епископа славонског Емилијана, који ме је у чин свештеника рукоположио; проигумана хиландарског Никанора, који ме је у малу схиму замонашио; Макарија дечанског; Саве чешког; Порфирија атинског; Мисаила пантелеимонског; Јоакима карејског; Павла ермуполског; Николаја Сајама јапанског и многих других, који су сваки на свој начин допринијели да сам данас „По благодати Божијој јесам што јесам“ (I Кор. 15, 10). Свима овима поменутих, као и осталима које нисам поменуо, духовним наставницима и вођама, са којима сам долазио у контакт у Србији, Грчкој, Светој Гори, Палестини, Синају, Египатској пустињи и осталим мјестима владавине Божије, дугујем синовску благодарност и овога и онога свијета, јер су као вриједне пчеле у мене слагали оно што је добро и на тај начин, ме припремили за пријем пуноће благодати. Тако ако шта има, добро и честито у мени, то је Божије и њихово, а оно што је лоше то је моје.

У овај за мене радосни дан Педесетнице, дубоко сам и тужан и забринут, због страдања српског народа у Босни и Херцеговини, као и другим мјестима. Молитвено се сјећам свих оних страдалника и јунака нових Југовића и Обилића, који живот свој положише за вјеру православну и слободу златну. Такође се сјећам и свих мојих парохијана, папраћке парохије, свештеника и познаника из зворничко-тузланске епархије, који су жељели да дођу и ову молитвену радост са нама подијеле, али због ратне ситуације у Босни и Херцеговини, нису могли да тој својој жељи удовоље, него су остали да се боре за крст часни и слободу златну. Бог да укрепи деснице њихове. Поручујем њима, иако сам отишао од њих и даље ћу се трудити да им помогнем у њиховој праведној борби, која им је наметнута, у првом реду молитвом, а и осталим што буде у мојој могућности.

Драги моји епархиоти, као трећи епископ врањски са страхом примам жезал пастира у врањској епархији, као видљив знак управе Цркве Божије, смирено се покоршавајући невидљивој управи Господа

Исуса Христа који је глава Православне цркве и пастирначелник свију православних хришћана.

Синовски благодарим Његовом преосвештенству епископу зворничко-тузланском Василију, који се очински старао о мени последњих седам година и који ме је предложио, за ову узвишену службу, Светом архијерејском сабору Српске православне цркве.

Такође дубоку благодарност одајем досадашњем вашем пастиру, моме претходнику епископу Сави, који Вас је мудро водио и заједно са вама се потрудио да ово молитвено славље буде овакво величанствено.

Призивајући благодат Светог Духа на све нас, славимо га и величамо са Оцем и Сином – Тројицу једнобитну и нераздјелну, сада и у све вјекове. Амин.“

(„Православље“, 15. септембар 1992)

МИЛОВАН ПЕРИЋ

Рођен 24. 8. 1957. године у Чечави, од оца Бранислава и мајке Радојке рођ. Тешић. Осмогодишњу школу завршио у Чечави, а Машинску техничку школу у Добоју. Након средње школе уписао се на Машински факултет у Сарајеву, на коме је дипломирао као редован студент 9. јула 1980. године на одсјеку Енергетика и процесна техника, смјер енергетика. Након дипломирања и одслужења војног рока као најбољи студент генерације одлази на *Imperial College of Science and Technology* у Лондону гдје је докторирао 11. децембра 1985. године.

Из Лондона се враћа у Сарајево на Институт за процесну технику Машинског факултета, гдје ради шест мјесеци. Незадовољан условима научног рада напушта Институт и одлази у Ерланген, код професора Дурста. Из Ерлангена одлази у Хамбург маја 1992. године, гдје је изабран за професора на Поморском факултету.

Предаје механику флуида. Говори енглески, њемачки и руски.

Докторат Империјал колеџа: Др Милован Перић као апсолвент 1978.

ДОБРОТВОРИ

НИС РАФИНЕРИЈА НАФТЕ, НОВИ САД, Пут Шајкашког одреда 4
(Генерални директор Веселин Станковић)

МП „ЕЛ-ЗОНИ“, НОВИ САД, Стојана Новаковића 1
(Директор Зоран Станојевић и сарадници Стојан Мајсторовић,
Зоран Јотановић, Лекса Станојевић)

ПП „ТЕХНОКОМ“, СРЕМСКА КАМЕНИЦА, Радничка 22
(Директор Бранко Томић)

ПП „КОМ-ИНГ“, НОВИ САД, Руменачки пут 19
(Власници Рајко Јотановић, Станислав Крагуљев, Борис Сакач)

ДИ „БОРЈА“, ТЕСЛИЋ, Светог Саве 92
(Директор Саво Касаповић, комерцијални директор Маринко
Јотановић)

ДП „ДЕСТИЛАЦИЈА“, ТЕСЛИЋ, Светог Саве 79
(Директор Раде Павловић, комерцијални директор Миомир
Станишић)

ЈП „ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА“, СУБОТИЦА, Пут Моше Пијаде 22
(Директор Петко Јовић)

ТП „СОМБОРЕЛЕКТРО“, СОМБОР, Венац Радомира Путника 1
(Директор Душан Латас)

ГТЕ „ЕНОЛ“, НОВИ САД, Сентандрејски пут 11
(Директор Сретко Палалић)

„САКВОТМОХБГО“, БЕЧЕЈ, Секе Иштвана бб
(Директор Александар Обровачки)

ПП „МИБЕКС ИНТЕРНАЦИОНАЛ“, НОВИ САД, Железничка 23
(Директор Божидар Илић)

ПП „ВОЛАН“, ВАЉЕВО, Кнеза Милоша 45
(Директор Добривоје Јакић)

33 „БЕЗДАН“, БЕЗДАН, Сомборски пут 45
(Директор Момчило Пивац, комерцијални директор Милка
Галовић)

КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА „СИРМИУМ“, НОВИ САД, Сутјеска 2
(Директор Никола Коларић)

ДП „РАДНИК“, БЕОГРАД, Чарли Чаплина 24
(Директор Миле Дојчиновић)

„ДАН-МАРК“, НОВИ САД, Темеринска 32а
(Директор Данило Вукајловић)

ЈКПД „РАД“, ТЕСЛИЋ, Краља Петра 66
(Директор Милорад Станојевић)

„АТ ИМПЕРИЈА“, НОВИ САД, Душана Даниловића 14
(Директор Томислав Јотановић)

„ДМБ-БИРО“, НОВИ САД, Булевар Кнеза Милоша 29
(Власник Дрена Радановић)

ЕЛЕКТРОНСКИ ТЕКСТ

Овај електронски текст је добијен скенирањем штампане књиге и аутоматским компјутерским читавањем текста. Као последица, могуће је да постоје грешке у словима, тамо гдје рачунар није успио правилно да прочита текст. Такође, текст је поново преломљен, па облик стилова и распоред текста не одговара штампаном издању, али садржај одговара 100% штампаном издању.

Електронски текст је добијен без претходне сагласности аутора, али намјера нам није била да остваримо било какву личну корист, већ да књигу учинимо доступну за што више читалаца, јер књига иначе није више доступна у продаји. Надамо се да ће нам зато аутор Бранко Перић опростити овај прекршај.